

Virtutis Solidæ Præcipua Impedimenta, Subsidia, Et Incitamenta

Commentationibus Illustrata, Omnium Usui Aptatis. Quæ Servire Insuper
Poterunt Pro Argumento Concionum: Uti Et Considerationum Tempore
Exercitiorum; præsertim verò pro gemino sacræ collectionis triduo; prout
ex subjectis hunc in finem elenchis patet. [...] Partes Tres

Impedimenta

Bellecius, Aloysius

Ratisbonæ [u.a.], 1755

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55524](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55524)

Th. 3280

J. XIV. 67.

Æ

A,

ET

EDIA,
TITAMENTA
COMMENTATIONIBUS
ILLUSTRATA,
OMNIUM USUI APTATIS.
QUÆ

SERVIRE INSUPER POTERUNT PRO
ARGUMENTO CONCIONUM: UTI ET CONSI-
DERATIONUM TEMPORE EXERCITIORUM;
præsertim verò pro gemino sacrae collectionis
triduo; prout ex subjectis hunc in finem
elenchis patet.

AUCTORE

P. ALOYSIO BELLECIO

SOC. JESU S. S. THEOL. DOCTORE.

PARTES TRES.

CUM FACULTATE SUPERIORUM,
ET PRIVILEGIO CÆSAREO.

RATISBONÆ, ET VIENNÆ,
SUMPTIBUS EMERICI FELICIS BADERI, 1755.

*Pro Capitulo S. M. V. Majoris
Titulo emptionis. Auctoritatis S. M. V. Majoris*

f. XIV. 67.

VIRTUTIS SOLIDÆ
PRÆCIPUA
IMPEDIMENTA,
SUBSIDIA,
ET
INCITAMENTA
COMMENTATIONIBUS
ILLUSTRATA,
OMNIUM USUI APTATIS.

QUÆ
SERVIRE INSUPER POTERUNT PRO
ARGUMENTO CONCIONUM: UTI ET CONSI-
DERATIONUM TEMPORE EXERCITIORUM;
præsertim verò pro gemino sacræ collectionis
triduo; prout ex subjectis hunc in finem
elenchis patet.

AUCTORE
P. ALOYSIO BELLECIO
SOC. JESU S. S. THEOL. DOCTORE.
PARTES TRES.

CUM FACULTATE SUPERIORUM,
ET PRIVILEGIO CÆSAREO.

RATISBONÆ, ET VIENNÆ,
SUMPTIBUS EMERICI FELICIS BADERI. 1755.

*Pro Copia P. Aloysii Bellecio
Titulo emptionis. Salutat. R. M. V. Majoris*

Qui solida virtute caret,
nihil solidi pro gloria DEI
unquam efficiet. Quid au-
tem juvat impellentia ad vir-
tutem **INCITAMENTA**
perpendisse, nisi amotis **IM-**
PEDIMENTIS, efficaciora
illius acquirendæ **SUBSIDIA**
adhibeas? *S. Franc. Xavierius*
in epist.

Handwritten text in a cursive script, likely a library or ownership stamp, located at the bottom of the page.

SANCTO
ALOYSIO
GONZAGÆ,

Individuo JESU Socio,
Genuino Ignatii Filio,
Societatis fideri
Illustrissimo,
Juveni Angelico,
Juventutis Patrono,
* 2 Per-

Perfectionis Archetypo,
Seculi nostri
Thaumaturgo
In grati animi tesseram
Ob plura collata
Beneficia
Se hasque pagellas
Religiosissimo affectu
D. D. D.

Clientum minimus
AUCTOR.

FA-

FACULTAS R.P. Provincialis

Cum Privilegio Cæsareo.

Cùm D. Felix Bader Bibliopola Ratisbonensis vulgare typis desideret librum, cui titulus: *Virtutis solidæ præcipua impedimenta, subsidia &c.* à P. Aloysio Belleccio Soc. JESU Sacerdote idiomate latino conscriptum, Ego Georgius Hermann ejusdem Societatis per Germaniam Superiorem Præpositus Provincialis potestate ad id mihi facta ab Adm. R. P. N. Ignatio Vicecomite universæ Societatis Præposito Generali eidem ad primam duntaxat hanc editionem facultatem impertior,

simulque communico Privilegium Cæsareum, quo aliis Typographis, atque Bibliopolis prohibetur, ne dictum librum citra consensum Superiorum recudere, aut intra fines S. R. I. inferre præsumant. In cuius rei fidem has ei manu propria subscriptas, & consueto officii mei Sigillo munitas dedi.

Ratisbonæ 13. Januarii 1755.

Georgius Hermann.

Præ-

PRÆFATIO.

A Mice Lector, postquam nupero, quem in lucem edidi, opusculo te docui artem bene moriendi, præsentì libro tibi trado methodum piè vivendi eo fine, ut per sanctiorem vitam ad beatam mortem, & inde ad æternam felicitatem per viæ compendium te ducam. Quod ut eò certius consequar, hunc laborem meum non solum religiosæ per annum lectioni, sed etiam (ut latius pateret fructus) geminæ per triduum solitudi-

ni meditatè destinavi; uti ex duplici, quem propterea subnectam, indice constabit.

Quo autem ordine exercitationes hæ disponi debeant, ut etiam quadrent pro considerationibus, quæ tempore annuorum exercitiorum à prandio peragi consueverunt, subiungendus infra peculiaris elenchus declarabit. Quòd verò insuper hæ commentationes piis è cathedra allocutionibus aptari possint, ipsa rerum divisio, sententiarum elocutio, & confectus hunc in finem thematum syllabus satis ostendunt.

Porro quòd capitum paragraphi prolixiores sint, vitio verti eò minùs potest; cum non solùm lectioni sed etiam

etiam concioni materiam sup-
peditem ; quæ proin brevio-
ribus terminis coarctari ne-
quirit. Accedit, quòd ipsa
paragraphorum in plura mem-
bra divisio, hujus divisionis
in margine notatio, uti &
numerosum multiplex distin-
ctio creandum fors tædium si
non omnino pellant, saltem
plurimum mitigent.

Proin solidæ virtutis stu-
diose Lector, hac mea qua-
licunque opella frueri, mei-
que in precibus memor, in
tui correctionem ita incumbe,
ut meus hic labor tibi sit
æternæ quietis sub-
sidium.

*

5

CON-

CONSPECTUS
TOTIUS OPERIS.
PARS I.
DE PRÆCIPUIS
IMPEDIMENTIS SOLIDÆ
VIRTUTIS.

Caput I. DE malitia peccati ve-
nialis - Pag. 8.

- §. I. Considerata in se, - 9
§. II. In suis sequelis, - 26
§. III. In suis suppliciis. - 45
§. IV. De practico ejus odio &
sedulo vitandi studio.
- 63

Caput II. De repore animi. - 78
§. I. Ejus malignitas. - ibid.
§. II. Effectus. - 87
§. III. Signa & remedia. - 98

Ca-

Caput III. De abusu gratiarum. -

-	-	Pag. 117
§. I.	Ejus indignitas.	- ibid.
§. II.	Pœna.	- 128
§. III.	Regulæ divinos instinctus dignoscendi, iisque au- scultandi modus.	-
-	-	138

Caput IV. De affectione menti do-
minante. - 152

§. I.	Ejus nocendi vis.	- 153
§. II.	Ejus detegendæ ars.	-
-	-	169
§. III.	De triplici in ejus cura- ratione admitti solito errore.	- 182

Caput V. De respectu humano. -

-	-	198
§. I.	Ejus stultitia.	- 199
§. II.	Tyrannis.	- 203
§. III.	Impietas.	- 207
§. IV.	Antidota.	- 220

Caput VI. De socordia in surgen-
do. - Pag. 249

§. I. Ejus malitia. - 250

§. II. Vilitas. - 256

§. III. Damna. - 258

§. IV. Industriæ hanc ignaviam
pellendi. - 270

Conclusio primæ partis, ubi osten-
ditur, eam congruere
viæ purgativæ. - 279

PARS II.

DE PRÆCIPUIS
ADJUMENTIS SOLIDAN-
DÆ VIRTUTIS.

Caput I. DE perfectione operum
quotidianorum. - 4

Ea perfectè obeundi inci-
tamenta sunt

§. I. Lucrum aliàs cessans. - 5

§. II. Damnum secus emergens. - 16

§. III. Ea perfectè obeundi me-
thodus. - 28

Ca-

Caput II. De orationis fervore. -

Pag. 45

§. I. Neglectæ detrimenta. - 46

§. II. Cultæ emolumenta. - 62

§. III. Perficiendæ adjumenta &
impedimenta. - 83

Caput III. De collectione animi. - 115

§. I. Mentis collectæ bona. - ib.

§. II. Mentis dissipatæ mala. - 138

§. III. Ejus colligendæ subsidia.
- 155

Caput IV. De incitamentis Numen
Eucharisticum ferven-
ter suscipiendi. - 196

Præcipua sunt

§. I. Mysterii excellentia. - 197

§. II. Eucharistiæ effectus. - 202

§. III. Christi ibi latentis erga
nos charitas. - 215

§. IV. Sacrificii hujus & Sacer-
dotum dignitas. - 229

§. V. Coelesti epulo piè vescen-
di ratio. - 250

Ca-

Caput V. De examine particulari. -

- - Pag. 283

§. I. Ejus præstantia. - 284

§. II. Praxis. - 300

Caput VI. De sacro aliquot dierum

secessu. - 319

§. I. Ejus necessitas. - 320

§. II. Utilitas. - 327

§. III. Documenta eidem sperato
cum fructu vacandi. 337

Conclusio secundæ partis, ubi osten-
ditur, eam respondere
viæ illuminativæ. - 348

P A R S III.

D E P R Æ C I P U I S
I N C I T A M E N T I S P E R F I -
C I E N D Æ V I R T U T I S.

Caput I. **D**E fide viva excellentiæ
virtutis solidæ. - Pag. 3.

§. I. Excellentia virtutis est summa. 4

§. II. Discrepantia hujus fidei à vi-
ta nostra est enormis. - 25

§. III.

§. III. Hujus morbi causæ & re-
media. - Pag. 44

Caput II. De timore malorum aliàs
incurrendorum, nisi ac-
quirendæ virtuti solidæ
studeamus. - 64

Hæc præcipuè duo sunt,
nempe

§. I. Rigor reddendæ rationis,
- - 65

§. II. Periculum perdendæ sa-
lutis. - - 84

§. III. Industriæ illum mitigandi;
hoc verò cavendi. - 106

Caput III. De spe bonorum per vir-
tutem solidam acqui-
rendorum. - 119

Nam solùm homines ejus
studiosi

§. I. Vivunt beatè, - 120

§. II. Moriuntur placidè. - 150

§. III. De opposito spei vitio, seu
de perfectionis despe-
ratione. - 193

Ca-

Caput IV. De amore DEI - Pag. 222

Virtutem solidam à nobis

- §. I. Exigentis, - 223
§. II. Et merentis. - 250
§. III. Indicia amoris divini &
proprii. - 284

Caput V. De felicitate solidè piorum
post mortem. - 333

Hæc summa est

- §. I. Ob beatitudinis plenitudi-
nem, - 334
§. II. Ob æternitatis certitudi-
nem. - 360
§. III. Conclusiones inde dedu-
cendæ. - 374

Caput VI. De perseverantia. - 404

- §. I. Constantiæ decora. - 405
§. II. Inconstantia dispendia. -
- 414
§. III. Hujus remedia. - 429

Conclusio tertiæ partis, ubi osten-
ditur, eam congruere
viæ unitivæ. - 440

INDEX

INDEX

Thematum pro Concio- nibus ordine alphabeti.

QUamvis prior jam elenchus plurima suppeditet argumenta formandis concionibus apta, ut ex ipsa paragraphorum divisione, sat clarè elucet; tamen cum non pauca adhuc alia in præsentì volumine contineantur ejusmodi themata, eadem in ordinem alphabeti redacta, junctim conspectui subicere placuit, ut Lectori eò distinctiùs innotescat, quid materiæ in hoc opere pertractetur. Primus numerus denotat *partem*, alter partis *caput*, tertius capitis *paragraphum*, quartus paragraphi *numerum*.

INDEX.

A.

De affectione menti dominante.

- I. **A**ffectio menti dominans est hostis 1. generalis, 2. subdolus & pertinax; 3. & tamen amatus. *Part. I. Cap. IV. §. I. pag. 153. & seq.*
- II. Ejus nocendi vis est universalis 1. quia non est hominum conditio, quam non infestet. 2. quia non est locus adeò sanctus, quò non irrepat. 3. quia nullum est noxæ aut calamitatis genus, cujus causa non sit & scaturigo. *Part. I. Cap. IV. §. I. Num. I. pag. 153. & seq.*
- III. Proprius illi character est, 1. ubique se insinuare. 2. semper primas tenere. 3. præ aliis foveri. *Part. I. Cap. IV. §. II. Num. V. pag. 176.*
- IV. Duo præprimis circa eam sunt observanda, 1. colores, quibus depingitur: 2. industriæ, quibus detegitur. *Part. I. Cap. IV. §. II. pag.*

INDEX.

pag. 169. & 176. Item pag.
171. & seq.

V. Tria potissimum ejus curationi
obsunt, 1. ignorantia mali, 2.
desperatio curæ, 3. neglectus
aptiorum remediorum. *Part. I.*
Cap. IV. §. III. pag. 183. & seq.

VI. Quatuor præcipuè sunt ejus do-
mandæ remedia, 1. velox ejus-
dem mox sub initium coërcitio:
2. occasionum, quibus effer-
vescere solet, cauta provisio: 3.
pugnæ cum fortiori hoste in-
choatio: 4. fomentorum nega-
tio. *Part. I. Cap. IV. §. III.*
Num. III. pag. 190. & seq.

De amore divino.

I. **A** Morem DEI erga nos esse sum-
mum, patet 1. ex donis, quæ
dat: 2. ex modo, quo dat.
Part. III. Cap. IV. §. II. Num. I.
pag. 250. 258. & 262.

II. Amans nostrî DEUS dat nobis 1.
non solum sua, 2. sed etiam se,
3. & quidem integrè. *Part. III.*

* 2 *

Cap.

INDEX.

- Cap. IV. §. II. Num. I. pag. 250.
258. & 262.*
- III. Amat nos suprema illa Mens amo-
re 1. æterno, 2. infinito, 3. gra-
tuito. *Part. III. Cap. IV. §. II.
Num. I. pag. 262.*
- IV. Amor DEI erga nos est summè
beneficus; cùm nobis det 1.
terram ad usum, 2. angelos ad
custodiam, 3. gratiam ad me-
ritum, 4. cœlum in præmium.
quæ res inter creatas quatuor
præcipua bonorum genera sunt.
*Part. III. Cap. IV. §. II. Num. I.
pag. 251. 253. 255. & 256.*
- V. Amandum à nobis vicissim esse
DEUM, adeoque cor nostrum
integrè ei donandum esse, tres
evincunt rationes; 1. quia etiam
ille se totum nobis donat. 2.
quia etiam Christus se totum
nobis dedit. 3. quia etiam to-
tum dando, parum damus.
*Part. III. Cap. IV. §. II. pag. 250.
267. & 276.*

VI. Ne

INDEX.

VI. Ne in amoris divini exercitio tor-
peamus, vel decipiamur, sedu-
lò perpendenda sunt 1. summa
ejus præstantia, 2. genuina ejus
indicia. *Part. III. Cap. IV. §. III.*
Num. I. pag. 284. & 286.

VII. Ut amoris proprii technas evitare
& velis, & scias, 1. sæpe con-
sideranda est ejus malitia: 2. di-
ligenter recolenda sunt ejus sig-
na. *Part. III. Cap. IV. §. III. Num.*
II. pag. 302. & 304.

De actionum quotidianarum perfectione.

Vide literam Q. de quotidianis
actionibus.

B.

De beatitudine animi solidè pii.

I. **B**eatitas solidè piorum in hoc ad-
huc mundo est summa 1. ob
charismata, queis gaudent: 2.
ob solatia, queis abundant:
3. ob providentiam, qua sin-
gulariter proteguntur, foveantur,
* 3 * regun-

INDEX.

- reguntur. *Part. III. Cap. III. §. I.*
pag. 120. 130. & 139.
- II. Eorundem beatitudo erit pariter
eminens in cœlis 1. ob felici-
tatis plenitudinem, 2. ob æter-
nitatis certitudinem. *Part. III.*
Cap. V. §. I. & II. pag. 343. & 366.
- III. Solidè pii in hac adhuc vita qua-
tuor gloriosorum corporum
doribus morali quodam modo
beantur, nempe 1. intellectûs
claritate, 2. voluntatis *agilitate*,
3. memoriæ *subtilitate*, 4. men-
tis *impassibilitate*. *Part. III. Cap.*
III. §. I. Num. I. pag. 123. & seq.

De Beneficentia.

Vide A. de amore divino the-
ma II. & IV.

C.

De Christo.

1. **C**Hristum in cruce amor nostrî
spoliât 1. per paupertatem
propriis vestibus, 2. per con-
temptum omni honore, 3. per
dolorem ipsa etiam vita. quæ
tria

INDEX.

- tria charissima homini & pretiosissima bonorum genera sunt. *Part. III. Cap. IV. §. II. Num. II. pag. 267. 270. & 271.*
- II. Christus se totum nobis dedit 1. in cruce, 2. in Eucharistia. *Part. III. Cap. IV. §. II. Num. II. pag. 267. & 274.*
- III. Christi è ligno penduli aspectus in ultimo agone 1. lenit dolores corporis: 2. auget fiduciam animæ. *Part. III. Cap. III. §. II. Num. II. pag. 171. 174.*
- IV. Christi exemplum 1. est potens virtutis solidæ incitamentum, 2. magnum nostri pudoris argumentum. *Part. III. Cap. I. §. I. Num. II. pag. 17. item Part. III. Cap. IV. §. I. Num. II. pag. 240 & seq.*

De cælo.

- I. **M**erces sanctorum tam pretiosa est, quòd non potest aestimari: tam magna est, quòd non potest mensurari: tam copiosa est, quòd non potest finire. ita Bernardus lib. de

INDEX.

considerat. 1. non potest *estimari* ob suam excellentiam. 2. non potest *mensurari* ob suam plenitudinem. 3. non potest *finiri* ob suam æternitatem. *Part. III. Cap. V. §. 1. & II. pag. 334. & 343. 360.*

II. In coelis erit nobis *DEUS omnia in omnibus.* 1. *Cor. 15. v. 28.* 1. erit nobis *omnia* per gloriæ sublimitatem : gaudii plenitudinem : æternitatis certitudinem ; 2. & quidem *in omnibus* animæ facultatibus : corporis sensibus : non obstante Beatorum copia & gloriæ differentia. *Part. III. Cap. V. §. 1. & II. pag. 334. 343. 366. item 344. & 355.*

III. *DEUS* in coelis erit *rationi plenitudo lucis : voluntati plenitudo pacis : memoria plenitudo consolationis.* Bernardus *Serm. 11. in Cant.* 1. erit rationi seu intellectui *plenitudo lucis* ob visionis intuitivæ claritatem. 2. voluntati erit *plenitudo pacis* ob amoris

INDEX.

ris beatifici dulcedinem. 3. memoria erit *plenitudo consolationis* ob acceptorum in vita favorum recordationem. *Part. III. Cap. V. §. 1. Num. II. pag. 347. 350. 344.*

IV. Coeli gaudia sunt infinita 1. ob infinitudinem malorum, quæ excludunt: 2. ob infinitatem bonorum, quæ includunt. *Part. III. Cap. V. §. 1. Num. 1. pag. 340. & seq.*

V. Coeli gaudia sunt immensa: sunt æterna. ergo 1. fugiendum, quidquid abducit à coelo. 2. ergo agendum, quidquid conducit ad cœlum. 3. ergo patiendum, quidquid auget gloriam cœli. *Part. III. Cap. V. §. III. pag. 375. 383. 396.*

De collectione animi.

I. Collectio mentis est absconditus ille thesaurus à Christo tantopere laudatus. nam 1. servat à variis defectibus & tædiis. 2. est perfectissimum acquiren-

* 5 *

dæ

INDEX.

dæ perfectionis adjumentum.
3. est scaturigo excellentium
gratiarum. 4. denique est ter-
restre quoddam cœlum. *Part. II.*
Cap. III. §. I. pag. 115. 124.
& 129.

II. Collectionem internam tria po-
tissimùm impediunt 1. nimia
negotiorum multitudo, 2. ni-
mium præcepta in iis explendis
activitas, 3. nimis anxia de eo-
rum successu sollicitudo. *Part.*
II. Cap. III. §. III. Num. II. pag.
173. & seq.

Vide D. dissipatio mentis.

III. Collectionis triduanæ 1. ingens est
fructus, 2. facilis methodus.
Part. II. Cap. VI. §. II. pag. 327.
& §. III. *Num. II. pag. 342.*

Vide T. Triduum sacrum.

D.

De dissipatione mentis.

I. **Q**uatuor sunt dissipationis ma-
la eò terribiora, quò mi-
nùs formidata nempe 1. ejectio
ex

INDEX.

ex sinu specialis providentiæ
DEI: *mittetur foras.* 2. Intima
depascens ariditas mentis: *are-*
scet. 3. summa ineptitudo ad
procurandam aliorum salutem:
in ignem mittent. 4. multiplex
hujus mali castigatio: & *ardet.*
Joan. 15. v. 6. Part. II. Cap. III.
§. II. pag. 138. 143. & seq.

- II. Tria sunt hujus mali antidota 1.
cura silentii per custodiam cu-
biculi, 2. fuga occupationum
nimis dissipantium, 3. frequens
exercitium præsentia DEI. *Part.*
II. Cap. III. §. III. pag. 156. & seq.

E.

De Eucharistia.

- I. **E**jus excellentia est summa 1. ob
personam, quæ latet: 2. ob
modum, quo latet: 3. ob finem,
cur latet. *Part. II. Cap. IV. §. I.*
pag. 197. & seq.

- II. Eucharistia 1. est thronus gratia
piis: 2. tribunal justitiæ tepidis.
Part. II.

INDEX.

*Part. II. Cap. IV. §. II. pag. 202.
& 209.*

III. Summus est Christi Eucharistici
erga nos amor; 1. quia se to-
rum, 2. omnibus, 3. semper
& ubique dat. *Part. II. Cap. IV.
§. III. pag. 215.*

Vide S. Sacrificium.

De examine particulari.

I. **E**Xaminis particularis 1. summa
est præstantia, 2. ingens uti-
litas. *Part. II. Cap. V. §. I. pag.
284. & seq.*

II. Est remedium efficacissimum, 1.
eradicandi vitia, 2. implantan-
di virtutes. *Part. II. Cap. V. §. I.
pag. 284. 291.*

III. Plurimum conducit ad acquiren-
dum triplicem thesaurum, nem-
pe 1. cognitionem sui, 2. æsti-
mationem DEI, 3. puritatem
animi. *Part. II. Cap. V. §. I.
Num. II. pag. 291. 294. & seq.*

IV. Hujus examinis 1. materia, 2. or-
do seu modus sunt gemina vitæ
spiri-

INDEX.

spiritalis arcana. *Part. II. Cap. V.*
§. II. pag. 300. & 309.

V. In hoc singulari conflictu tria præcipuè sunt perpendenda, 1. qualis hostis, 2. quanto tempore, 3. quibus auxiliis sit oppugnandus. *Part. II. Cap. V. §. II. Num. II.* pag. 302. 305. 307.

VI. Ejus praxis tres industrias complectitur, 1. propositum manè renovandum, 2. vigilantiam interdiu adhibendam, 3. examen bis instituendum. *Part. II. Cap. V. §. II. Num. III.* pag. 309. & seq.

F.

De fide.

Hodie quidem si de mysterio fidei interrogas, omnes ferme invenies Christianissimos; si conscientiam discutias, paucos admodum invenies verè christianos. ita sentit Guerricus Abbas *Serm. 4. de Epiphania*; & verissimè. nam 1. nihil quidem communius fide; 2. nihil tamen rarius viva fide.
Part. III.

INDEX.

Part. III. Cap. 1. §. II. Num. 1. & II. pag. 25. & 37.

II. Ejus acquirendæ remedia sunt sequentia, 1. fervens illius petitio, 2. practicarum veritatum crebra exercitatio, 3. rebellium appetituum constans coërcitio.

Part. III. Cap. 1. §. III. Num. II. pag. 56. & seq.

III. Mortua fides nostra olim in judicio 1. erit argumentum nostræ accusationis. 2. erit causa nostræ damnationis. *Part. III. Cap. 1. §. II. Num. II. pag. 37. & seq.*

IV. Languidæ fidei nostræ gemina est causa, 1. obscuritas intellectû ob illustrationis negationem: 2. perversitas voluntatis ob appetituum rebellionem. *Part. III. Cap. 1. §. III. Num. I. pag. 45. & 50.*

G.

De gratia.

I. **E**Jus subtractio est poena 1. terribilissima, 2. justissima, 3. ordinaria. *Part. I. Cap. III. §. II. pag. 128. & seq.*

II. Gratia-

INDEX.

1. II. Gratiarum abusum tria potissimum aggravant 1. earum necessitas, 2. dignitas, 3. copia. *Part. 1. Cap. III. §. 1. pag. 117. & seq.*

III. Divinis instinctibus auscultandum est 1. promptè, 2. generosè, 3. constanter. *Part. 1. Cap. III. §. III. Num. II. pag. 144.*

H.

De hominum judiciis.

1. **H**ominum judicia sunt contemnenda; 1. quia sunt mortales nobis æquales, 2. erroribus obnoxii, 3. in horas mutabiles, 4. vitiosi. *Part. 1. Cap. V. §. IV. Num. 1. pag. 221. & seq.*

II. Velle omnibus placere, 1. est impossibile, 2. ridiculum. *Part. 1. Cap. V. §. IV. Num. 1. pag. 230. & 232.*

I. De

INDEX.

I.

De inconstantia.

I. **Q**Uæ inconstantia affert dispensa-
dia, sunt terribilia; nam 1.
inconstantem omni etiam prio-
ri merito privat. 2. ad damna-
tionem disponit. 3. ejus labo-
rem in via virtutis auget. 4.
omnium ludibrio exponit. *Part.*
III. Cap. VI. §. II. pag. 414. 420.
421. 425.

II. Hujus mali remedia præcipuè sunt
tria, 1. incitamentorum virtu-
tis crebra consideratio, 2. cum
DEO Eucharistico assidua com-
municatio, 3. difficultatum sa-
gax provisio & efficax contem-
ptus. *Part. III. Cap. VI. §. III.*
pag. 429. 433. 435.

Vide P. Perseverantia.

De judicii particularis rigore.

I. **I**S erit summus 1. ob prævium
in obitu angorem, 2. ob rigi-
dissimum Judicis examen, 3. ob
gravissi-

INDEX.

gravissimam testium authoritatem, 4. denique ob irrevocabilis sententiæ severitatem. *Part. III. Cap. II. §. I. pag. 65. 69. 78. 81.*

II. Meruendus est iudicii illius rigor
1. ob potentissimam Judicis majestatem, 2. ob faciendam nobis exprobrationem, 3. ob intentandam nobis damnationem. *Part. I. Cap. V. §. IV. Num. II. pag. 235. 237. 240.*

III. Is mitigari potest sequentibus ; 1. si quodlibet opus peragas, quasi de eo mox judicandus. 2. si in sacro tribunali teipsum rite accuses. 3. si præmissa satisfactione, divinam Nemesein placare studeas. *Part. III. Cap. II. §. III. Num. I. pag. 107. 109. & III.*

De judiciis hominum.

Vide H. de hominum judiciis.

INDEX.

L.

De labore in via virtutis.

- I. **L**abores pro virtute & cœlo ex-
antlandi sunt modici & fa-
ciles, 1. si spectentur in se; 2.
si conferantur cum iis, quæ pro
mundo tolerantur, molestiis;
3. si comparentur cum æterna,
qua coronantur, gloria. *Part. III.*
Cap. V. §. III. Num. II. pag. 386.
388. 385.

- II. Labor in reprimendis appetitibus
fubeundus minuitur 1. mali no-
titia, 2. in DEUM fiducia, 3.
pugnandi peritia. *Part. I. Cap. IV.*
§. III. Num. I. II. & III. pag. 183.
186. & 190.

De lectione spirituali.

- I. **L**ibri pii 1. quare, 2. quales,
3. quomodo legendi sint?
Part. I. Cap. II. §. III. Num. II.
pag. 106. 108. 110.

- II. Lectioni spirituali vacandum est 1.
attentè, 2. religiosè, 3. con-
stanter. *ibidem. pag. 110.*

De

INDEX.

De lingua.

I. **UT** quis ponat custodiam orī suo,
& ostium circumstantiæ labiis
suis, *Pf. 140. v. 3.* 1. sæpe con-
sideranda sunt loquacitatis dam-
na. 2. diligenter adhibenda sunt
ejusdem remedia. *Part. II. Cap.*
III. §. III. Num. 1. pag. 156.
& 166. & seq.

II. Tria præcipuè sunt circa loque-
lam observanda, 1. tempus, 2.
materia, 3. Modus. *Part. II.*
Cap. III. §. III. Num. 1. pag. 167.

M.

De morte.

I. **SI** dormieris, (ait Salomon, allo-
quens justum) *sic dormieris,*
non timebis: quiesces, & suavis
erit somnus tuus. Prov. 3. v. 24.
Quibus verbis Sapientissimus re-
gum denotat, piæ animæ tran-
situm 1. fore tranquillum: *qui-*
esces. 2. jucundum: *suavis erit.*
3. securum: *non timebis.* *Part.*
* 2 * *III. Cap.*

INDEX.

III. Cap. III. §. II. pag. 151.
160. 177.

II. Teste Bernardo *Epist.* 105. *mors*
justi erit bona, melior, optima:
I. bona propter requiem, 2. me-
lior propter suavitatem, 3. optima
propter securitatem; propter re-
quiem à laboribus *præteritis*; propter suavitatem solatii *præ-*
sentis; propter securitatem à
cruciatibus *futuris*. Part. III.
Cap. III. §. II. pag. 151. & seq.

III. Mors justi erit placidissima, quia
libera à timore I. mortis, 2. ju-
dicii, 3. purgatorii. Part. III.
Cap. III. §. II. Num. III. pag. 177.
182. & 186.

IV. *Timentis Dominum bene erit in ex-*
tremis. *Ecclz* I. v. 13. illud au-
tem, quo tunc diffluet, sola-
tium ex triplici potissimum fon-
te scaturiet, 1. ex testimonio
bonæ conscientiæ, 2. ex vacuo
creatis affectionibus animo, 3.
ex aspectu Christi è cruce pen-
duli. Part. III. Cap. III. §. II.
Num. II. pag. 160. 166. & 170.

V. Aspe-

INDEX.

- V. Aspectus Christi è cruce penduli
sub mortem 1. lenit dolores
corporis. 2. auget fiduciam ani-
mæ. *Part. III. Cap. III. §. II.*
Num. II. pag. 171. & 173.

N.

De naturæ indole.

- I. **N**aturæ indoles, qualiscunque
ea sit, acquirendæ sanctitati
1. non est impedimentum; 2.
sed potius adjumentum. *Part.*
III. Cap. III. §. III. Num. I. pag.
195. & 203.
- II. Naturæ motus 1. quid sint? 2.
quomodo discernantur? *Part. I.*
Cap. IV. §. II. pag. 169. & 171.

O.

De oratione.

- I. **O**ratio tepida 1. moratur pro-
gressum in virtute: 2. impe-
dit fructum animarum: 3. in-
ducit periculum proximum pec-
candi graviter, & excidendi vo-
catio-
- * 3 *

INDEX.

Robusq catione. *Part. II. Cap. II. §. I.*
pag. 46. 50. & 55.

II. Oratio fervens 1. fugat mala :
2. accumulatur bona : 3. perficit
animas virtutum copia, & cha-
rismatum excellentia. *Part. II.*
Cap. II. §. II. pag. 62. 67. & 74.

III. Orationis impedimenta sunt se-
quentia, 1. neglectus debitæ
præparationis, 2. nimia in dis-
cursu mora, 3. defectus pro-
positi ad præsentem animæ sta-
tum directi. *Part. II. Cap. II. §.*
III. Num. I. pag. 84. 87. & 89.

IV. Ejus adjumenta sunt 1. sedulus præ-
ludiorum usus, 2. prompta in
discurrendo habilitas, 3. parata
methodus varios virtutum actus
exercendi. *Part. II. Cap. II. §. III.*
Num. II. pag. 96. 98. & 103.

V. Orationis dotes sunt hæ; 1. præ-
ludiorum compositio sit brevis
& clara. 2. intellectus operatio
sit moderata, simplex, nec ni-
mis prolixa. 3. affectus omnes
ad firmandum, quod conce-
pimus,

INDEX.

pimus, propositum collineent.
Part. II. Cap. II. §. III. Num. II.
pag. 97. 101. & 104.

VI. Affectuum sub oratione elicien-
dorum 1. utilitas, 2. analysi.
Part. II. Cap. II. §. II. Num. III.
pag. 74. & seq. item §. III. *Num.*
III. pag. 106.

De operibus quotidianis.

Vide Q. quotidianæ actiones.

P.

De passione prædominante.

Vide A. affectio dominans.

De peccato veniali.

1. **E**jus malitia est enormis; 1. quia
post lethale est malum in or-
be maximum. 2. quia DEUS
incredibili illud odio averfatur.
3. quia nulla pura creatura con-
digna illud satisfactione expia-
re potest. 4. quia etiam est cau-
sa cruciatuum & mortis Christi.
Part. I. Cap. I. §. I. pag. 9. 13.
17. 21.

* 4 *

II. Ejus

INDEX.

- II. Ejus sequelæ & effectus sunt terribiles. nam 1. actus virtutum corrumpit. 2. charitatis fervorem diminuit. 3. aliquo modo animam separat à DEO, eamque turpiter foedat. 4. ad lethalem noxam disponit. *Part. 1. Cap. 1. §. II. pag. 26. 32. 35. 39.*
- III. Ejus poenæ sunt gravissimæ 1. tum in hoc, 2. tum in altero orbe. *Part. 1. Cap. 1. §. III. pag. 45. 56.*
- IV. Ejus gravitas elucet 1. ex qualitate poenæ, qua plectitur: 2. ex dignitate personæ, quæ plectitur. 3. ex æquitate Judicis, qui plectit. *Part. 1. Cap. 1. §. III. Num. 1. & II. pag. 56. item 52. & 45. item 60.*
- V. Ejus vitandi remedia sunt quatuor, 1. firmum propositum, 2. assidua vigilantia, 3. prompta repugnantia, 4. junctus charitati orationis fervor. *Part. 1. Cap. 1. §. IV. Num. II. pag. 66. 69. 73. 75.*

De

INDEX.

De perseverantia.

1. **P**erseverantiæ decora sunt prorsus excellentia. nam 1. constantes aliqua ratione assimilantur Beatis ipsique DEO. 2. firmam spem tribuit perseverantiæ finalis. 3. virtutes reliquas perficit, & coronat. 4. ipsa est singularis virtus, & redemptionis nostræ consummatio. *Part. III. Cap. VI. §. I. pag. 405. 406. 410. 412.*
- II. Duo præcipua, quæ eidem officiunt, obstacula sunt; nempe 1. operis arduitas, 2. temporis diuturnitas. quorum tamen neutrum inconstantia labem abstergit. *Part. III. Cap. VI. §. III. Num. III. pag. 435. & 437.*

De presentia DEI.

1. **O**blivionis DEI 1. est summa indignitas: 2. ejus pellendæ est magna facilitas. *Part. II. Cap. III. §. III. Num. III. pag. 184. & 188.*

* 5 *

II. Exer-

INDEX.

11. Exercitium præsentiæ DEI consistit
1. in crebra fide, 2. in frequen-
ti amore præsentis DEI. *Part. II.*
Cap. III. §. III. Num. III. pag. 188.
& 190.

De purgatorio.

1. **P**urgatorii poenæ sunt 1. nume-
ro plurimæ, 2. acerbitate ma-
ximæ, 3. diuturnitate longissi-
mæ. *Part. I. Cap. I. §. III. Num.*
II. pag. 56. & seq.
11. Duæ potissimum circumstantiæ il-
lius rigorem exaggerant, 1. ani-
marum, quæ castigantur, dig-
nitas: 2. defectuum, ob quos
puniuntur, non rarò levitas.
Part. I. Cap. I. §. III. Num. II.
pag. 59. & seq.

Q.

De quotidianis actionibus.

1. **Q**uotidianas actiones minùs
perfectè obeuntem manet 1.
mors tristior, 2. iudicium re-
gidius, 3. purgatorium acerbius
&

INDEX.

& diuturnius. *Part. II. Cap. I.*
§. II. pag. 16. 20. & 25.

II. Detrimēta, quæ opera malè per-
acta sequuntur, præcipuè tria
numerantur, nempe 1. amissio
innumerabilium graduum tum
gratiæ tum gloriæ, 2. jactu-
ra plurimorum bonorum aliàs
procurandorum, 3. desperatio
perfectionis. *Part. II. Cap. I. §. I.*
pag. 5. 10. & 14.

III. Ut operationes quotidianæ pera-
gantur perfectè, requiritur, ut
perficiantur 1. purè, 2. ferven-
ter, 3. integrè, 4. præscripto
tempore. *Part. II. Cap. I. §. III.*
Num. I. pag. 31. & seq.

IV. Subsidia eas bene obeundi sunt se-
quentia, 1. selecta methodus,
2. subjunctum examen, 3. pia
persuasio, præsentem esse ulti-
mam vitæ, 4. nec nisi hanc san-
ctè peragendam esse. *Part. II.*
Cap. I. §. III. Num. II. pag. 38.
& seq.

R. De

INDEX

R.

De respectu humano.

- I. **S**umma est respectus humani stulticia; 1. quia præhabet luctum auro. 2. quia eligit malum majus, ut vitet minus. *Part. I. Cap. V. §. I. pag. 199. 201.*
 - II. Immanis est ejus tyrannis; 1. quia privat libertate, 2. habita estimatione, 3. innumerisque cœli bonis. *Part. I. Cap. V. §. II. pag. 203. 205.*
 - III. Enormis est ejus impietas; 1. quia est ingens vilipensio Numinis, 2. quadam species idololatriæ, 3. origo ruinæ gentis humanæ, 4. causa adeò cruentæ mortis Christi. *Part. I. Cap. V. §. III. pag. 207. 212. 214. 216.*
 - IV. Gemina sunt efficaciora respectus humani antidota, 1. judicii humani contemptus, 2. judicii divini merus. *Part. I. Cap. V. §. IV. pag. 221. & 235.*
- Vide H. hominum judicia.

S. De

INDEX.

S.

De Sacerdotibus & missæ

Sacrificio.

I. **S**acerdotis dignitas est eminens;
1. quia potestatis celsitate superat angelos ipsamque B. Virginem. 2. quia est alter Christus, 3. & quasi quidam terræ DEUS. *Part. II. Cap. IV. §. IV. Num. II. pag. 233. & seq.*

II. Summa est hujus sacrificii præstantia, 1. ob dignitatem personæ, à qua offertur: 2. ob sanctitatem hostiæ, quæ immolatur: 3. ob majestatem illius, cui sacrificatur: 4. ob sublimitatem modi, quo ea litatur: 5. ob excellentiam finis, ob quem offertur. *Part. II. Cap. IV. §. IV. Num. I. pag. 229. & seq.*

III. Cum summa sit sacrificii hujus præstantia, & eminens sacerdotum dignitas; ergo tepidè sacrificare, 1. res est horrore plenissima, 2. gravi poena dignissima.

INDEX.

ma. *Part. II. Cap. IV. §. IV. Num. III. pag. 236. & 242.*

IV. Piè sacrificandi ratio quatuor complectitur, 1. attentionem mentis, 2. fervorem cordis, 3. congruam moram temporis, 4. singularem denique puritatem animæ, ejusque sejunctionem à cunctis rebus creatis. *Part. II. Cap. IV. §. V. pag. 250. 254. 260. & 275.*

V. Congrua temporis mora tres potissimum actiones afficit, 1. præparationem, 2. ipsam sacrificactionem, 3. gratiarum actionem. *Part. II. Cap. IV. §. V. Num. III. pag. 260. 263. & 270.*

De sanctitate.

I. SAnctitati acquirendæ omni conatu est incumbendum; 1. quia DEUS vult, nos fieri sanctos. 2. quia DEUS meretur, nos fieri sanctos. *Part. III. Cap. IV. §. I. & II. pag. 223. & 250.*

II. Ut

INDEX.

- II. Ut sancti simus, pleno jure à nobis exigit 1. liberalitas DEI, 2. charitas Christi. *Part. III. Cap. IV. §. II. pag. 250. & 267.*
- III. Probabile est, dari aliquos, qui, nisi fiant sancti, erunt reprobi. 2. probabile est, ex horum numero te esse. *Part. III. Cap. II. §. II. pag. 84. & 98.*
- IV. Etiam mundani esse sancti 1. possunt: 2. debent. *Part. III. Cap. III. §. III. Num. II. pag. 206. item Num. I. pag. 200. 208. 211. item Part. III. Cap. IV. §. I. Num. I. pag. 226.*

Vide V. virtus solida.

De silentio.

Vide L. lingua.

De somnolentia

seu socordia in surgendo.

- I. **Q**Uantopere fugienda hæc sit, patet exinde, 1. quia est peccatum, 2. & quidem vile, 3. valdeque noxium. *Part. I. Cap. §. VI.*

INDEX.

VI. §. I. II. & III. pag. 250.
256. 258.

II. Ejus remedia sunt hæc, I. prævia horæ, qua surgendum, determinatio: 2. velox & impigra manè surrectio: 3. spontanea tui, si somno cesseris, castigatio. *Part. I. Cap. VI. §. IV.* pag. 271. 273. 276.

III. Sufficiens ratio protrahendi somni non est I. quævis infirmitas corporis, 2. aut gravedo capitis, 3. aut artuum fudor. *Part. I. Cap. VI. §. III. Num. IV.* pag. 263. & seq.

T.

De tepore.

1. **T**erribilis est tepidi conditio; nam I. est similis agro hominis pigri: vineæ viri stulti: ficulneæ sterili: sepulchro dealbato. 2. ejus vita est series continuorum defectuum. 3. in eo est, ut à DEO cum nausea evomatur.

INDEX.

matur. *Part. 1. Cap. 11. §. 1. pag.*
78. 80. 83.

II. Tepor est morbus difficillimæ sanationis ob triplicem potissimum causam; 1. quia tepidus malum non agnoscit; proin nec curat. 2. quia ipsa, queis malum pelli posset, remedia enervat. 3. quia gratiis, quibus fervor accenditur, viam præcludit. *Part. 1. Cap. 11. §. 11. Num. 1. pag. 87. & seq.*

III. Tepor duplex inducit summè noxium discrimen, 1. perdendæ per lethalem culpam gratiæ, 2. obeundæ mortis parum piæ. *Part. 1. Cap. 11. §. 11. Num. 11. & 111. pag. 91. & 94.*

IV. Hujus mali 1. signa, 2. remedia nobis notissima sint, ut illis morbus dignoscatur; his verò curetur. *Part. 1. Cap. 11. §. 111. pag. 100. & 103.*

De triduo sacro.

I. **T**ALIS secessûs necessitatem esse summam, probat 1. præsens
Pars 1, **** animæ

INDEX.

animæ status, 2. obligationum neglectio, 3. gratiarum frustratio. *Part. II. Cap. VI. §. I. pag. 320. 322. & seq.*

II. Talis secessus utilitatem esse maximam demonstrant 1. plurimæ per eam gratiæ tum nobis: 2. tum aliis obtinendæ; 3. nec non ingens olim solatium inde hauriendum. *Part. II. Cap. VI. §. II. pag. 327. 330. & 334.*

III. Ad feliciorum ejus successum multum conducit, nosse, 1. quando sit instituenda. 2. quomodo transigenda. *Part. II. Cap. VI. §. III. pag. 337. & 342.*

V.

De virtute solida.

I. **E**minentem ejus excellentiam esse se probat 1. judicium DEI, 2. exemplum Christi. *Part. III. Cap. I. §. I. pag. 4. & 17.*

II. Virtutem solidam DEUM à nobis exigere probant 1. sacræ Paginæ testimonia, 2. concessa in hunc finem

INDEX.

finem subsidia. *Part. III. Cap. IV.*
§. 1. pag. 223. & 236.

III. A sectanda virtute solida nos ne-
que excusat 1. naturæ indoles,
2. nec vitæ conditio, 3. nec la-
boris arduitas. *Part. III. Cap. III.*
§. III. pag. 195. 206. & 214.

IV. Nihil excellentius virtute; 2. &
tamen nihil neglectius virtute.
Part. III. Cap. 1. Num. 1. & II.
pag. 4. & 25.

ELENCHUS

M A T E R I A R U M

PRO GEMINO

SACRÆ COLLECTIONIS TRIDUO:

NE nimis prolixa rerum considerandarum copia tedium generet, & fructum minuat, solùm illi paragraphi & paragraphorum numeri erunt perlegendi, qui in præsentì elencho determinati assignantur, reliquorum consideratione in aliud tempus dilata. Cui verò etiam hæc justo longiora fuerint visa, poterit is non nisi numerorum uni, aut si etiam hic productior excurret, non nisi membrorum uni meditando insistere; vel omnino adscripta solùm margini sensa percurrere. Hac enim ratione utrique hominum classi consultum erit nempe & illis, qui strictim collecta meditationum puncta, nec non & iis, qui illa latiùs proposita cupiunt. Quodsi non vacet, ter-
nos

nos dies sacro huic negotio impendere, juverit saltem unum, interpolatis vicibus, expendendis hisce veritatibus consecrare. Cæterum lectioni piæ amplior materia ideo est assignata, ut si tempus suppetat, ejus copia non deficiat; illud verò si defuerit, tantum legatur, quantum licuerit.

ORDO
EXERCITATIONUM
PRO PRIMO
SACRÆ COLLECTIONIS TRIDUO.
P R I D I E.

Consideratio. **D**E necessitate sacri secessûs. *Part. II. Cap. VI. §. I. pag. 320.*

Thomas Kemp. de imit. Christi
l. I. c. 20.

Lectio spiritualis. De subsidiis ei rite vacandi. *Part. II. Cap. VI. §. III. pag. 342.*

3

DIES I.

DIES I.
IMPEDIMENTA
SOLIDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. **D**E malitia peccati
venialis considera-
ta in se. *Part. I. Cap. I.*
§. I. Num I. & II. pag. 9.
& 13.

Thom. Kemp. l. i. c. 24. à n. 3.

Lectio antemeridiana. De gravitate
& effectibus peccati ve-
nialis. *Part. I. Cap. I. §. I.*
Num. III. & IV. pag. 17.
& 21. item §. II. Num.
I. II. & III. pag. 26.
32. & 35.

Examen statûs. De practico odio
peccati venialis, ejusque
vitandi remediis. *Part. I.*
Cap. I. §. IV. Num. 1.
& II. pag. 63. & 66.

Consideratio. De effectibus teporis.
Part. I. Cap. II. §. II.
pag. 87.

Medi-

Meditatio II. De pœna abusûs gratiarum. *Part. I. Cap. III. §. II.* pag. 128.

Thom. Kemp. l. 3. c. 14.

Lectio pomeridiana. De affectione menti dominante. *Part. I. Cap. IV. §. I.* pag. 153.
Vel de socordia in surgendo. *Part. I. Cap. VI.* pag. 249.

DIES II. SUBSIDIA

SOLIDANDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. **D**E lucro cessante, nisi opera quotidiana perfectè obeantur. *Part. II. Cap. I. §. I. Num. I. & III.* pag. 5. & 14.

Thom. Kemp. l. 1. c. 15.

Lectio antemeridiana. De impedimentis & adjumentis bonæ orationis. *Part. II. Cap. II.*

Cap. II. §. III. Num. I. &
II. pag. 84. & 96.

Examen statûs. De methodo actiones quotidianas perfectè obeundi. *Part. II. Cap. I. §. III. Num. I. pag. 29.*

Consideratio. De bonis collectæ mentis. *Part. II. Cap. III. §. I. Num. I. & II. pag. 115. & 124.*

Meditatio II. De detrimentis neglectæ orationis. *Part. II. Cap. II. §. I. Num. I. & III. pag. 46. & 55.*
Thom. Kemp. l. i. c. 21.

Lectio pomeridiana. De subsidiis acquirendi collectionem animi. *Part. II. Cap. III. §. III. Num. I. pag. 156.*

DIES III.

DIES III. INCITAMENTA

PERFICIENDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. **D**E rigore reddendæ
rationis, nisi vir-
tutem sectemur. *Part. III.*
Cap. II. §. I. Num. III. &
IV. pag. 78. & 81.

Thom. Kemp. l. 3. c. 14.

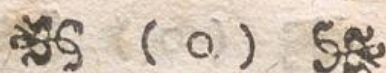
Lectio antemeridiana. De eodem ar-
gumento. *Part. III. Cap.*
II. §. I. Num. I. & II.
pag. 65. & 69. Item §. II.
Num. I. pag. 84.

Examen statûs. De industriis miti-
gandi hunc rigorem.
Part. III. Cap. II. §. III.
Num. I. & II. pag. 107.
& 115.

Consideratio. De periculo salutis, nî
fiamus sancti. *Part. III.*
Cap. II. §. II. Num. II.
pag. 98.

* 5 *

Medi-

Meditatio II. De securitate solidè
piorum in morte. *Part.*
III. Cap. III. §. II. Num. I.
pag. 150.

Thom. Kemp. l. 3. c. 47.

Lectio pomeridiana. De beatitate so-
lidè piorum in vita. *Part.*
III. Cap. III. §. I. Num. I.
& II. pag. 120. & 130.

POSTRIDIE.

Meditatio. **D**E perseverantia in be-
ne coeptis. *Part. III.*
Cap. VI. §. I. Num. I. &
II. pag. 405. & 406.

Thom. Kemp. l. 3. c. 33.

Lectio spiritualis. De inconstantia
damnis. *Part. III. Cap. VI.*
§. II. pag. 414.

ORDO

ORDO
EXERCITATIONUM
PRO SECUNDO
SACRÆ COLLECTIONIS TRIDUO.

PRIDIE.

Consideratio. **D**E utilitate sacri se-
cessus. *Part. II.*
Cap. VI. §. II. pag. 327.

Thom. Kemp. l. I. c. 25. à
n. 1. usque ad 7.

Lectio spiritualis. De adjumentis ei
bene vacandi. *Part. II.*
Cap. VI. §. III. pag. 342.

DIES I.
IMPEDIMENTA
SOLIDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. **D**E malignitate tepo-
ris. *Part. I. Cap. II.*
§. I. pag. 78.

Thom. Kemp. l. I. c. 25. à
n. 7. & seq.

Lectio

Lectio antemeridiana. De respectu
humano. *Part. I. Cap. V.*
§. I. II. III. pag. 199.
203. & 207.

Examen statûs. De signis & reme-
diis teporis. *Part. I.*
Cap. II. §. III. pag. 100.
& 103.

Consideratio. De sequelis & suppli-
ciis peccati venialis.
Part. I. Cap. I. §. II. Num.
IV. pag. 39. item §. III
Num. II. pag. 56.

Meditatio II. De indignitate abusûs
gratiarum. *Part. I. Cap.*
III. §. I. pag. 117. & seq.
Thom. Kemp. l. 3. c. 55.

Lectio pomeridiana. De regulis di-
vinos instinctus digno-
scendi, iisque auscul-
tandi modo. *Part. I.*
Cap. III. §. III. pag. 139.
144. 147. Vel de iudicii
humani contemptu.
Part. I. Cap. V. §. IV.
Num. I. pag. 221.

DIES II.

DIES II. SUBSIDIA.

SOLIDANDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. **D**E damno emergente ex imperfectione nostrorum operum. *Part. II. Cap. I. §. II. pag. 16.*

Thom. Kemp. l. I. c. 19.

Lectio antemeridiana. De fuga occupationum nimis dissipantium, & exercitio præsentiæ DEI. *Part. II. Cap. III. §. III. Num. II. & III. pag. 172. & 183.*

Examen statûs. De subsidiis actiones quotidianas perfectè peragendi. *Part. II. Cap. I. §. III. Num. II. pag. 38.*

Consideratio. De malis dissipatæ mentis. *Part. II. Cap. III. §. II. pag. 138.*

Medi-

Meditatio II. De emolumentis bonæ orationis. *Part. II. Cap. II. §. II. Num. I. & II. pag. 62. & 67.*
Thom. Kemp. l. 4. c. 15.

Lectio pomeridiana. De usu examinationis particularis. *Part. II. Cap. V. §. II. pag. 300.*

D I E S III. INCITAMENTA

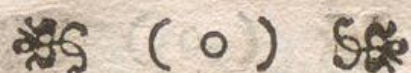
PERFICIENDÆ VIRTUTIS.

Meditatio I. **D**E amore Christi erga nos. *Part. III. Cap. IV. §. II. Num. II. pag. 267.*
Thom. Kemp. l. 4. c. 8.

Lectio antemeridiana. De obligatione tendendi ad perfectionem. *Part. III. Cap. IV. §. I. Num. I. & II. pag. 223. & 236.*

Examen statûs. De indiciis divini amoris. *Part. III. Cap. IV. §. III. Num. I. pag. 286.*

Consi-

Consideratio. De amore DEI erga nos.
Part. III. Cap. IV. §. II.
Num. I. à pag. 258. us-
que ad pag. 267.

Meditatio II. De nostri erga DEUM
amoris nihilo. *Part. III.*
Cap. IV. §. II. Num. III.
pag. 276.

Thom. Kemp. l. 3. c. 27.

Lectio pomeridiana. De signis amoris
proprii. *Part. III. Cap. IV.*
§. III. Num. II. à pag. 319.
usque ad pag. 332.

POSTRIDIE.

Meditatio. **D**E perseverantiæ emo-
lumentis. *Part. III.*
Cap. VI. §. I. Num. III.
& IV. pag. 410. & 412.

Thom. Kemp. l. 1. c. 25. us-
que ad n. 7.

Lectio spiritualis. De remediis in-
constantiae. *Part. III.*
Cap. VI. §. III. pag. 429.

ORDO

ORDO EXERCITATIONUM

PRO UNICO DIE
COLLECTIONI IMPENDENDO
VEL ANTE SACERDOTIUM,
VEL EJUS SUSCEPTI ANNIVERSARIA LUCE,
Vel circa festum Theophoriæ.

Cùm omnino deceat, ut ad suscipiendos Ordines sacros mens prævia collectione præparetur; quibusdam autem triduum, quod ei impendant, nimium esse videatur; in horum gratiam seriem exercitationum pro unius diei pio secessu subjungo. quæ insuper etiam iis servire poterit, qui quovis anno, redeunte anniversaria suscepti sacerdotii memoria, imitando fervore, impositi muneris dignitatem & obligationem expendunt, aut ad imminens Theophoriæ festum singulari pietate se disponunt.

SERIES

SERIES FUNCTIONUM.

Meditatio I. **D**E divini hujus mysterii excellentia.
Part. II. Cap. IV. §. I.
pag. 197.

Thom. Kemp. l. 4. c. 1.

Lectio antemeridiana. De Eucharistiæ effectibus. *Part. II.*
Cap. IV. §. II. pag. 202.

Examen statûs. De mora temporis præparationi, sacrificiationi, & actioni gratiarum impendenda. *Part. II. Cap. IV. §. V. Num. III.* pag. 260.

Consideratio. De requisita in sacerdote attentione, fervore, & puritate. *Part. II. Cap. IV. §. V. Num. 1. II. & IV.* pag. 251. 254. & 275.

Part I.

Medi-

Meditatio II. De amore Christi Eucharistici erga nos. *Part.*
II. *Cap.* IV. §. III. *Num.* 1.
& II. pag. 215.

Thom. Kemp. l. 4. c. 2.

Lectio pomeridiana. De eminentia hujus sacrificii, & sacerdotum dignitate. *Part.*
II. *Cap.* IV. §. IV. *Num.*
1. II. & III. pag. 229.

SYLLABUS

CONSIDERATIONUM

PRO TRIPLICI
SACRORUM EXERCITIORUM
CURSU.

Licet pro argumento considerationum tempore spiritualium exercitiorum obeundarum assumi etiam possent illæ ipsæ considerationes uti & meditationes, quæ paulò ante pro gemino collectionis triduo fuerunt assignatæ, quæque duplicem conficerent.

ficerent cursum; nihilominus triplicem alium hîc subnecto cursum, ubi illæ solùm delibantur materiæ, de quibus in gemino priori triduo nulla est facta mentio. Pro primo designantur tales, quæ argumento exercitiorum magis congruunt, & brevius expediuntur. In reliquis verò duobus res nonnihil uberius deducuntur. Quodsi tamen cuidam determinata hîc puncta justo productiora fuerint visa, quàm ut destinata considerationi hora integrè simul & rite expendi queant, is (quod suprâ jam monui) unum solummodo paragraphi numerum considerandum assumat, reliquis vel omissis, vel in aliud tempus rejectis. Quamvis ea nimis prolixa haud sint futura, si non nisi illa, quàm quæ præscribuntur, perpendenda feligantur. Accedit, has considerationes servire etiam posse pro materia lectionis spiritualis sacro ejusmodi octiduo præscriptæ.

ORDO

CONSIDERATIONUM

PRO PRIMO OCTIDUO
SACRORUM EXERCITIORUM.

- I. Die. **D**E neglectu virtutis. *Part.*
III. *Cap. I. §. II. Num. I.*
à pag. 25. usque ad pag. 37.
- II. De morte. *Part. III. Cap. III.*
§. II. Num. II. à pag. 160.
usque ad pag. 171.
- III. De iudicio & purgatorio. *Part.*
III. *Cap. III. §. II. Num. III.*
à pag. 182. usque ad pag.
193.
- IV. De exemplo Christi. *Part. III.*
Cap. I. §. I. Num. II. pag.
17.
- V. De discrepantia fidei nostræ cum
vita nostra. *Part. III. Cap. I.*
§. II. Num. II. pag. 37.
- VI. De imitatione Christi. *Part. III.*
Cap. IV. §. I. Num. II. pag.
236.

VII, Die

VII. Die. De passione Christi. *Part. III.*
Cap. IV. §. II. Num. II. pag.
267.

VIII. De benefico amore DEI erga
 nos. *Part. III. Cap. IV. §. II.*
Num. I. à pag. 250. usque
ad pag. 258.

P R O

SECUNDO OCTIDUO.

I. Die. **D**E excellentia virtutis. *Part.*
III. Cap. I. §. I. Num. I.
pag. 4.

II. De arte detegendi affectionem
 menti dominantem. *Part. I.*
Cap. IV. §. II. Num. II. pag.
171. & seq.

III. De methodo eandem curandi.
Part. I. Cap. IV. §. III. à pag.
183. usque ad pag. 197.

IV. De materia & ordine examinis
 particularis. *Part. II. Cap. V.*
§. II. pag. 300. & 309.

V. Die

- V. Die De obscuritate intellectûs & voluntatis perversitate. *Part. III. Cap. I. §. III. Num. I. à pag. 44. usque ad pag. 56.*
- VI. De remediis prædicti morbi. *Part. III. Cap. I. §. III. Num. II. pag. 56.*
- VII. De vanis obrentibus nostri temporis. *Part. III. Cap. III. §. III. Num. II. & III. pag. 206. 214.*
- VIII. De conclusionibus ex beatorum felicitate inferendis. *Part. III. Cap. V. §. III. Num. II. pag. 383.*

PRO
TERTIO OCTIDUO.

- I. Die. **D**E pœnis peccati venialis in hoc mundo. *Part. I. Cap. I. §. III. Num. I. pag. 45.*
- II. De beata piorum morte. *Part. III. Cap. III. §. II. Num. II. à pag. 170. usque ad pag. 177. &*

& *Num.* III. à pag. 177. us-
que ad pag. 182.

III. *Die.* De judicii divini metu. *Part.* I.
Cap. V. §. IV. *Num.* II. pag.
235.

IV. De oratione. *Part.* II. *Cap.* II.
§. I. *Num.* II. pag. 50. & §.
II. *Num.* III. pag. 74.

V. De collectione mentis. *Part.* II.
Cap. III. §. I. *Num.* III. & IV.
pag. 129. & 132.

VI. De felicitate piorum in hac vi-
ta. *Part.* III. *Cap.* III. §. I. *Num.*
III. pag. 139.

VII. De eorum beatitudine in cœ-
lis. *Part.* III. *Cap.* V. §. I.
Num. I. pag. 334.

VIII. De beatæ æternitatis certitudi-
ne. *Part.* III. *Cap.* V. §. II.
Num. I. & II. pag. 360. &
366.

Vel de hujus beatitatis plenitudine. *Part. III. Cap. V. §. I. Num. II. pag. 343.*

Nota : Index rerum memorabilium toto opere contentarum, de quibus in prioribus elenchis nulla fit mentio, habetur ad finem partis tertiæ.

VIR-

VIRTUTIS SOLIDÆ
PRÆCIPUA
IMPEDIMENTA,
SUBSIDIA,
ET
INCITAMENTA
COMMENTATIONIBUS
ILLUSTRATA,
OMNIUM USUI APTATIS.
PARS PRIMA
IMPEDIMENTA.

Qui virtutis culmen con-
scendere nititur, priùs IM-
PEDIMENTA remo-
veat, quibus ab ascensu im-
peditur. *S. Ignatius de Loyola*
in Apophtegmatibus.

VIRTUTIS SOLIDÆ
PRÆCIPUA
IMPEDIMENTA, SUBSIDIA,
ET
INCITAMENTA.

Uic lucubrationi
argumentum sup-
peditavit gravissi-
ma illa Constitu-
tio S. P. Ignatii,

qua cupit, ut omnes in virtutum solidarum & perfectarum studium incumbamus,
(a) morem gerendo repetitis illis Divinæ Paginæ monitis: estote perfecti.
(b) sancti estote. (c) hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra. (d)

A 2

Est

(a) Instituti parte 10. §. 2. (b) Matth. 5. v. 48.
(c) Levit. 11. v. 44. (d) 1. Thesal. 4. v. 3.

Est autem virtus solida habitus animi supernus, multo usu firmatus, voluntatem inclinans ad actus ejusdem ordinis constanter, promptè, ferventer & puro ex fine eliciendos. Hunc ergo ut menti inferamus, præfenti opere laborabimus. Prima ejus parte amovebimus IMPEDIMENTA solidæ virtutis. Altera afferemus ADJUMENTA solidandæ virtutis. Ultima denique perpendemus ejus perficiendæ INCITAMENTA. Prima pars respondebit viæ, ut ajunt, purgativæ: secunda illuminativæ: tertia unitivæ; uti ex subjecta cuilibet parti conclusione patebit.

Porro sex præcipuè sunt solidæ virtutis IMPEDIMENTA, nempe peccatum veniale, tepor animæ, abusus gratiæ, dominans menti affectio, respectus humanus, & somniculosa in manè surgendo pigritia. His fena opponentur illius solidandæ ADJUMENTA, scilicet actionum quotidianarum accuratio, fervens oratio, mentis collectio, Eucharistiæ ardens susceptio, examinis particularis constans usus, uti & sacer
fal-

saltem ad triduum secessus. INCITAMENTA ejus perficiendæ pariter bis terna afferentur, videlicet fides æternarum hac de re veritatum, timor malorum aliàs incurrendorum, spes bonorum per illam obtinendorum, amor Dei hanc soliditatem à nobis exigentis, & merentis, solidè piorum felicitas, ac denique perseverantium corona.

Et licèt adhuc alia numerentur perfectionis obstacula, subsidia & invitamenta; tamen hæc seligere placuit, tum quia non nisi de præcipuis agere constitui; (hæc autem potiora esse videbantur) tum quia ad ista veluti ad fontes primaria Asceseos capita revocari posse existimavi; cùm sub tenui cortice omnem Theologiæ, ut vocant, Asceticæ medullam contineant.

PARS I.
VIRTUTIS SOLIDÆ
PRÆCIPUA
IMPEDIMENTA.

Cum fructus ex his pagellis colligendus sit serium, & constans studium comparandæ virtutis solidæ, prima statim parte præcipua ejus IMPEDIMENTA erunt amovenda; his enim non sublati actum agitur; præfixus finis nunquam obtinebitur. Aviculæ similes erimus cavæ funiculo alligatæ, quæ vano nisu in altum avolare conatur.

Porro has inter remoras principem facile locum obtinent peccatum veniale, tepor animi, gratiarum abusus,
 domi-

dominans menti affectio, respectus humanus, & somniculosa illa in manè surgendo inertia. Ista enim sunt illud gratiæ venenum, pernicies animæ, tinea meritorum, excidium perfectionis, queis stantibus de solida virtute desperandum est. Hæc ergo tam magna, tam potentia ac primaria profectûs obstacula ut ex animis nostris radicitus evellantur, primæ partis labor erit, quæ simul viæ, ut ajunt, purgativæ congruet.

CAPUT I.

DE PECCATO VENIALI,

Cùm noxa lethalis probitatem penitus exscindat, spiritum sanctum omnino exterminet, ab ultimo fine nostro, nempe à cælo & DEO, ad tartara nos rectà abducatur; Verbô: cùm animæ pestis, mors ac damnatio sit, nimis honoratè à nobis ac leniter haberetur, si solùm sanctimonix remoris accenseretur. Proin prætermissa hac stygia malorum Lerna, utpote cujus monstrosa turpitudine impietasque sola sui umbra exanimat pias mentes, à peccato veniali tractationem hanc auspiciari constitui, tanquam à primario (quæ Patrum mens est) perfectionis obstaculo. Ad hujus verò fugam nos potenter incitabit ejus malitia attentè considerata 1. in se, 2. in suis effectibus, 3. in suis suppliciis.

§. I.

De venialis peccati malitia
considerata in se.

I. **P**eccatum veniale est magnum malum in se, quia (ut divino admonitu cognovit (a) B. Catharina Genuensis) est pejus quid omnibus mundi malis collectim sumptis, ipsa etiam morte, ipso etiam orco. Id concordi sententia asserunt sancti Chrysostomus, (b) Anselmus, (c) Dorotheus, (d) Aquinas. (e) Quia imò ipse etiam Aristoteles solo lumine naturali illustratus, *melius est mori, ait, quam facere aliquid contra bonum virtutis.* (f)

I.
Post letba-
le est ma-
lum in or-
be maxi-
mum.

Huic auctoritati convincens ratio suffragatur; nam (ut docet S. Thomas)

A 5

plus

(a) In ejus vita c. 27. ubi hæc: fuit illi in spiritu demonstratum, multò intolerabiliorem esse Deæ offensam quamlibet exiguissimam ipso Luciferi inferno. His similia leguntur c. 12. & 14. ubi dicit: Omnia alia hujus mundi tormenta nihil esse in comparatione talis offensæ. (b) Hom. 5. ad Pop. (c) l. de Simil. c. 190. (d) Serm. 20. (e) 2. 2. q. 110. a. 3. ad 4. (f) l. 3. Ethic.

plus habet de ratione mali culpa, quàm pœna. (g) Ergo cùm calamitates hujus vitæ, nex ac inferorum supplicia non sint nisi mulctæ reis infligendæ, Jure infertur, crimen etiam leve malignitatis amplius obtinere. Præcipuè cùm supremum Numen cruciatuum illorum creator sit, eorumque causa (ut ajunt) positiva existat; delicti verò etiam minimi author esse, Divinitate id vetante, nullatenus queat. *Plus igitur illud de ratione mali habere necesse est; cùm nec præ tartaro eligi possit.*

Itaque ô Mortales! *auribus percipite, & audite vocem meam,* (verba sunt Isaïæ) *attendite, & audite eloquium meum.* (h) En! venialis quilibet nævus quid pejus est omnibus mundi malis collectim sumptis, ipsa etiam morte, ipso etiam orco. Inde jam quid concludam attendite. Ergo si maximas mundi misérias unico tali errato impedire: aut si summa orbi commoda unica ejusmodi noxa procurare possem, illam patrare non liceret. *O quis mihi det,*
ut

(g) 1. p. q. 48. a. 6. (h) Isa. 28. v. 23.

ut hæc fensa celte sculpantur in silice
cordis tui, quicumque bibis quasi aquam
ejusmodi iniquitatem ! (i)

O Christiane ! si mendaciunculo
omnia bella, fames, incendia, eluvio-
nes, morbos & pestes avertere : si
omnes animi ærumnas, famæ dispen-
dia, urbium calamitates, familiarum
dissidia à genere humano arcere : si
inferendas ab Antichristo vexationes
propulsare, & succensos à Divina Ne-
mesi altero in orbe rogos extinguere
posses, nefas foret vel semel mentiri.
Quin imò si levi iracundia omnes hæ-
reticos, Turcas & Gentiles ad fidem
convertere : si omnes damnatos ex
inferis, omnes animas ex purgantibus
flammis eximere : si omnes, qui mo-
dò vitam colunt, & terram adhuc in-
colent, mortales æternæ salutis secu-
ros reddere posses, tamen nec leviter
irasci liceret. Ita est : non liceret. Id
testantur, ac unanimi consensu affir-
mant omnes Ecclesiæ Patres, Theolo-
gi & Ascetæ.

Unde

(i) Job. 19. v. 24. & cap. 15. v. 16.

Unde sequitur, melius esse totum hoc universum sub finem mundi deciduo cœlis igne vastari, omnium regionum urbes conjurata ruina sus deque verti, denique reprobos ultricibus flammis per totam æternitatem cruciari, quàm unicam à nobis etiam leviozem culpam admitti. Et hoc certum est: dogma fidei est, de quo vel dubitare impium est. Nam omnia hæc non nisi nobis mala sunt; peccatum verò, etiam veniale, malum DEI est, quo is læditur, & contristatur. (1) Quantum ergo distat Creator à re creata, tantum malitia hujus superat malignitatem alterius. Longè enim minus quid est res condita collata Conditori, quàm musca comparata homini. Ergo sicut minus malum est muscam occidi, quàm ab ea hominem molestiâ affici; ita quoque longè satius est, omnes procreatas res uno junctim exitio interire, quàm supremam DEI Majestatem tenui offensa violari.

Et

(1) Cornel. à Lapide & Salmeron Disp. II. in illum textum Eph. 4. v. 30. *Nolite contristare Spiritum Sanctum.*

Et tamen . . . *obstupefcite cæli super hoc!* (m) & tamen reperire est . . . heu! horrore attonita, elinguis hæret vox . . . reperire, inquam, est non paucos, fors etiam Religiosos, qui usurpare audent tritum illud: est solum leve quid: non est nisi veniale. Vah! temerarias voces! Ah! nubes lucidæ sancta metamorphosi æreas in laminas vos condensate, ne impius earum sonus ad vindices stellas penetret.

Quid enim? ô viles vermiculi! ergone exiguum id malum sit, quod universi ruina & tartarorum pœnis quid pejus est? quo infidelium conversionem, damnatorum liberationem, vivorumque salutem licitari haud licet? Ergone id leve quid sit, quod universi excidio quid gravius est? Ubi quæso mens nostra, ubi ratio est? O quàm aliud de hujus portenti gravitate olim moribundi judicium feremus!

II. Tanta minori etiam delicto malitia inest, tanto illud odio Dei Sanctitas

II.
Deus in-
credibili

*illud odio
aversa-
tur.*

tas execratur, ut si in Augustissima Ejus Matre, aut dilectissimo hujus Filio vel unicum appareret, mox illa imò & Natura humana Christi, soluta unione hypostatica, ab irata Divinitate è vestigio coelis exturbarentur, & excusso fulmine in piaculares rogos præcipitarentur, tamdiu lustricis ignibus cruciandi, donec illam maculam expurgassent. Nam (quod Spiritûs Sancti oraculum est) *non intrabit in eam* (nempe coelestem gloriam) *aliquod coinquinatum.* (n) Ergo nec maculatum quid ibi vel momento subsistere poterit. Eadem enim Numinis Sanctitudo, quæ huic pesti ad cælos aditum, eidem quoque omnem inibi moram irrevocabili interdicto vetat.

Jam verò hîc subsiste ô levium contemptor audax! ac attentius perpende, quis . . . quem . . . propter quid . . . tam terribili supplicio affecturus esset? nempe Pater æternus Filium unigenam & ambo Deiparam ob unicam non nisi tenuem

(n) Apoc. 21. v. 27.

nuem noxam. Inde jam collige, quàm horrenda ergo hujus portenti malignitas sit, oportet; cùm tanto illud odio Pater in Filio, Filius in Matre, idque in tali Filio, taliq̃ue Matre aversetur, damnet, & execretur; & quidem tam æquus rerum arbiter, ipsa amoris sedes, & clementiæ thronus execretur. O peccatum veniale! heu! quàm abominandum es monstrum in oculis Divinæ Majestatis!

Et hinc Beati in cœlo, data optione, libentiùs suis é thronis in inferorum carcerem desilirent, nunquam illuc redituri, quàm ut unico ejusmodi nœvo se contaminent. Imò felicitati sibi ducerent, si sua in orcum amandatione unicum ejusmodi piaculum impedire possent. Et juré id quidem; majori enim injuria (ut graves (o) Theologi censent,) Deum afficit unica ejusmodi labes, quàm omnium simul

(o) Petrus de Soto Libro de institutione Sacerdotum Lèctione 18. de pœnitentia. Cujus Sententiam sequuntur multi Recentiores teste Lugone de Incarn. Disp. 5. Sect. 7. n. 122.

simul electorum æternæ laudes eundem honorent.

Hic ergo jam adeste, quicumque veniale per risum admittitis, hancque veritatem non populari trutina, sed *pondere Sanctuarii* (p) librate. En! tale DEus, Christus, Beati de hujus delicti gravitate judicium ferunt, quod vos ut leviusculum quid temerario desplicatu exploditis. O sidera! sola hujus culpæ memoria exanimantur Sancti: solo ejus aspectu conterrentur Angeli: sola illius umbra terrefit cœlorum Regina; & tamen hac audet vilis argilla Sacrosanctam Trinitatem quavis hora petulanter laceßere, & veluti rem nauci protervo contemptu exhibilare.

O Superi! ergone possibile est, ut solus homo minutum quid putet, quod omnis lingua cœlestium post lethale maximum in orbe malum esse uno ore profiteatur? ergone fieri potest, ut Religiosus id nihili faciat,
de

de quo tamen Divinus Judex tam severam olim rationem exiget? O cæci Mortales! Ah! nihil leve est, quo summa læditur Majestas: nihil exiguum, quod summa reprobatur Sanctitas.

III. Verùm ut tantæ improbitatis abyssus, immixtis solaribus radiis, clariùs pateat, finge, centum milliones animarum, in statu puræ naturæ constitutos, ter mille annorum spatio immania tormenta insigni constantia patientissimè tolerare, ac insuper innumeros naturales virtutum actus, eosque intensissimos continenter exercere hunc solummodo ob finem, ut iratæ Nemesei pro unico tali errato condignum exsolvant litrum. Et en! frustra sunt: nihil hæc omnia possunt: omnes hi cruciatus & opera merè naturalia, utut optima, teste S. Thoma & Suario (q) minimè sufficiunt expiandæ ex æquo vel unicæ ejusmodi offensæ.

III.

Nulla pura creatura illud condigna satisfactione expiare potest.

Pars I.

B

Quin

(q) S. Thomas 3. p. q. 87. a. 3. ad 3. Suarez Tom. 1. in 3. p. Disp. 4. Sect. 9. §. prima ergo sententia. Quam communissimam esse dicit Viva de pœnitentia. Part. 8. Disp. 2. Quæst. 6. a. 1. n. 1.

Quin imò finge, cunctos Coelites
 Divinae Justitiæ throno supplici gestu
 advolvi, ut Eidem pro unico, à te pa-
 trato, minori piaculo æquali expiatio-
 ne satisfaciant. Finge, Seraphinos
 suum amorem, Patriarchas suam fi-
 dem, Prophetas suam fortitudinem,
 Apostolos suas prædicationes, Marty-
 res sanguinem, Virgines castimoniam,
 Episcopos zelum, Confessores pœni-
 tentiam, denique Matrem Dei omnem
 suam sanctitatem læsæ Divinitati ap-
 pendere ideo solùm, ut commissum à
 te tenuem nævum æquata purgatione
 deleant. Et en! incassum sunt omnia:
 irritus omnis labor est & conatus.
 Nam (ùt docet (r) purpuratum Ec-
 clesiæ sidus) nemo etiam justus, &
 gratia superna instructus, peccatum ve-
 niale *alienum* condigna placatione di-
 luere

(r) Lugo de incarn. Disp. 5. Sect. 8. n. 154.
*Ejus ratio est, quia de facto Deus non remittit
 culpam etiam venialem, nisi per aliquem gradum
 gratiæ sanctificantis, quem ei infundit. Cùm au-
 tem purus homo non possit de facto acquirere alteri
 de condigno gratiam sanctificantem, neque potest sa-
 tisfacere de condigno pro culpa veniali alterius.*
ita Lugo.

luere valet. (s) Imò nec proprium posse acriter tuetur Soto cum aliis. (t)

Hic animi vires jam collige, quicunque ejusmodi maculis fordes, ac verborum vim sensumque perpende. En! tuum hoc, quod ridens effutis, mendacium: tua hæc, qua leviter excandescis, iracundia: tuus hic, quo orans languescis, tepor tantæ impietatis ac nequitiae monstrum est, ut nec illo cœlesti Seraphinorum Trisagio æternum continuando, (u) nec illorum viginti quatuor Seniorum sempiternis laudibus, (x) nec per illa, *quæ sanctorum orationes sunt, odoramenta in phialis aureis perpetuò offerenda*, (y) pari satisfactione aboleri possit. Adeò virulenta in se, terribilis & execranda pestis est etiam tenuis offensio Numinis.

B 2

Hanc

(s) Lugo loc. cit. (t) Soto loco superius cit. cujus sententiam sequuntur multi Recentiores teste Lugone de incarn. Disp. 5. Sect. 7. n. 122.
 (u) Isaïæ 6. v. 3. (x) Apoc. 4. v. 10.
 (y) Apoc. 4. v. 5.

Hanc veritatem ipse Deus Pater Beatam Catharinam Senensem docuit (utì legere est in ejus dialogis) addens, etiam huic peccato nequitiam quodammodo infinitam inesse; quia infinitum offendit Bonum. Hos autem dialogorum libros *cælestem doctrinam divinitus infusam* continere, declarârunt gemini Pontifices Christi que Vicarii Pius II. (z) & Urbanus VIII. (aa) Ipsa primæ Trinitatis Personæ verba hîc retulisse, operæ pretium erit; cùm magnum dictis pondus addant; sunt autem hæc: *an ignoras filia mea, quod omnes pœnæ, quas anima sustinet, vel sustinere potest in præsentî seculo, nullo modo condignæ sint ad culpam etiam minimam rite puniendam, vel expiandam? quoniam offensa, quæ mihi fit, qui sum Bonum infinitum, procul dubio satisfactionem exigit infinitam.* (bb) Omnia autem justorum, utì & Beatorum obsequia finita solummodo sunt ac circumscripti valoris. Ergo non
sunt

(z) In Bulla Ejusdem Canonizationis. (aa) In Ejus officio divino lectione sexta. (bb) Lancicini opusc. Spirit, 16. c. 3.

sunt condigna, ad labem etiam levissimam ex æquo delendam.

O impiam igitur cæcitatem nostram! quibus hæc noxa tamen parvi momenti quid est; licet secundum probabilem Theologorum sententiam (cc) infinitate quadam malitiæ sca-teat, quæ nulla expiatione creata con-dignè abstergi possit.

IV. Præterea minuta hæc piacula sunt etiam causa cruciatuum ac mor-tis Christi. O *Angeli pacis* denuo ama-rè flete, (dd) & iteratis gemitibus Di-vino funeri parentate. O peccator! audi! & contremisce. En! tua hæc, quæ ut minuta spernis, piacula sunt etiam causa cruciatuum & mortis Chri-sti. Nam (ut sacræ paginæ perhibent) *ipse vulneratus est propter iniquitates no-stras* etiam leves: *attritus est propter scelera nostra* etiam minora: (ee) *mor-tuus est pro peccatis nostris* etiam venia-libus;

IV.
Etiam est
causa cru-
ciatum,
& mortis
Christi.

B 3

(cc) Lanc. l. c. ubi id citatis pluribus Aucto-ribus tum Antiquioribus, tum Recentioribus ex instituto fusè probat. (dd) Isa. 33. v. 7. (ee) Isa. 53. v. 5. & 6.

libus; (ff) cùm pro his quoque æterno Patri per acerbam necem suam abundanti solutione satisfecerit.

Ita est ô peccatrix anima! *vulneratus est* Agnus ille immaculatus etiam propter illas tuas locutiones vanas, mendaces, otiosas. *Attritus est* etiam propter illam tuam irreverentem, tepidam, distractamque orationem. *Cum sceleratis reputatus est* (gg) etiam propter illas tuas vanitates, invidias, detractiones, superbias & æmulationes. Verbô: *pertulit in corpore suo* (hh) pœnas criminibus tuis etiam leviusculis debitas.

Quoties igitur (heu! concussa tremant fundamenta terræ!) quoties, inquam, licet leviter solum peccasti, toties posuisti id, quod aliqua ex parte fuit causa dolorum ac vulnerum Christi. Toties patrasti illud delictum, quod eundem unâ cum lethalibus erratis funibus vinxit, catenis oneravit, flagel-

(ff) 1. Cor. 15. v. 4. (gg) Isa. 53. v. 12.
(hh) 1. Petr. 2. v. 24.

flagellis discerpfit, spinis cruentavit,
ac denique sacrilega tyrannide in fur-
cam egit. Age jam, ad hæc quæ ti-
bi mens? . . . ô infelix! hæc audis,
nec tamen peccatum hoc execraris?
audita etiam credis, nec tamen pectus
tibi præ mæroris vehementia in frustra
diffilit? O utinam modò cor faxeum
tibi foret, ut pariter medium cum il-
lis Solymæ petris diffinderetur!

At nondum hîc sistit hujus vitii im-
probitas; necdum quiescit ejus Divino
sanguine ingurgitatus furor; cùm illa
feralis tragædia, cujus causa olim ob-
scuratus est sol, monumenta aperta sunt,
& velum templi scissum est, (ii) no-
stro etiam tempore, repetita rabie, in-
stauretur. Nam sicut Salvator no-
ster, docente Gentium Doctore Paulo,
(11) per lethale crimen cruci denuo
affigitur, ita ex mente SS. Patrum
per veniale rursus conspuitur, velli-
catur, illuditur.

B 4

O rem

(ii) Luc. 23. v. 45. & Matth. 27. v. 52.

(11) Hebr. 6. v. 6.

O rem detestandam, ac vel auditu
terrificam! Ah! Divinus Servator per
veniale rursus conspuitur, vellicatur,
illuditur. Id asserunt Ecclesiæ Patres.
Et ausit humana temeritas ejusmodi
culpam leve quid dicere? O Cœlites!
ergone leve quid sit, venerandam Chri-
sti faciem sputis foedare, colaphis cæ-
dere, crinibus vellere? O mi JESU!
ergone tibi insultare, probraingere,
ostentui te habere, parum quid,
imò nihil sit? & hoc Christianis? . . .
O fulmina! quæ manus vos, quæ nu-
bes morantur?

O Filii hominum mendaces in stateris,
(mm) *qui dicitis malum bonum, & bo-*
num malum: ponentes tenebras lucem, &
lucem tenebras; (nn) *ut quid ô miseri!*
ut quid diligitis, imò & queritis men-
dacium? (oo) Ah! tandem aliquan-
do tot oraculis fidem habete, uno
ore enunciantibus, magnum in se, &
ingens omnino malum esse piaculum
etiam parvum, quod tamen non rarò
(ô portæ

(mm) Psal. 61. v. 10.
(oo) Psal. 4. v. 3.

(nn) Isa. 5. v. 20.

(ô portæ cæli desolaminî vehementer!)
 (pp) quod, inquam, non rarò etiam
 Religiosi, quin & Sacerdotes sine hor-
 rore, sine metu, joci causa ridentes
 perpetrant. At væ! qui trahitis ini-
 quitatem hanc in funiculis vanitatis,
 & quasi vinculum plaustrî peccatum leve.
 (qq) Væ vobis! quia vindex ultio ve-
 niens veniet, & non tardabit. (rr)

O Domine! exitus aquarum dedu-
 cant oculi mei, (ss) ut jugi dolore de-
 fleam, quæ super capillos capitis (tt)
 accumulavi delicta. Peccavi! & ma-
 lum, malum grande (uu) nimis, etiam
 venialiter peccando coram te feci. (xx)
 Sed doleo, & intimo corde doleo ob
 solum tui amorem. . . Territus enor-
 mi gravitate hujus culpæ, stat ani-
 mum ea haud ampliùs saltem ple-
 no cum assensu contaminare. Vivit
 DEUS, in cujus conspectu sto; quia do-
 nec superest halitus in me, & Spiritus
 DEI in naribus meis, non loquentur la-

B 5

bia

(pp) Jerem. 2. v. 12. (qq.) Isa. 5. v. 18.
 (rr) Habac. 2. v. 3. (ss) Jerem. 9. v. 1.
 (tt) Psal. 118. v. 136. (uu) Ezech. 16. v. 10.
 (xx) Psal. 50. v. 6.

bia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. (yy) Potius omnia perdam bona, & feram mala, quàm ut denuo etiam leviter delinquam in animam meam. (zz) Verùm cum ex me nihil possim, nisi peccare, & perire, confirma hoc DEUS, quod operatus es in me; (aaa) & quod dedisti velle, da & perficere. (bbb)

§. II.

Malitia peccati venialis considerata in suis sequelis.

I.
*Actus vir-
tutum cor-
rumpit.*

I. **M**Agnum præterea malum est ejus-
modi culpa in suis effectibus.
Nam inprimis peccata venialia actus
virtutum corrumpunt, dum eos ve-
nenata aspergine ita inficiunt, ut illis
(quæ plurium Theologorum concors
opinio est) superni ordinis celsitate de-
jectis, coelestem vim omnem merendi
adimant penitus, auferantque; cum
sint illæ *musca morientes*, quæ teste
Eccle-

(yy) Job. 27. v. 3. & seq. (zz) Eccli. 19.
v. 4. (aaa) Psal. 67. v. 29. (bbb) August.
Serm. 256, de tempore.

Ecclesiaste perdunt suavitatem unguenti. (a)

Primum huic asserto fundamentum præbet illa Christi admonitio Matthæi 6. v. 1. dicentis: *attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud patrem, qui in cælis est.* Quibus verbis Divinus Magister apertè insinuat, justitiam ex vana gloria exercitam carere æterna mercede. Cum autem inanis ejusmodi gloriola leve solummodo piaculum sit, (b) jure infertur: ergo actus tali noxa infectus omni merito præmioque funditus exuitur, privaturque, ita quidem, ut testante Hieronymo, *martyrium ipsum, si ideo fiat, ut admirationem & laudem à fratribus habeamus, frustra sanguis effusus sit.* (c)

Idem

(a) Eccles. 10. v. 1. (b) Quod ibi Christus loquatur de vana gloria solum leviter culpabili docet S. Thomas 2. 2. q. 132 a 3. ad 1. item Tournely tract. de act. hum. cap. 6. sect. 2. Concl. 1. ubi is insuper docet, circumstantiam finis venialiter mali totum virtutis actum penitus corrumpere. (c) In cap. 1. Epist. ad Galat.

Idem expressè docet Theologorum
 phœbus Aquinas, 2. 2. q. 132. a. 3.
ad. 1. ita differens: *opus virtuosum amittit vim merendi vitam eternam, si propter inanem gloriam fiat, etiamsi illa inanis gloria non sit peccatum mortale.* Quam eandem doctrinam in 2. dist. 38. q. 1. a. 4. tradit, cum aliquis, inquit, vult dare eleemosynam propter inanem gloriam, *hic est unus actus voluntatis, & hic actus totus est malus, licet non ab omni eo, quod in eo est, malitiam habeat.*

Adeoq̃ue licet ejusmodi actio non ab omni eo, quod in ea est, malitiam habeat; id est, licet adhuc bona sit secundum quid; (ut scholæ loquuntur) tamen quia non est bona simpliciter & secundum omnia rerum adjuncta, ex mente S. Doctoris non est meritoria coelestis gratiæ nec felicitatis æternæ. Quod enim ejusmodi trunca bonitas minimè sufficiat ad superam merendi vim; sed quod actus ex omnibus & singulis, quæ confluunt, circumstantiis bonus esse oporteat, post Angelicum docent gravissimi Theologi.

gi. (d) Et ex his abunde constat, venialem navum omnem virtutis actum, communicata lue, penitus inficere, perdereque; seque habere instar fermenti, quod totam, cui injicitur, farinae massam corrumpit.

Proin ô bone! licet mysticæ contemplationi assidue intentus viveres, summas opes in egenos profunderes, corpus variis cruciatibus emaciarer. licet morum modestia angelum, concionandi ardore Seraphinum, in sacro tribunali charitate Samaritanum vincerer, ac heroica indentidem patientiæ, demissionis & obedientiæ facinora patrares; nihilominus ista, si vel modica veniali labe fuerint infecta; si
in

(d) S. Thom. 2. 2. q. 110. a 3. in C. ubi sic: *quia ad hoc quod aliquid sit bonum, requiritur, quod omnia rectè concurrant. Bonum enim est ex integra causa; malum verò est ex singularibus defectibus, ut dicit Dionysius cap. 4. de divinis nominibus.* Item 1. 2. q. 89. a. 1. ait: *peccatum veniale impedit actus virtutum.* Gonet. Disp. 4. a. 1. Rhodes Disp. 4. sect. 3. §. 2. Antoine tract. de act. hum. c. 3. a 3. Gervasius Brisacensis part. 3. tract. 1. de act. hum. Disp. 2. q. 1. a 3. Lancicius opuscul. 16. N. 73. Sylvester & alii; contra Lugonem,

in ea amor proprius, commoditatis studium, aut vana mentis gloriola subdolo pede vel tantillum irreperit, actum est de eorum pretio ac dignitate. Mox omnes hi actus degeneri germine ex virtutibus, quæ esse potuissent, in vitia turpiter abeunt, non nisi castigatione digna. Et quamvis purissimam intentionem tuis operibus tempore matutino præmisisses, hacque industria ipsum etiam residuæ diei plumbum providè inaurâsses; si tamen postea vel unicus talis intercesserit nævus, mox reliqua omnia, abrupto protinus filo, præmio vacua erunt, & inania omnino, ac cassa vilescunt.

Nam (ut bene docet S. Chrysostomus) *nil potest simul esse meritum & delictum*; (e) utque actio sit mala (verba sunt Aquinatis) *sufficit, ut aliquid desit; cum bonum sit ex integra causa.* (f) Quid autem illi actioni non deerit, quæ tali macula sordet? Unde sequitur, ejusmodi corruptos pietatis actus
nec

(e) Hom. 30. ad pop. (f) 1. 2. q. 18. a. 3. ad 3. Item 2. 2. q. 110. a 3. C.

nec meritorios esse nec supernos; cùm veniale, æmulando illum *vermem*, qui percussit *hederam Jona*, (g) ipsam pariter boni radicem asperfo toxico enecet, corrodâtque; ac *instar locustæ ac bruchæ comedat omnem fructum*, (h) aliàs ex sanctioribus nostris operibus sub vitæ autumno decerpendum.

Jam age, ô anima! æquitatis tribunal conscende, & promeritam inde in reum, quem tibi sisto, sententiam pronuncia. En! fervus hic tuus, infusa fellis gutta, plurimos mellis cados vitiauit: summi valoris monetam, immixta furtim scoria, adulteravit; suisque artibus ac dolis impedimento fuit, ne in singulos dies centum millia aureorum lucrareris. Edic: quid supplicii hunc meruisse jam censes? Vah! reus est mortis, exclamas, omniq̃ue odio ac execratione dignus. At ecce! offensa levis est ille prædo, qui tot gemmas ex tua cœlesti corona excussit: tot beatis æternitatibus te privavit, quot actus virtutum sua vafricie infecit, destruxit, ac depravavit. Et
hunc

(g) Jon. 4. v. 6. (h) Ps. 104. v. 34.

hunc latronem odisse non queas? quin & amare, tueri, fovere possis? Apage tantam impietatem! potius decreto illi exilio, omnis ad mentem aditus ei æternum à te sit interdictus.

II. Verùm his non contenta, plus
Charitatis ultra serpit levioris noxæ perversitas;
fervorem alia adhuc sunt, quæ inducit, nocu-
diminuit. menta. Nam non solum corrumpit hæc pestis supernos omnes probitatis actus, ac invida calliditate impedit augmentum omne meritorum; sed insuper (ut nobis auctor est Angelicus Doctor) *diminuit fervorem charitatis*, (i) criticum in Dei servitio languorem inducendo, creandoque rerum æternarum insolens fastidium, quod tandem ipsi divino cordi nauseam movet.

Et hinc B. Laurentius Justinianus monet, *servo DEI etiam parva esse vitanda delicta, ne charitas refrigescat*, (1) ac animum occupet lethalis torpor; cum etiam Religiosi (ut ait D. Anselmus) *per modicarum contemptum cul-*
parum

(1) 3. p. q. 79. a. 4. ad 1, (1) Vitæ cap. 2.

parum paulatim à fervore suo deficient,
(m) & in teporem prolabantur. Te-
porem autem dum nomino, heu!
monstrum nuncupo, quod tum ob
malignitatem, qua scatet: tum ob
damna, quæ gignit, venenata malo-
rum Lerna jure appellatur.

In hanc verò nos sensim per mino-
res quoque labes præcipitari, tristis
experientia assiduè docet. Nam ani-
mo concipe hominem, ejusmodi næ-
vos temerè committentem; & en!
omnia in ejus corde torpido languore
marcescent: fatiscunt opera pietatis,
languebunt studia virtutis, torpebunt
exercitia voluntariæ afflictationis. Ni-
hil arduum aggrediatur mens, exiguus
erit in coëptis conatus, & similis co-
natui sequetur effectus; nempe vel
nullus vel admodum imperfectus. Non
sapient nisi terrena, coelestia cum fasti-
dio audiet, tædium sentiet in oratione,
horrorem ab appetituum coërcitione,
nauseam in rerum spiritualium exerci-
tatione. Contrà verò ad opposita his

Pars I.

C

vitia,

(m) Lib. de simil. c. 122.

vitia, præcipuè ad carnis commoda, sensuumque illecebras toto pondere ferri se experietur. Quis ergo inficias ibit, per ista charitatis fervorem diminui, attenuari, restringi?

Quis verò hujus nocumenti malignitatem sat vivis coloribus adumbrabit? nam *diffusa in cordibus nostris charitas*, (n) seu immanens gratia tantæ excellentiæ bonum est, ut dignitate, pretio ac utilitate omnibus aliis ingenti intercapedine antecellat. Hujus autem teste S. Thoma (ô natæ coelis animæ ad damni, quæso, gravitatem attendite!) hujus, inquam, tanti tamque eminentis boni *diminutio dispositivè & indirectè fit per peccata venialia*. (o) Non quod per illa cælestis gratia (c) am sanctificantem vocant) ex anima statim expellatur, aut quasi ea gradatim imminuta decrescat; sed quia immisso in animum tepore ejus augmentum impediunt, utque etiam illa tandem perdatur, pederentim disponunt; uti tradit Aquinas his verbis:

quam-

(n) Rom. 5. v. 5. (o) 2. 2. q. 24. a. 10. C.

quamquam charitas secundum se ac directè nullatenus diminui possit; dispositivè tamen & indirectè per venialia peccata diminutionem admittit. (p) Licet enim charitatis lampades cœlesti Sponso sint lampades ignis atque flammarum; (q) tamen si his venialium arenam copiosius injicias, sensim restingui eas, ac emori necesse est. Ad hæc autem quis non cohorrescat?

III. Imò, ut docere pergit Theologorum Phœbus, hoc genus culparum ^{III. Aliquo modo separat animam à DEO, eamque turpiter fadat.} aliquantulum, etsi imperfectè separat hominem à DEO; quia per illas deordinatur voluntas hominis ob immoderatam conversionem ad bonum creatum. (r) O verè sententiam terrore plenam! quid gravius, obsecro, quid aptius dici possit, ad incutiendum nobis hujus mali horrorem? O amans Numinis mens! en! noxa levis te non quidem penitus, aliquo tamen modo separat à DEO: te saltem aliquatenus abstrahit ab ejus paterno sinu, teque ex providis ejus bra-

C 2

chiis

(p) Ibidem.
p. q. 87. a. 1. C.

(q) Cant. 8. v. 6.

(r) 3.

chiis aliqua minimùm ratione avellit, dimovétque; dum te indignum reddit illa singulari providentia ac amore benevolo, quo is mala avertit, bona immittit, & peculiari affectu curat, *ut justis omnia cooperentur in bonum.* (s)

Hoc autem scuto exuta, quid ages, ô misera! Ah! hostium telis nuda patebis, & irruentibus undique tentationibus exposita, in omnem casum prona nutabis. Hujus quidem periculi magnitudinem & beneficii jacturam modò nihil admodum curas; quia tristes illius sequelas & hujus inestimabile pretium parum oppidò ponderas; sed væ tibi! si id in altero primùm orbe docearis. Enimvero vel stupidus sit, vel amens oportet, cui ista hujus vitii odium non creant. Stupidus quidem, si tam immanium nocumentorum malitiam non agnoscit; amens autem, si ea cognita tamen veniale non timet, fugit, horret.

Præcipuè cùm insuper animam turpiter fædet, ac in oculis Divinæ Majestatis

jestatis valde deformem, fœdam ac detestabilem reddat. Nam exigui etiam nævi à S. Basilio *sordibus comparantur*, quæ animi splendorem exterminant, & nativo ejus decori officiunt. (t) S. Augustinus eos appellat *scabiem*, nostrum decus ita exterminantem, ut ab illius sponsi, qui speciosus forma præ filiis hominum est, castissimis amplexibus separant. Cæsario Arelatensi sunt *pustulæ*, quæ quidem animam non occidunt; sed eam tamen quasi horrenda lepra repletam, summopere deformant. (u) Bernardo Abbati minima quælibet inobedientia turpis macula est. (x) His similia habent Gregorius Magnus, (y) Leo Papa, (z) aliiq̃ue Patrum. Ut proin triplici ære circa pectus is rigeat necesse est, quem ista hujus monstri horrore non complent; quiq̃ue non ultro fatetur, magnum id malum esse ob tam noxios, quos gignit, effectus.

Heu! maculæ, sordes, pustulæ, scabies hæc piacula sunt, animam tetrum

C 3

in

(t) In cap. 4. Isa. (u) Hom. 8. (x) Sermon, de triplici custodia. (y) In cap. 5, cant. (z) Sermon, 4. quadrag.

in modum deturpantia; & tamen iis mentem pro re nauci omni ex parte commaculamus! O mortales! tam enorme etiam unicum est tale delictum, ut maluerit Catharina Genuensis, se vivam in succensam fornacem conjicere: (aa) Anselmus se in orcum demergere, (bb) Chrysostomus à Cacadamone possideri, (cc) quàm vel unico ex illis minoribus erratis se contaminare, quæ nos in cordis penetralia, patenti porta, turmatim tam faciles admittimus.

O coeli! ex sententia Patrum minus damnum est à dæmone nos insideri,
cor-

(aa) Vitæ cap. 12. ubi sic loquitur: certum habere, quod si quis cerneret, quàm enorme unum tantum peccatum sit, potius eligeret, anima, & corpore in succensa fornace vivus consistere, quàm in se peccatum tolerare. Et si universum mare ignis esset, ad effugiendum peccatum se in medium ejus usque ad fundum demergeret, neque inde unquam prodiret, si sciret, quod prodiens, peccatum esset in se conspecturus. (bb) V. de simil. n. 190. ubi ait: Si hinc peccati pudorem, & illinc cernerem inferni horrorem, & necessariò uni illorum haberem immergi, prius me in infernum immergerem, quàm peccatum in me committerem. (cc) Hom. 28. in Ep. ad Rom. & Hom. 29. ad pop.

corpus dirissimè cruciari, animam tartarorum incendiis torqueri, quàm eam veniali labe fædari. Et nos tamen has offensiones arenæ instar in acervos accumulamus; nihil solliciti, ne tandem earum mole etiam miseri opprimamur; licèt hic consuetus sit, isque terribilissimus, quem hæc pestis procreat, effectus. Cùm ex mente Theologorum (dd) variis modis deducatur ad lethalem noxam, adeoque ad inferos.

IV. O effectum terribilem! Audi ^{IV.}
 ô peccator! quisquis hæc piacula su- ^{Ad lethalem nox-}
 perbo risu explodis; audi, inquam, ^{am disponit.}
 effatum S. Thomæ Aquinatis, & con-
 tremisce: homo, ait, *multoties peccan-*
do venialiter disponetur ad peccatum mor-
tale,

C 4

(dd) Nempe 1. minuendo timorem DEI. 2. inducendo rerum Religiosarum neglectum. 3. impediendo peculiaria quædam gratiæ cœlestis auxilia, quibus alioquin homo efficaciter à labe mortifera servatus fuisset. 4. Generando habitum, quo animus per iteratos in eadem materia minutos lapsus sensim inclinatur ad patranda etiam majora ejusdem speciei delicta. Vide Tannerum 1. 2. Disp. 4. q. 5. dub. 3. n. 55. & 56. Lessium L. 13. de perfectione, divin. c. 15. n. 23.

*ta*le, (ee) quod ipsum S. Doctor eodem articulo quinques repetit, & de-
nuo alibi (ff) clarissimis inculcat ver-
bis, duces secutus illustra orbis sidera
Augustinum, (gg) Chrysostomum,
(hh) Isidorum, (ii) Damascenum,
(ll) & Gregorium magnum, (mm)
concordi oratione idem asseverantes.

Itaque (heu! trepidate piæ mentes!)
itaque ex mente sanctorum Ecclesiæ
Doctorum, quin imò ipso etiam illo
Divi-

(ee) 1. 2. q. 88. a. 3. C. (ff) 2. 2. q. 48.
a. 7. ad 5. ubi ait: *Quamvis per peccatum veniale
gratia non tollatur, per quam est hominis salus, di-
sponit tamen ad mortale; & sic vergit in detrimen-
tum salutis.* (gg) Serm. 28. de tempore. ubi:
*dum homines negligenter despiciunt peccata sua, quæ
parva sunt, crescentibus minutis peccatis, addun-
tur etiam crimina, quæ cumulum faciunt, & de-
mergunt.* (hh) In cap. 1. Galat. ubi: *Quemad-
modum in corporibus vulnera quæ homines neglexe-
runt, febres gignunt, & putrefactiones, ac mor-
tem denique; itidem in animis, qui pusilla dissimu-
lant, majora invitant.* (ii) Isidor. Hispalensis
L. 2. sent. c. 19. *Contemptu minorum peccatorum
majora committuntur.* (ll) C. 19. in vita Barla-
am, & Josaphat, ubi: *Qui minima vitia, & pec-
cata nihili pendunt, graviora sibi invehunt.* (mm)
L. 31. mor. c. 9. al. 12. *In unoquoque lapsu à mi-
nimis semper incipitur, & succrescentibus defectibus
ad graviora devenitur,*

Divini Spiritûs oraculo: *qui spernit modica, paulatim decidet*, veniale disponit ad lethale. (nn) Enimvero cui hoc fulmen hujus mali horrorem non incutit, is ruinæ proximus est. Nemo repente fit pessimus; quisquis damnatus est, is primò per leviora tanquam per gradus ad graviora, & inde ad tartara descendit. Verbò: damnatio æterna sæpe ex unico minori nãvo tristi serie dependet. Non quasi ipse stygis incendia mereretur; sed quia deducit ad mortifera æternis ignibus digna.

Exemplo sit S. Theresia, quæ perpetuis cruciatibus addicta fuisset, nisi tenuem defectum vitâsset. Licèt enim illa (utì ipsa de se scribit) *nullum unquam affectum habuerit ad ullum grave peccatum, & ab inhonestis naturaliter abhorruerit; & licèt nunquam à DEO fuerit separata per culpam mortalem; nihilominus ob otiosas & letas conversationes cum alijs immatura etatis & virtutis hominibus institutas, orans invenit*

C s

se

se positam in inferno, ibique vidit locum, quem ei demones preparaverant, (oo) & quò pervenisset, nisi hunc errorem correxisset.

O Coelites! tantilla labecula tam sanctam Virginem paulatim præcipitasset in orcum! quid ergo agent tot alii nostri longè magis periculosi defectus? Quis ergo sibi ab ejusmodi maculis non timeat? O Religiose! fortè ex illa tua socordia in surgendo, ex illo tepore in orando, ex illa liberiori curiositate, aut lubrica familiaritate, ex illo respectu humano dependet tua perditio. Certè non minora hæc sunt ac illæ otiosæ colloctiones Divæ Theresiæ.

Nec dicas: fortassis non dependet beatitas mea ab exilibus ejusmodi rebus; nam fortassis dependet. Ergone incerto eventui æternitatem, animam, coelum expones? Profectò si S. Theresia sic argutata fuisset, miserè decepta æternum periisset. Quod ergo S. There-

(oo) In ejus vita ab ipsamet conscripta c. 2. & 32. Item Lancicius opusc. 16. c. 4. n. 58. & seq.

Theresiæ accidisset, cur nobis evenire non possit? Væ ergo nobis! si pusillas labes contemnere pergamus. Nam fortè ex illo ipso delicto, quod modò ut leviusculum spernimus, nostra pariter beatitudo dependet.

Vah! improvidam levitatem nostram! ut mortem caveamus, etiam ab iis abstinemus, quæ morbos creare solent. Et interim exigua piacula pleno haustu abligurimus; licèt per ea plano pede deducamur ad mortifera. Pudeat nos tandem aliquando, majorem gerere corporis, quàm animæ curam; ne admissum errorem etiam nos olim apud inferos deplorare cogamur. Proin timeamus, ac etiam venialia sollicitudine summa fugiamus. Viperarum enim genimina sunt, quæ si crescere sinantur, animæ lethales ictus certò infligent.

Heu! *vita mea inferno appropinquavit; & nescivi!* (pp) Ad orci marginem per hæc minuta deductum jam-
jam

jam afflaverat inde ascendens fumus tormentorum; (qq) & neglexi! Ah! nisi tu Domine! adjuvisses me, per illa leviora in gravia fors pridem lapsus, jam habitarem cum igne devorante; cum ardoribus sempiternis. (rr) Verum ô custos hominum! (ss) qui odisti iniquitatem etiam tenuem, (tt) operi manuum tuarum porrige dexteram, (uu) & de portis mortis (xx) abstractum, deduc me super semitas justitiæ, (yy) ut ambulem in eis, declinando â malo etiam parvo. Ante januam cordis mei colloca Cherubim, habentem flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam; (zz) ne ad illud his vulpibus parvulis, quæ demoliuntur mentium vineas, (vv) ullus posthac accessus pateat.

§. III.

(qq) Apoc. 14. v. 12. (rr) Isa. 33. v. 14.
 (ss) Job. 7. v. 20. (tt) Ps. 44. v. 8.
 (uu) Job. 14. v. 15. (xx) Ps. 9. v. 15.
 (yy) Ps. 22. v. 3. (zz) Gen. 3. v. 24. (vv)
 Cant 2. v. 15.

§. III.

*Malitia peccati venialis considerata
in suis suppliciis.*

I. **D**Enique peccatum veniale est ma-
lum magnum in suis, ^{1. Queis tum} queis ^{in hoc}
tum in hoc orbe, tum in altero mul-
orbe,
tatur poenis. Quàm severa castiga-
tione vindex Numen hoc culpæ genus
in hoc adhuc mundo punire consue-
verit, documento nobis est *dilectus*
DEO, & *hominibus Moyses*; (a) ille,
inquam, Moyses, *quocum loquebatur*
Dominus facie ad faciem, sicut loqui solet
homo ad amicum suum: (b) quem *simi-*
lem fecit in gloria Sanctorum, glorificavit
in conspectu Regum, (c) constituitque
DEUM Pharaonis, (d) & cui *similis pro-*
pheta non surrexit ultra in Israël. (e)

Hic, inquam, *Principum Princeps* &
Sacerdotum Sacerdos Moyses, (f) qui, ut
ait Ambrosius, *victor passionum omnium*,
nec

(a) Eccl. 45. v. 1. (b) Exod. 33. v. 11.
(c) Ecclesi. 45. v. 1. & seq. (d) Exod. 7. v. 1.
(e) Deut. 10, v. 19. (f) Gregor. Nazianz.
orat. 22.

*nec ullis sæculi captus illecebris, cælestis puritate conversationis ad DEI similitudinem se perfectæ virtutis ubertate formaverat ; (g) Hic (obstupefcite ô cæli!) ob levem diffidentiam, quam tamen non nisi venialem noxam fuisse Auctorum (h) plurimi gravissimique testantur) ob levem, inquam, dubitationem & diffidentiam, qua percutiens bis virga silicem (i) teste Augustino (l) timidus hæsitabat, an non forsitan ob scelera populi, promissa divinitus, aqua foret neganda? hic propterea . . . ah stupet lingua! ab irata Divinitatis Majestate audire debuit tremendum illud feralis sententiæ fulmen: *Ascende in montem Nebo, & morere in monte. (m) Non introduces hos populos in terram, quam dabo eis. (n) Videbis quidem terram; at non ingredieris in eam; (o) sed* *junge-**

(g) Ambros. lib. 1. de Cain & Abel c. 22.
 (h) Aug. Tom. 4. q. 53. in lib. Num. Abulensis q. 5. & 14. in c. 20. Num. Bellarm. Serm. 5. de Just. Dei. Lorinus, Cornelius, Bonfrerius, Tyrinus in c. 20. Num. & plures alii citati à Lancicio opusc. 16. c. 7. n. 121. (i) Num. 20. v. 11.
 (l) Q. 19. in Num. (m) Deut. 32. v. 49.
 (n) Num. 20. v. 10. (o) Deut. 32. v. 52.

*jungeris populis tuis. (p) Ascenditque
Moyſes, & mortuus eſt ibi. (q) Adeò
nullam tonantis juſſa ferebant moram.*

O fatum triſte! hìc jam *ulula abies*,
quia cecidit cedrus. (r) Et quidem ce-
cidit ipſa Numinis exciſa manu, in
confiniis promiſſæ regionis, oculis
jamjam uſurpans, totoque mentis af-
fectu amplexans terram, ah ter-
ram! *lacte & melle manantem: (s)* ter-
ram tot votis optatam, tot annis quæ-
ſitam, tot laboribus ac ærumnis in-
ventam; idque ob unicum, heu! uni-
cum tamque exile piaculum. Et ce-
cidit (quod ſtupendum!) inter pluri-
ma, quæ ſupplicium hoc aggravabant,
rerum adjuncta.

Nam, ne Moyſes iram Nemefis ſuis
precibus mitigaret, DEUS, ne roga-
ret, vetuit, dicens ei: *nequaquam ultra
loquaris de hac re ad me: (t)* ne ille
ſpe veniæ dolorem ſolaretur, immu-
tabile

(p) Deut. 32. v. 50. (q) Deut. 34. v. 1.
& 5. (r) Zach. 11. v. 2. (s) Deut. 6. v. 3.
(t) Deut. 3. v. 26.

tabile Numen latam mortis sententiam
 jurejurando firmavit: *juravit, ut non
 transirem Jordanem; (u)* utque vul-
 nus exulceraretur, etiam æmulus no-
 minabatur, qui ejus loco terram *Israë-*
li sorte divisurus esset: non tu ingredie-
ris illuc, sed Josue, & quidem Josue
Minister tuus, ipse intrabit pro te. (x)
 denique ad augendam multæ acerbi-
 tatem, cacumen Phasgæ ascendere, & ocu-
 los ad Occidentem, & ad Aquilonem, Au-
 strumque & Orientem circumferre *(y)*
 jubetur cum dicto: *hæc est terra, pro*
qua juravi Abraham, Isaac & Jacob:
vidisti eam oculis tuis, & non transibis
ad illam. (z) O graves profectò, quæ
 hoc funus circumstant, animi plagæ!
 ô verba acerbo sensu plenissima! *vidi-*
sti, & non transibis: non tu, sed Josue
Minister tuus ipse intrabit pro te.

Ah! ne, quæso, indigneris Domine,
 si loquar ad te, cum sim pulvis & cinis.
 (aa) En! fervus hic tuus, quem ob
 tenuem

(u) Deut. 4. v. 21. (x) Deut. 1. v. 37. &
 38. (y) Deut. 3. v. 27. (z) Deut. 34. v. 52.
 (aa) Gen. 18. v. 27. & 30.

tenuem adeò culpam tanta affligis pœna, est ille Moyſes, qui negavit ſe eſſe filium Pharaonis, magis eligens affligi cum populo DEI, quàm temporalis peccatì habere jucunditatem: (bb) qui arripuens vitulum aureum combuſſit, & contrivit uſque ad pulverem: (cc) de cujus ſpiritu tulifti, ut ſeptuaginta Rectoribus communicares. (dd) Eſt ille Moyſes, qui erat vir mitiſſimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra, (ee) quadraginta annorum ſpatio tres milliones hominum, & quidem duræ cervicis hominum, inſigni patientia ſuſtinens: qui calumniis laceſſitus, opprobriis irritatus, lapidibus appetitus, tamen læſam dignitatem non ſolùm non vindicavit, ſed inſuper pro rebellibus eo ardore interceſſit, ut exclamârit: *aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro, quem ſcripſiſti.* (ff) Eſt denique ille Moyſes, quem ipſe tu ſervum tuum in omni domo tua fideliffimum vocâſti, (gg)

Pars I.

D

&

(bb) Hebr. 11. v. 24. (cc) Exod. 32. v. 20. (dd) Gregor. M. 2. part. Paſtoral. c. 5. Item Num. 11. v. 17. (ee) Num. 12. v. 3. (ff) Exod. 32. v. 32. (gg) Num. 12. v. 7.

& hic, ô *DEus clemens* ! (hh) hic talis, tantusque Propheta â Te, . . . cujus misericordiæ non est numerus, & bonitatis infinitus est thesaurus, ob unicam hanc offensiunculam nullam veniæ gratiam, imò nec castigationis prolationem mereatur? soline ergo illi non parcas, qui toties â te, ut aliis parceres, impetravit? memento, quaeso, memento Domine mansuetudinis tuæ!

At frustra sum: *juravit Dominus, & facti non pœnitebit eum.* (ii) Fixum est; his insuper habitis, moriendum Moyfi, viro tot miraculis claro, tot meritis illustri, tot virtutibus prædito; moriendumque ob modicum adeò nævum; & quidem in monte Nebo; unde tristis, qui dolorem exasperaret, prospectus in subjectam promissionis terram patebat. Ut nempe posteri ex supplicii magnitudine venialis offensæ gravitatem metirentur.

Heu!

Heu ! miseros nos ! *si hæc in viridi ligno, in arido quid fiet ?* (11) Si hæc Moyſi, & quidem ob unicum, eumque tam parvum errorem, quid nobis eveniet ? nobis ? . . . qui tot, tamque maligna indies accumulamus delicta ? O Superi ! (exclamat Sanctus Baſilius) *cum videam Moysen ſummum illum veri DEI cultorem veniam deprecari, nec tamen conſequi; cum videam huic poſt tot, tamque egregia facta nullam veniam dari, planè perſpicio, illam ſeveritatem Cæli, quam deſcribit Apoſtolus in ſua ad Romanos epiſtola, dicens : time : ſi enim Dominus naturalibus ramis non pepercit, time, ne fortè nec tibi parcat.* (mm) idque eò amplius time, cum ultori DEO frequens ſit, in hoc mundi theatro ejusmodi tragædias orbi ſpectandas dare.

Fugacem ſolummodo mentis obtutum in obvias Syriæ plagas deſige, & multiplex mortis ſcena mox lumina feriet. Hic enim videbis ſeptuaginta duo millia virorum peſte conſumptorum ;

D 2

rum ;

(11) Luc. 23. v. 31. (mm) Orat. 3. de peccato.

rum ; (nn) ibi quinquaginta millia Bethfamitarum repentina nece punitorum ; (oo) illic omnes thesauros domûs DEI, & domûs regiae, omnem Jerusalem, & omnes fortes exercitûs, ipsum Regem cum matre, uxoribus & liberis in captivitatem de Jerusalem in Babylonem (pp) abduci cernes, abstrahique.

Jam verò in hos cadaverum cumulos, in illas Solymæ ruinas, in hæc captivorum agmina si oculi intendantur; si tot viduarum, ac pupillorum lacrymæ, & lamenta attendantur; an non jure suspicari quis posset, Hebræos denuo vel vitulos adorâsse? vel rebelles contra Dominum murmurâsse? aut iterata temeritate gravissimas leges conculcâsse? vel certè alia quæpiam gravioris notæ facinora perpetrâsse, quæis coelestes iras adeò exasperârint?

Et en! non nisi levis superbia Davidis, vana ostentatio Ezechiae, præceps irreve-

(nn) 2. Reg. 24. v. 15. (oo) 1. Reg. 6. v. 19.
(pp) 4. Reg. 24. v. 13, & 15.

irreverentia Bethsamitarum tot calamitatum, tantæque stragis unicus fons & origo fuit. Quæ tamen piacula solum venialia fuisse Auctores communius antumant; (qq) *misit enim Dominus pestilentiam in Israhel*; (rr) quia David jussit Joabum *numerare populum, ut sciret numerum ejus*. (ss) *Bethsamitas percussit, eo quod vidissent arcam Domini*, (tt) eamque curiosius inspexissent. *Ablata denique sunt omnia, quæ erant in domo Regis, & non remansit quidquam*; (uu) *eo quod non nihil exaltatum fuisset cor Ezechia*. (xx) Hisque poenis teste sacro Codice gemini hi Reges, eorumque subditi fuerunt castigati, non obstante, quod David aliàs fuerit *vir secundum cor DEI*: (yy) quod non fuerit *similis Ezechia de cunctis regibus Juda*: (zz) quod *Bethsamitæ obtulerint*

D 3

holo-

(qq) Ita Ambrosius lib. de poenit. c. 9. Gregor. M. in 1. Reg. c. 4. sub finem. Theodoretus q. 14. Sallianus A. M. 3324. Num. 32. & 33. Serarius in 4. Reg. & 2. Paral. Lancicius Opusc. 16. c. 8. n. 133. & c. 12. n. 210. (rr) 1. Paral. 21. v. 14. (ss) 2. Reg. 24. v. 2. (tt) 1. Reg. 6. v. 15. (uu) 4. Reg. 20. v. 17. (xx) 2. Paral. 32. v. 26. (yy) 1. Reg. 13. v. 14. & Actor. 13. v. 22. (zz) 4. Reg. 18. v. 3. & seq.

holocausta, & immolaverint victimas illa ipsa die Domino. (w) Quis hic, ô DEUM immortalem! quis justitiæ Divinæ rigorem non admiretur, & pertimescat? quis parvæ etiam noxæ malignitatem inde non colligat, & execretur?

At dices: tantúmne ergo criminis sit, infirmum hominem lubrico pede in levem quandoque nævum incurrere, ut propterea mox cœlum in iras, aër in fulgura, nubes in tonitrua erumpere debeant? Apage tot fulmina! leniora Creator fovet sensa; *ipse enim cognoscit figmentum nostrum.* (aaa) Nec habemus Pontificem, teste Apostolo, qui non possit compati infirmitatibus nostris. (bbb) Magna supplicia magna supponunt crimina; minora ejusmodi non merentur.

Enimvero ita si est, ergo Divinus Judex gravis injustitiæ se reum fecit, Moysen, Ezechiam, Davidem, Bethsamas, & Ozam ob tenuem culpam tam severè puniendo. Ergo iniquus
morum

(w) 1. Reg. 6. v. 19. (aaa) Psal. 102. v. 14.
(bbb) Hebr. 4. v. 15.

morum is censor fuit, uxorem Loth
 ob famineam curiositatem, duos &
 quadraginta parvulos ob puerilem pe-
 tulantiam, re omnium terribilium ter-
 ribilissima nempe subita morte affi-
 ciendo; dum illa *versa est in statuam*
salis, quia respexit post se; (ccc) hos
 verò, egressi duo ursi de saltu lacerave-
 runt; (ddd) quia Elisæo illuserunt.
 Ergo in nova etiam lege rigidè nimis,
 injustèque orbis Moderator egit, dum
 Abbatem Moysen, quem Cassianus *sin-*
gularem, & *incomparabilem virum* appel-
 lat, ob prolatum in quadam disputatione
 contra Abbatem Macarium paulò durius
 verbulum, tam diro confestim tradidit
 demoni possidendum, ut humanas egestio-
 nes ori suo, ab eo impulsus, ingereret;
 (eee) licèt hic linguæ lapsus leve pia-
 culum non excesserit? tam blasphemia
 pectore sensa quis foveat?

Absit, ait Hussæus Vates, *absit ab*
Omnipotente iniquitas. (fff) *Verè enim*

D 4

non

(ccc) Gen. 19. v. 26. (ddd) 4. Reg. 2. v. 24.
 (eee) Cassianus collat. 7. c. 27. (fff) Job. 34.
 v. 10.

non condemnat frustra. (ggg) Potius venialis delicti immanem malitiam ex vindictæ hujus rigore metiri discamus, indeque arguamus, magnum omnino, & execrandum esse malum oportere etiam exile peccatum; cum id *miseri-*
cors ille & clemens, patiens & multa mi-
serationis DEUS (hhh) in hoc adhuc mundo tam horrendum plectat, casti-
gétque.

II.
Tum in
altero
plectitur.

II. Quod ipsum magis elucet ex pœ-
nis, altero in orbe propterea infligi
solicitis; utpote quæ numero plurimæ,
acerbitate maximæ, diuturnitate lon-
gissimæ sunt. Nam cruciamenta pia-
cularis carceris sunt innumera, & atro-
cissima; quia plura & sæviora omni-
bus tormentis Martyrum, omnibus
suppliciis latronum, omnibus morbo-
rum cruciatibus simul & collectim
sumptis. Non mea hæc, sed Sancto-
rum Augustini, (iii) Anselmi, (lll)
& Venerabilis Bedæ sententia est, di-
centis: *purgatoriæ correctio gravior est,*
quàm

(ggg) Job. 34. v. 11. & 12. (hhh) Exod. 34.
v. 6. (iii) In Psal. 37. (lll) In 1. Cor. 3.

quàm quidquid unquam passi sunt latrones, vel sancti Martyres, vel quidquid homo gravius potest excogitare. (mmm)
Cui astipulatur S. Julianus Archiepiscopus Toletanus, ita loquens: *gravior est ignis purgatorii, quàm quidquid homo potest pati in hac vita. (nnn)*

O voces terrore plenas! heu! ex mente Patrum ille ignis gravior est, quàm *quidquid unquam passi sunt latrones à iudicibus, Martyres à Tyrannis, ægrotantes à morbis. Quin imò gravior est, quàm quidquid homo potest pati in hac vita. Et proh! quantum non potest pati homo, vitalem respirans auram? Quis nostrum in digitos mittet omnia afflictionum & miserationum genera, quibus mortales in hac lacrymarum valle obrui possunt, ac torqueri? solum intremus insanabilium nosocomia, visitemus Venetos carceres, intueamur Anglorum equuleos, ô quàm multiplices & horrendi cruciatus humana hic corpora affligunt!*

D 5

Enu-

(mmm) Tom. 5. l. 3. exposit. in Lucam.
(nnn) L. 2. prognost. c. 19.

Enumerat Gallenus plura millia disparium inter se dolorum, à quibus unicum caput vexari valeat. His si addantur illi, quibus reliquum corpus, præsertim secretiores ac intimæ hominis partes cruciari possunt, quantus afflictationum exercitus conflabitur? Et tamen (ut asserunt gemina Ecclesiæ lumina Sancti Cæsarius, & Thomas) non æquabunt vel minimam illius ergastuli poenam. *Ille ignis purgatorii* (ait Arelatensis) *durior erit, quàm quod potest poenarum in hoc seculo aut videri, aut cogitari, aut sentiri.* (ooo) Aquinas verò affirmat, *poenam minimam purgatorii excedere maximam hujus vitæ.* (ppp)

Mentis, quæso, hîc vires collige, quisquis hæc legis ac verborum sensa attentius perpende. O Superi! ergone possibile sit, ut *minima ibi poena excedat præsentis vitæ maximam? ut ille ignis durior sit, quàm quidquid poenarum in hoc seculo excogitari potest?* Et tamen ita est. Omnes excogitandi cruciatus
in

(ooo) Hom. 8. ad populum.
d. 21. q. 1. 2. 1. q. 3.

ppp) In 4.

in ejusmodi animam velut ad centrum confluent, eamque torquebunt sine levamine, continenter sine ulla intermissione. Id est, purgans anima eo doloris genere pro ratione culparum cruciabitur, qui æquabit omnes illos, queis ferendis tum corpus mortale in suis sensibus & organis: tum anima in suis facultatibus capax est; iisque cruciabitur diuturna plurium annorum intercapedine. Ad ista edicite! cui, quaeso, præ horrore non rigeant artus? At pergamus.

Et hæc numero plurima, acerbitate maxima, duiturnitate longissima lustrici illius rogi supplicia infliguntur ob veniales culpas . . . heu! ob veniales culpas! . . . ob mendaciolum, levem iracundiam, modicam distractionem, verbum otiosum, ob perditæ temporis momenta. Ah! ob illas ipsas veniales culpas, quarum nos innumeras de die petulanter admittimus, per jocum effutimus, cum halitu profliamus.

Et

Et infliguntur (contremisce ô peccator!) mentibus polo destinatis, sponsis Christi, filiis & hæredibus cœli; & quidem infliguntur à DEO justissimo, qui peccatum ultra meritum punire non potest; quique animas illas tenerrimo, & infinito amore prosequitur; idque (quod horrendum) continuato per plures annos supplicio. O Cœlites! his tam infandis doloribus ob unicum non rarò & levem nævum animæ electæ summæque dilectæ à mitissimo Numine torquentur non una vel altera horula, sed continuato per plures annos cruciati. Agite! ex his quid jam concludimus?

Ergo (sequelæ vis perpendatur) ergo vel DEUS injustissimus & crudelissimus est tyrannus (quod blasphemum foret vel suspicari) vel parva etiam noxa prorsus tremendum, & execrandum est malum. Ita est ô Religiose! ô Sacerdos! aut DEUS crudelissimus est tyrannus, aut illa tua vana gloria, mentis evagatio, impatientia prorsus tremendum & execrandum est malum.

O Supe-

O Superi! hæc credimus, hæc etiam alios docemus; & tamen peccamus. Scimus vel unicam tenuem offensam mereri lustrales flammæ; & tamen peccamus. Non auderemus vel leviter delinquere, si certò sciremus, nos post unum vel alterum tale erratum vivos in foro comburendos esse. Ah! credimus nos ob illas ipsas, quas committimus leviores maculas in illis ignibus arfuros, & tamen eas tam audacter augemus, & *iniquitatem velut aquam bibimus*. (qqq) Quæ hæc infania? Ah! tandem meliora sapiamus, & his veritatibus convicti, magnum semper horrorem ac implacabile odium omnis piaculi etiam exigui animo foveamus.

O DEUS! ego pugillus cineris te Dominum dominantium post collatas mihi tot gratias offendi, & quidem toties . . . idque per risum . . . pro re tantilla . . . ex mera petulantia; ubi nulla penitus boni spes, aut mali metus impellebat. Ah! nec pro obtinendo

(qqq) Job. 18. v. 16.

nendo totius mundi imperio, nec pro
evitando etiam gravi morbo aut ipsa
morte, decuisset Te Summum Bonum
vel levissimè offendere; hæc scivi, &
tamen innumera per diem à mane ad
vesperam usque continua serie venia-
lia accumulavi; idque jocando. O Cœ-
li! jocando DEUM . . . Ah! DEUM
meum ac Patrem optimum . . . ob
vile commodum, ob inanem gloriam,
animi exhilarandi causa offendi. Ad
confinia lethalis noxæ, & orci margi-
nem per leviuscula deductus, salutis
prodigus etiam risi, & debitas iis in lu-
strico carcere poenas nihili feci. O cæ-
citatem sanguineis lacrymis dignam!

Sed pænitet. . . . doleo dete-
stor omne etiam minimum peccatum.
Insculpta cordi adamantino stilo aurea
illa adhæreat tessera, nulla unquam
oblivione delenda; *malo mori, quàm
fadarè etiam levi labe.* Illumina Do-
mine, ah! *illumina tenebras meas,* (rrr)
ut clariùs indies agnoscam venialis cul-
pæ gravitatem! *spiritum rectum innova*
in

in visceribus meis, (sss) ut ingenti horrore fugiam, & averfer, quidquid etiam leviter Divinæ tuæ displicet Majestati.

§. IV.

De practico peccati venialis odio, ejusque sedulo vitandi studio.

Cùm fructus ex hætenus dictis colligendus, non consistat in sterili solum cognitione enormis malitiæ venialis noxæ, sed potius 1. in practico ejus odio, 2. illiusque serio cavendi studio, præsentî paragrapho utrumque animis altiùs inferere conabor; & quidem variante stilo, more investigationis rem tractabo, ut sacræ collectioni triduò vacaturis, pro examine statûs fervire queat. Id quod plerumque etiam deinceps in quovis ultimo cujusvis capituli paragrapho observabitur.

I. Itaque salutis studiose Lector, postquam levioris etiam piaculi malignitatem in se ipsa considerasti, eamque adhuc magis ex funestis ejus sequelis,

I.
De practico ejus odio.

quelis, horrendisque suppliciis exhorrescere didicisti; examina modò, quàm firmus igitur menti dominetur *horror* offensæ venialis saltem deliberatæ, & pleno cum assensu admittæ?

Perpende, an seriò credas, *ab uno minori delicto majus malum advenire, quàm à toto simul tartaro?* (a) & longè meliùs esse, corpus ac omnia corporea pervire simul, quàm ledi animam in re etiam minima? (b) adeoque multò intolerabiliorem esse DEI offensam quamlibet exiguißimam ipso Luciferi inferno? (c) Perpende, inquam, an hæc, & qua fide credas? num certa, & constanti? an verò dubia solùm, aut debili?

Insuper inquire, num tanto & pari mœrore affligaris, si fors labi te in ejusmodi piaculum contingat, quo, & quanto conficitur bonus alioquin ac teneræ mentis Christianus, qui casu fortuito in crimen mortiferum prolabitur? An cum S. Anselmo malis te
in

(a) S. Theresia in vita à se scripta c. 25.
(b) S. Dorotheus Serm. 20, (c) B. Catharin, Genu, cap. 27.

in orcum demergere, quàm talem culpam committere; ac potius purum, & innocentem gehennam intrare; quàm peccatū hujus sorde pollutum cælorum regna tenere? (d)

Percontare ex temetipso: quid si levi mendacio lethalem morbum, gravem infamiam, ferale supplicium à me amoliri; aut honorificum quoddam munus, vel centum aureos acquirere, aut erumpens subitò propriæ domûs incendium extinguere possem, an non mentirer? si aut leviter peccandum, aut re valde amata carendum foret, quid agerem? Ad hunc lapidem lydium illud, quo ejusmodi naves averfari, odium periclitare; & cum Eleazaro fortiter decerne, *præmitti te malle in infernum*, (e) quàm levi etiam noxa foedari. *Secus manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugies.* (f) Nam *peccata etiam parva impunita esse non possunt.* (g)

Pars I.

E

Pro-

(d) Lib. 1. cur DEus homo c. 21. (e) 2.
Machab. 6. v. 23. (f) Ibid. v. 26. (g) S.
Prosper in sent. S. Aug.

Proin cura, ut semper animo altè immissus infideat horror omnis peccati venialis saltem deliberati, præcipuè illius, 1. in quod frequentius laberis; nam crebrius nos infestans morbus primam Medici exposcit manum. 2. Quod aliorum defectuum fons est & origo; succisa enim radice, sua sponte arescent stolones rami. 3. Quod ad lethalia proximius deducit; qui enim præcipitium seriò timet, etiam semitam, quæ eò ducit, horret. *Non citò ad majora progreditur*, ait Hieronymus, *qui parva formidat.* (h) *Cura ergo levia, quoad levia sunt, ne graviora fiant;* (Sancti Dorothei monitio est) *facile enim ab his parvis ad magna committenda delabimur.* (i) Nam (ut observat S. Gregorius Papa) *in unoquoque lapsu à minimis semper incipitur, & succrescentibus defectibus, tandem ad mortifera devenitur.* (l)

II.
De sedulo
ejus vi-
tandi stu-
dio,

II. Verùm non sufficit ingens hujus monstri concepisse odium, nisi huic

(h) Epist. 14. ad Paulinum. (i) Serm. 5.
(l) L. 31. Moral. c. 9. al. 12.

huic solers pariter, in eo vitando, societur studium; quod quatuor capita complectitur, nempe firmum propositum, assiduam vigilantiam, promptam repugnantiam, & charitati junctum orationis fervorem. Cum verò *propositum* cavendi futura, nequeat esse *sat firmum*, nisi ardens de admissis præcesserit dolor,

1. Examina, quàm incensus is esse soleat? Nam teste V. F. Alphonso Rodriguez *etiam unicum tale delictum meretur, ut tota vita defleatur.* (m) Proinde, an & quàm fervens sit illa detestatio, quam de commissis levioribus erratis examini nocturno subjungere, & sacrae exomologesi præmittere assuevisti? Si quæ interdum leviter te labi contingat, num mox doleas, vel dicendo cum Regio Psalte: *peccavi*; (n) vel exclamando cum illo cæco: *Œsu Fili David! miserere mei*; (o) vel ingemiscendo cum illo publicano: *DEus propitius esto mihi peccatori.* (p)

E 2

Præter-

(m) In Ejus vita l. 1. c. 3. (n) 2. Reg. 12. v. 13. (o) Marc. 10. v. 47. (p) Luc. 18, v. 13.

Præterea inquire, quàm firmum tunc & efficax sit, illa deinceps cavendi decretum? an semper unum aliquod singillatim designes, in posterum usque ad proximam tui in sacro tribunali accusationem peculiari cura corrigendum? Numque hoc confessionis propositum renoves horis succisivis, quibus aliàs latens triticea sub nube DEus adorari à te consuevit? quot jam hujus generis noxias per toties repetitas conscientiae expiationes emendaris? vae illi, cujus vitio coeleste hoc pharmacum vertitur in toxicum.

Ut autem memoratus dolor debito cum fervore deinceps eliciatur, dictumque propositum optata efficacitate non careat, ea, quæ de levis piaculi malitia hucusque prioribus SSis fuerunt inculcata, vivaci memoria erunt retinenda, & vel sub meditatione, vel aliàs sæpius recolenda. Sicut enim (ut docet S. Thomas) *omne peccatum contingit ex defectu cognitionis*, (q) qua ejus turpitude, gravitasque rite cogno-

(q) 1. 2. Q. 77. a. 2.

cognoscitur; sic é contrario ejus perspicua notio potens, & efficax est, quo à peccando retrahimur, frænum. (Ec sicut cognitio veneni, quo turgēt serpens, efficit, ut eo vel longiùs viso, statim quis pedem referat, declinetque; ita vicissim *tanquam à facie colubri fugiet peccatum* (r) etiam pusillum, quicumque ejus foeditatis perspicaci jugique noticia præditus fuerit. Et hinc S. Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis, hac quia claruit, *in rogem ardentem insilire maluit, quàm delictum ullum sciens admittere.* (s) Contrà verò nos (Chrysostomi verba sunt) *quia non celeriter animæ lucernam accendimus, qua illustrati hujus vitii malignitatem inspiciamus, singulis diebus offendimus.* (t)

2. Nihilominus nec ista quidquam proficient, nisi accesserit *perpetua* quædam *vigilantia* & sollicitudo assidua, ne à nobis ullo pacto offendatur DEUS. Hoc remedio S. Patriarcham Ignatium suo singulari emolumento usum fuisse,

E 3

testa-

(r) Ecclesi. 21. v. 2. (s) In Ejus vita,
 (t) Hom. de S. S. Martyribus.

testatur Maffejus, sic de eo scribens: erat in perpetua quadam vigilia contra omnes rerum mortalium illecebras & otiosam mentis evagationem; nec minus accurate animum ab omni labe tuebatur, quàm qui pretiosis ornatì vestibus via luttulenta coguntur incedere. (u) Aurea certè, & peraccomoda hæc à vestimentis petita similitudo est; sicut enim (ait Macarius senior) si socors aliquis & ignavus per loca spinis & luto plena noctu gradiatur, vestisque ejus hinc inde neglectim defluat, ea vel spinis lacerabitur, vel luto polluetur; ad eundem ferè modum anima nostra cum corpore suo transiens per spinas, & lutum hujus vitæ, nisi ex omni parte cum studio & diligentia coërceat se ipsam, mox spinis & luto variorum defectuum fœdabitur, & lædetur. (x) Præterea cum (ut enunciat Chrysostomus) hostem habeamus perpetuum, ac fœderis nescium; manifestum est, magna nobis vigilantia opus esse, ut ejus fraudes vincere possimus. (y)

Itaque

(u) L. 3. c. 1. (x) Rosvveid. in vit. Patrum.
(y) Hom. 60. in Gen.

Itaque examina, qua providentia quinque sensibus, ac tribus animæ facultatibus invigiles? An cautè (ut monet idem Macarius) *oculum avertas, ne prava videat? aurem subducas, ne noxia audiat? linguam refrænes, ne vana loquatur? cor denique conserves, ne cogitationes aut desideria per mundum impune volutentur.* (z) Quid enim mirum, quod hinc atque illinc in offendicula impingas, si cunctis appetitionibus & phantasiis liber accessus ad te ac transitus pateat? si illos animi proditores (sensus intelligo) licenter vagari sinas? præsertim oculos & linguam; nam *vitiis nostris per oculos via est*, ait Quintilianus; (aa) *eosque cor nefariè sequi solet.* (bb) Per illos veluti per fenestras mors furtim in animam intrare, ei que gratiæ thesaurum diripere consuevit. *Lingua verò, teste Apostolo Jacobo, ignis est: universitas iniquitatis est, quæ maculat totum corpus: inquietum malum est, plena veneno mortifero.* (cc) Ut ergo

E 4

mens

(z) Loc. supra cit. (aa) Declamat 1. pro cæco. (bb) S. Greg. Nazianz. (cc) Jacob. 3. v. 6.

mens munda in cogitatione servetur, monitore Hieronymo, deprimentis sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam. (dd) ori verò tuo pone custodiam, & ostium circumstantiæ labiis tuis, ne cor tuum declinet in verba malitiæ, (ee) præcipuè in murmurationes, stultiloquia, detractiones, litigia, susurrationes, mendacia & alia his similia viperarum genimina.

Juvenit etiam sub meditatione, vel post exomologesin, aut sacram Synaxin animo revolvere occasiones & illicita peccandi leviter; v. g. illa loca, personas, negotia, quæ uberiores ejusmodi lapsibus ansam præbere consueverunt; seque prævio horrore, ac præmisso dissensu, aut fugæ proposito contra lapsum obarmare. Nam teste Chrysostomo *consideratione laqueorum, in quibus incedimus, peccata vitantur. (ff) Insidiantis enim culpæ evadere gladium nequeunt, (Gregorii Magni effatum est) qui non sollicito quotidie timore*

(dd) In cap. 3. Thren. (ee) Psal. 140. v. 3. & 4. (ff) Hom. 15. ad pop.

more contra ista mentem muniunt. Facilis est enim animus vinci imparatus, si haud accinctus derepente ineat certamen. (gg) Expediit ergo praevidere pericula, quae formides, ut egregiè praeunitus prodeas in aciem. Ita Sanctus Theodor. Studita. (hh) Considera igitur, quomodo circa ista te habeas?

3. Praecipue verò, an mox primordiis prompta repugnantia obnitaris, & ipsa etiam piaculorum initia providè vires? Age, scrutare Jerusalem in lucernis, (ii) & vide, an non subin tentationi semi-plena voluntate succumbas? inter assensum & dissensum dubius titubes? & aliquid saltem hostis intra cordis castellum admittas? O temerarie! si animæ te cura, si coeli te amor tenet, per tuam te salutem obtestor, vel umbram fuge: ipsa etiam tuta time: ad primum inimici conspectum mox ad arma conclama. *Jubet enim Dominus, (ait Palladius) ut observemus caput serpentis; contrito enim ejus capite totum corpus est*

E 5

morta-

(gg) In Jobi c. 9. (hh) Serm. 116. (ii) Soph. I. v. 12.

mortuum. (ll) Quique principiis audax
obstiterit, is indubié victor erit.

Rationem dat B. Laurentius Justinianus, sic scribens: *quia, quò quisque magis strenuè ab initio pugnaverit, eò robustior evadet, majoribúsque auxiliis à DEO adjuvari solet.* (mm) Secus (crede mihi) neglecta scintilla, magnum excitabit incendium. Levem negligentiam turpis sequetur lapsus. *Sicut enim parva (Oris Aurei comparatio est) in vestimentis facta scissura, nec resarcita, magnam facit disruptionem; & sicut torrentes, si vel minimum ceperint ingressum, mox totum introducunt fluentum;* (nn) ita quoque cerastes stygius, modò per rimulam caput immittere fuerit permissus, mox reliquo corpore sinuosa fraude secutus, omnium potietur. Nempe nimum vafer est: anguilla glabrior est: sisti, teneri impatiens est; si vel digitum ei porrexeris, mox totam admordebit manum; victusque

(ll) In Historia Lausiaca c. 52. (mm) Lib. de instit. & regim. Prælatorum cap. 4. (nn) S. Chrys. hom. 19. ad pop.

Etusque certò cades, nisi assultûs primordiis generosè restiteris.

4. Id autem ut fiat, *multa & ferventi oratione, DEique amore muniendus est animus*, (ait S. Isidorus Pelusiota) ne à dæmone per peccata suggesta vincatur. (oo) Oratio enim est illud armamentarium, unde opportuna vincendis hostibus arma depromuntur. Amor DEI verò est ille focus, ubi illa ancipiti acie instruuntur, & magis exacuuntur. Nam, nisi charitas bellicos ardores indiderit, nostra omnis pugna languebit. *Et nisi magnis precibus gratia in nos implorata descendat, nequicquam vincere conamur errores & tentationes; cum pares nos ad eis resistendum, non liberum arbitrium, sed DEI solum facere possit auxilium; (pp) quod tamen non datur, nisi oranti.*

Inquire itaque, quàm ardenter etiam tu cum Machabæo ores, *ut Dominator cælorum mittat Angelum suum bonum ante*

(oo) Lib. 2. Epist. 164.
Papa ad Conc. Carthaginense.

(pp) S. Innoc.

*te te in timore & tremore magnitudinis
brachii sui? (qq) An imiteris Judam,
& Socios ejus, qui invocato DEO per
orationes, cum suis hostibus congressi sunt,
manu quidem pugnantes, sed Dominum
cordibus orantes. (rr)*

Indaga, an per selectos, & certis
temporibus eliciendos charitatis actus,
contra frequentiores, magis periculosos
& familiares tibi lapsus prae munire te
labores? ex. gr. audito horologii pul-
su, dicendo: *amo te mi DEUS! super
omnia; & hinc malo infamari, agrotare,
mori, quàm fœdari veniali nave, præser-
tim isto N; aut contestando: ô Do-
mine! etiamsi possem levi iracundia, men-
dacio, distractione crurifragium, infamiam,
morbum, aut mortem declinare,
vel summam mihi scientiam, aestimatio-
nem hominum & amorem procurare, nol-
lem delinquere.* Ejusmodi affectus &
vibrata coelum versùs charitatis spicu-
la, contra DEI offensas etiam minores
potens antidotum esse, testatur S. Pro-
sper,

(qq) 2. Mach. 15. v. 22. (rr) Ibid. v. 26,
& 27.

sper, dicens: *si DEUM ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, unde peccati desideriis serviamus.* (ss)

Itaque descripto superiùs odio, si levium etiam noxarum *malitiam* execrati fuerimus; si relatis quatuor remediis usi, illas evitare constanter studuerimus, beati erimus; quia mundi corde. Nec erit, quod nobis ab earum *effectibus* aut *suppliciis* timeamus.

(ss) Lib. 3. de vitæ const, c. 15.

CAPUT II.

DE TEPORE.

Cùm animi languor levis offensa spuria proles sit, & mali corvi malum ovum audiat; jure suo primum à veniali locum in tristi hac obstaculorum ferie sibi vendicat. Sicut enim gravior corporis aegritudo gressum omnem pedum moratur, ita & animæ tepor omnem virtutis progressum sistit. Ex quo abunde patet, eum post minuta peccata impedimentorum esse maximum, ac veluti primipilum. Verùm I. illius malignitas, II. ejus effectus potens incitamentum erunt, hanc pestem nostra ex mente ocyus excutiendi.

§. I.

Teporis Malignitas.

I. **O** tepide! tu es ille *ager hominis pigri*, (a) quem *totum repleverunt urticæ* indomitarum affectionum; tu

I.
Tepidus
similis est
agro ho-

(a) Proverb. 24. v. 30.

tu illa vinea viri stulti, (b) *cujus su-*^{minis pi-}
perficiem operuerunt spinæ innumerabi-^{gri, &c.}
 lium per diem defectuum, continua
 serie admissorum; tu illud vinetum,
cujus maceria lapidum, nempe collectio
 animi, & peculiaris tutela Numinis,
 ablata penitus, atque *destructa* est. (c)
 Dominans menti tepor est ille *aper de*
sylva, & *singularis ferus*, (d) *qui de-*
pastus est animam tuam ita, ut cordis
 intima ingressus, temetipsum stupere
 cogaris totum diversum ab illo, qui
 olim tyro fuisti.

Ficulnea illa *stans secus viam*, non
 habens *nisi folia tantum* simulatæ virtu-
 tis, quæ diris devota à Christo, *arefacta*
est continuo, (e) animæ tuæ penitus
 aridæ, sterilis, languidæ infelix typus
 est. Hæc enim est illa *terra*, quæ sæ-
 pe *venientem super se bibens* gratiarum
imbrem, non profert nisi vitiorum *spinas*
ac tribulos, (f) & quæ propterea *male-*
dicto proxima est. Hæc similis est illis
 sepul-

(b) Ibid. v. 30. (c) Ibid. v. 31. (d)
 Psal. 79. v. 14. (e) Matth. 21. v. 19. (f)
 Hebr. 6. v. 8.

sepulchris de albatris, (g) quæ à foris parent hominibus speciosa, veste scilicet & nomine Religiosi; intus autem plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia.

O si conscientiam hominis tepidi diducto sipario inspectare daretur, eveniret nobis, quod Ezechieli, per foramen in templum inspicere jussu; nempe attoniti *videremus abominationes pessimas reptilium & animalium in circuitu per totum.* (h) Quid enim aliud sunt falsa illa principia, quæ ille nixus mentis aculeos sopire conatur? quid aliud illa mordax lingua, & litigiosa: illæ aversiones, invidiæ, æmulationes, & superbiæ: ille spiritus murmurationis, & acrimoniæ: occultus ille amor proprius, qui tacitè serpendo, omnes actiones suo veneno inficit, & corrumpit? quid aliud illa peccata occulta, quibus repentis animus instar putridæ carnis acervatim verminat?

H.
Ejus vita
est series

II. Et profectò videre ejusmodi hominem Sacris operantem, vel mensæ Eucha-

(g) Matth. 23. v. 27. (h) Ezech. 8. v. 9. & 10.

Eucharisticæ accumbentem, idem est, *continuo-*
 ac videre *abominationem desolationis, stan-* *rum de-*
tem in loco sancto. (i) Nam incubans *festuum.*
 animæ languor ex oculis, vultu, mo-
 ribus, ex ipso gressu, & voce tristi fri-
 gore promicat. Tremantibus præ re-
 verentia Cherubinis, & ardentibus præ
 amore Seraphinis, ille inter hos me-
 dius indecoro gestu stupidum mentis
 gelu undique proflatur; ac illo ipso tem-
 pore, quo mystica verba profert, aut
 coelesti pane reficitur, cum vanis co-
 gitationibus velut cum totidem catel-
 lis pueriliter ludit, omni pietatis sen-
 su destitutus.

Conscientiam sacra exomologesi
 mundaturus, ejus generis præparatio-
 nem, tam oscitanter deproperatam,
 præmittit, ut hæc ipsa expiatio iterata
 confessione sit expianda; & instar *ca-*
nis, qui revertitur ad vomitum, (1) post
 horam denuo perpetratur, quod paulo
 ante se vitaturum promisit. Ea corpo-
 ris immodestia, linguæ volubilitate,
 spiritûs inertia, & dissipatione voca-
 les

Pars I.

F

les

(i) Marc. 13. v. 14.

(1) Proverb. 26. v. 11.

les preces persolvit, ut accersita sibi Regii Psaltis maledictione, *ipsa oratio ejus illi fiat in peccatum*; (m) dum attentius ludit, quàm orat; Deumque irritat illa ipsa actione, qua ejus iram placare deberet.

Præscripta Religionis exercitia, quæ sine nota omitti nequeunt, solum ex consuetudine, respectu humano, aut dura necessitate compulsus, non nisi in speciem, oculis illusurus, obit cum summa languentis animæ nausea. Confiteri sine emendatione, accedere ad synaxin sine devotione, vacare sacris collectionibus animi sine fructu, opera quotidiana sine debita intentione, methodo, ordine, solum ex impetu, commodo, aliòve vitioso fine, ac modo peragere, usitatum ei est.

Unde fit, ut cum illo ægroto *triginta & octo annis* hæreat penes *probatricam piscinam*, assidens fonti gratiarum, quin tamen *ab infirmitate sua* (n) unquam sanetur. DEUS illi desipit,

(m) Psal. 108. v. 7. (n) Joan. 5. v. 14.

ſipit, exerrat à ſemitis Divinæ Provi-
dentiæ, à ſeipſo exulans, horret in
ſeipſum reverti. Verbô: ſemper effu-
ſus in externa, rarò ſibi & DEO præ-
ſens, laboris fugiens, nec niſi commo-
da, otium, & oblectamenta preſans,
eadem facilitate venialiter DEUM, qua
muſcam lædit; idque ſine ullo ango-
re, ob *fragmen panis*, (o) jocando,
ridendo.

III. Tanta ergo cùm teporis mali-
gnitas ſit, quid mirum, quod tepidus
maledicto proximus, ac in eo jam ſit,
ut ex divino corde rejectus, à DEO
cum naſea evomatur. Et certè nil
manifeſtiùs execrabilem hujus peſtis
malitiam ob oculos ponit, ac illud
Sacræ Paginæ fulmen: *quia tepidus es,*
incipiam te evomere ex ore meo. (p) O
poenam terribilem!

III.
In eo eſt,
ut à DEO
cum nau-
ſea evo-
matur.

Audite vilia teporis mancipia, & to-
tis artubus contremiſcite! En! DEUS
vos ex ore ſuo evomere incipit; ille,
inquam, DEUS, qui ipſos etiam pec-

F 2

cato-

(o) Ezech. 13. v. 10. (p) Apoc. 3. v. 16.

catores sollicitè quærit, amanter recipit, cum eis amicè manducat; is tepidos tanquam cibum sibi omnino contrarium, quem sibi aptare non possit, nauseat; & quidem tanto cum horrore nauseat, ut eos illata cordi (amoris sedi) violentia, ex ore suo evomere paret. Quid horribilius de fervoris remissione dici possit? nam res quæ evomitur, præcordia gravat, creat dolorem, extinguit sui amorem, inducit sui odium, tandemque ex ore projecta, tanto omnibus est horrore, ut non solum labiis nunquam amplius admoveatur, sed nec oculis usurpetur.

Et hæc est ô tepide! viva tui statûs imago. Sordes evomitæ, quarum vel memoria stomacho fastidium movet, testante Sacro Codice, tui eclypa sunt. O infelix! cordi divino molestiam creas; nec doles? paterna illa charitatis viscera ad tui nauseam commoves; nec times? in eo jam es, ut à DEO cum quadam pectoris sui violentia evomaris; nec trepidas? O miser! nil propius est, quàm ut toti Curiaæ cœlesti

lesti instar rei, per vomitum ejectæ, execrabilis evadas; nec horres? Quin imò hæc legis sine ullo sensu aut motu; lecta etiam credis, quin tamen animi tui gelu liquefiat, ac in pœnitentiæ lacrimas diffuat; ipsam hanc considerationem languidè peragis. O piger! quid tandem torporem excutiet, si hæc tonitrua torpentem non excitant?

Et hoc denique est, quod hujus statûs execrationem auget; quia ejus curationem tanquam mali difficulter sanabilis vix non desperare jubemur à S. Paulo, scribente, *impossibile esse* (id est valde difficile) *eos, qui semel sunt illuminati & prolapsi sunt, rursus renovari.* (q) Certè S. Bernardus (r) rem prodigio accenset. Et hinc licèt status frigiditatis, nempe peccati lethalis, sit omnis miseriæ, & infelicitatis detestabile centrum, tamen languori suo modò præhabendus videtur. Quia quamvis prior suapte na-

F 3

tura

(q) Hebr. 6. v. 4.
Abbat, Fontanum,

(r) In Epist. 96, ad

tura majus sit malum, est tamen minus ob tristiores quosdam, quos alter parit, effectus. Hanc ob rem ipse DEUS ingemiscendo exoptat: *utinam frigidus esses!* (s) quo abunde prodit, quanta hanc spiritûs inertiam averfione excretur; cùm illam cum vomitu, re omnium foedissima, comparet, & nos potiùs frigidos peccatores esse, quàm tepidos cupiat.

Proin ô anima! perspecta horribili hujus statûs malignitate, mentis desidiâ excute, tempus redime, instaure fervorem, ac *memor, unde excideris, age pœnitentiam, & prima opera fac; fin'*; time, ne ultor DEUS *veniat tibi, & moveat candelabrum tuum de loco suo,* (t) teque à se projiciat non ampliùs assumendum.

O DEUS *miserationum!* (u) ah! *ne projicias me à facie tua; (x) à facie enim frigoris tui quis sustinebit?* (y) Fateor; ego

(s) Apoc. 3. v. 16.

(u) 2. Esdr. 9. v. 31.

(y) Psal. 147. v. 7.

(t) Apoc. 2. v. 5.

(x) Psal. 50. v. 13.

ego sum illa sterilis *ficulnea*, (z) ille aridus *palmes*, (aa) succidi, & foras mitti jam pridem meritis. Ego illa *figus mala*, *mala valde*, (bb) quæ Te ad amaritudinem adduxit, (cc) evomi pridem digna. Verùm salutaris timore & tanti mali horrore perculsus, pristinum teporem constanti fervore compensabo. Tu, qui *ignis consumens es*, (dd) dissolve mentis glaciem, & in me amoris tui flammam accende, ut deinceps Tibi serviam cò ardentius, quò seriùs.

§. II.

Teporis effectus.

I. PRIMUS, quem animi remissio producit, effectus est sanationis difficultas. Nam ut quis malo medicinali afferat, opus est, ut ejus malignitatem agnoscat. Jam autem anima tepida non credit se esse tepidam; vel saltem ægritudinis malitiam non

I.
Hic mor-
bus diffi-
cillimè
sanatur.

F 4

fat

-
- (z) Luc. 13. v. 7. (aa) Joan. 15. v. 6.
(bb) Jerem. 24. v. 3. (cc) Job, 27. v. 2.
(dd) Hebr. 12. v. 29.

fat apprehendit; cùm cœcitas mentis sit individuus comes teporis, & hujus agnitio jam supponat fervorem. Versatur in summis periculis, & securam se censet: mala est, & bonam se putat: agra est, nec sentit vim mali, sanam se judicat; & hinc de applicandis morbo medelis nunquam cogitat. Cumque quotidiana pietatis exercitia tamen adhuc, quamvis segniter peragat, & subinde aliquid boni, licet male agat, falsa virtutis specie illusa conscientiae miseriam non introspicit: unde fit, ut sibi nec de medicina prospiciat; quod ipsum ejus curationem difficillimam reddit.

2. Præterea etiam si aliquod malo antidotum adhibeat, tamen ejus generis agrotus est, cui stomachi vitio ipsa etiam medicamenta sunt venenum. Nam meditationes, examina, confessiones, sacrificia & synaxes, sacrique secessus ab ejusmodi sine fructu, quia negligenter obeuntur; & sic efficacissima pellendi torporis, & acquirendi fervoris adjumenta à tepido in animæ dispen-

dispendium convertuntur. Ipsemet non rarò, licèt totus frigeat, in hanc pestem é suggestu invehitur. alios animat ad praxin virtutum, quibus ipse caret. dissuadet vitia, quibus ipse fordet. præscribit remedia, quæ ipse negligit. Similis est ligneo viarum indici, qui dum aliis viam monstrat, ipse eidem loco semper affixus hæret; eò magis reus, quod viam fervoris calleat, nec tamen ineat.

Hinc affirmat S. Bernardus, longè faciliùs esse ad frugem convertere hominem mundanum quantumvis sceleratum, quàm desidem Religiosum; (a) eò quod gravissimi non rarò peccatores, solo aspectu imaginis Christi é cruce penduli, sola mortis memoria, rigore judicii, inferorum aternitate subitò permoti, seriò resipiscant. Cùm é contrario ejusmodi ignavus, utpote æternis his veritatibus obiter

F 5 medi-

(a) Epist. 96. ad Abbatem Fontanum, ubi ait: multò facilius reperies multos seculares converti ad bonum, quàm unum quempiam de tepidis Religiosis transire in melius.

meditandis jam assuetus, his aequè parum tangatur, ac illi moribundorum aspectu moventur, qui eisdem quotidiani assistunt. Quis ergo neget, huius morbi sanationem difficillimam esse?

3. Denique ultima huic malo panacea foret singularis quædam gratia, cujus victrici impulsu inveteratus hic torpor excutiatur. Verùm torpida mentis segnities etiam huic remoram ponit; cùm enim anima languida, utpote in externa plerumque effusa, præcupiditatum tumultu ad excitantes gratias animum non advertat, vel eas surda aure prætereat; quid mirum, si tandem DEUS eam stimulare desinat, & ultricibus tenebris infelicem indormire sinat?

Accedit, quod talis etiam bona agendo, malè agat, sicque continuò peccet; quo fit, ut omnem singulari ejusmodi gratiæ viam præcludat. Et licèt subinde mentis cœcitatem cœlestis quidam radius illustret, ac animi
gelu

gelu liquefaciat ; tamen momentanei hi fervores mox iterum evanescunt ; nec citiùs plerumque tepor , quàm vita deponitur. O effectum verè funestum , eoque terribiliorem , quò crebriorem !

Superi ! cui tanta sanationis difficultas pestiferi hujus morbi horrorem non incutiat ? At non despero ; nam *omnia possibilis sunt credenti*. (b) O Jesu ! cùm Lazarum é tumulo jam foetentem suscitaveris , tuæ omnipotenti gratiæ confisus , me quoque redivivo ardore animandum spero. *Ignem venisti mittere in terram ; nec aliud vis , nisi ut accendatur*. (c) Igitur accende cor meum , ut , quod hætenus fuerat sterile fenticetum , deinceps ut mysticus ille *rubus ardeat perenni fervoris flamma* , quin unquam deficiat. (d)

II. Alter effectus est periculum valde propinquum , labendi in gravem culpam. Cùm enim ejusmodi anima
II.
Inducit in
pericu-
lum pec-
 defe-

(b) Marc. 9. v. 23. (c) Luc, 12, v. 49.
 (d) Exod. 3. v. 2.

*candi
graviter.*

defectibus assueta vivat, venialia sine angore committat, de lethiferorum gravitate, & motivis inde absterrentibus rarò, & etiam tunc solùm oscitanter cogitet; in illa paulatim piaculi mortalis horror ita imminuitur, ut cum eo conscientia sensim cicuretur. Hinc fit, ut dein cum tentationibus etiam impuris secura ludat, inter assensum & dissensum temerè titubet, de admissa delectatione solùm obiter dubitet, sensibus nimiùm periculosa permittat, variaque sibi principia formet, vel potiùs effugia fingat, *ad excusandas excusationes in peccatis.* (e) Donec tandem superveniente vehementiori impulsu in lethalem noxam toto nisu præceps agatur. O si lustrici, aut stygii carceris fauces apertas cerneremus, quot inde voces audituri essemus, hanc veritatem confirmantes, & suæ ignaviæ maledicentes.

Qui spernit modica, (æternæ Veritatis oraculum est) paulatim decidet. (f) Quis autem proterviùs hæc negligit
quàm

(e) Psal. 140. v. 4.

(f) Eccli 19. v. 1.

quàm tepidus ? *Nullus diu tutus est*,
 (ait Hieronymus) *periculo proximus*.
 (g) Quis autem proximior tepidô?
 Ergo nemo pariter illo vicinior lapsui,
 æternoque exitio est. Documento sit
 Apostolorum Princeps Petrus; is post
 neglectam in horto orationem, *seque-*
batur Christum à longè, (h) & ancil-
 lis immixtus foco assidebat; *quia fri-*
gus erat, (i) magis animæ ejus quàm
 corpori infestum. Verbô: in teporem
 inciderat. Et en! antequam gallus bis
 cantavit, JESUM ter negavit. Infame
 hoc monstrum vel ipsam Ecclesiæ co-
 lumnâ in ruïnâ impulit.

Quicumque ergo mortiferam Divi-
 nâ Majestatis offensam, & pedisequam
 orci pœnam horres, excute, ah! ex-
 cute torporem; secus in utramque
 prono pondere rues. Audis ô tepide!
 (nam veterioso fortiùs, & repetitò
 inclamandum est) nisi hunc languo-
 rem animo expuleris, præceps in grave
 peccatum, & inde in tartarum ibis.

Enim-

(g) Hieron. Ep. ad Fammachum, (h) Matth.
 26. v. 58. (i) Joan. 18. v. 18.

Enimvero cui hoc fulmen mentis desiderium non excutit, is in eo jam est, ut lethalibus noxis quietus indormiat, ac tandem immoriatur. O coeli! si tepor vel ipsas cedros sternit, mihi abiecti quid fiet? Heu! *dissipata sunt ossa mea secus infernum*, (1) ad cujus fauces execranda hæc pestis me perduxit. Sed *respice in me Domine Deus meus*, & gratia tua torpentem excita, *ne unquam obdormiam in morte.* (m)

III. Tertius denique effectus, qui ex hac malorum sentina profluit, est discrimen obeundæ mortis parum piæ. *It obeundi mortem parumpiam.* Mors est echo vitæ. Miraculum proinforet, si fervidè moreretur ille, qui tepidè vixit. Cùm talis nullo coeli desiderio teneatur, nec nisi terrena sapiat, ab his avelli per lethum horret, cujus vel mentionem ingessisse, eum contristasse est. Et licèt, de instanti agone admonitus, vires deficere ipse advertat, tamen se jam nunc fati concessurum minimè putat. Imò pauculis non rarò ante obitum horis temeraria

(1) Psal. 140. v. 7. (m) Psal. 12. v. 4.

raria spe de multa sibi canitie adhuc blanditur. Et hinc residua fugientis vitæ momenta non procurandæ bonæ morti, sed recuperandæ sanitati præposterè impendit. Cùm amor sui, cuticulæ commoda, sensuum oblectamenta unicum ejus studium fuerint; morbi molestias ea impatientia perfert, qua majori nec Brasilius posset, qui de Christi doloribus nil unquam audivit. Rebelles animi motiones, utpote nunquam sub jugum missæ, liberiori tunc ac unquam aliàs tyrannide dominantur. Mens ejus, commotis humoribus, tumultuans Euripus est; adeò omnia displicent, & incommodant: offendunt, & turbant.

Sacerdotem, pios affectus præeuntem, ob defectum prævii hac in re exercitii vel non assequitur, vel ob mentis intemperiem, ac dolorum vehementiam ad eorum sensum non attendit; vel pro inveterata consuetudine ita segniter eosdem elicit, ut meritò dubites, an eorum vel unicus salutaris sit, & superni ordinis celsitatem attingat.

Hor-

Horror est videre, quàm frigidè, quàm sine ullo devotionis sensu sacris mysteriis, ac ultimis religionibus (nisi tamen illis in pœnam teporis frustretur) animam procuret. Conscientiam excipiat, ut nunquam languidiùs. Agnum DEI, qui tamen leonem mox induet & judicem, ita cordis hospitio excipit, ut inertiùs nec hæreticus possit. Sacro Oleo ita inungitur, ut vel delirus nesciat, quid agatur: vel dormitans non attendat: vel deses non curet. Et tamen præcipua hæc salutis remedia sunt, & quidem ultimò applicata, quæ proin nunquam majori cum fervore ac in hoc rerum articulo usurpari deceret.

Demum agoni & æternitati propinquat totus ad cœlestia stupidus, conscientiae stimulis turbatus, præteritorum dolore, futurorum metu summè anxius; donec tandem post mortem parum religiosam, quæ adstantes jure sollicitos habet, terribili judicio sistatur, inde si non in orcum, saltem in purgantes flammæ præcipitandus; ubi in-

nume-

numeri eum, atroces ac diuturni cruciatus manent. Et hi sunt tristes effectus detestandi languoris, ad quos si omnis tibi sensus occaluit, time, ne id serpentis jam gangrænæ indicium sit, proximi interitus prænuncium.

O ferventium animarum amator DEUS ! agnosco fœdam malignitatem & horrendos effectus teporis. Cohorreo totus, prospectans horribilia periculorum præcipitia, in quæ funestum hoc monstrum me adduxit. Ah ! ea segnitie tibi, ô Rex Regum ! servivi, quam nec rusticus in servo tulisset. Ea inertia orando tecum egi, qua socio colloqui puduisset. Immenso amorì, quo me in Eucharistia complecteris, non nisi gelu rependi; licèt, Te redamanti, ingentes gratias sponderes.

Tu ipse, quamvis dominantium Dominator, & neminis indigus sis, mihi tamen continuò servis, me conservando, in actiones meas influendo, necessaria ministrando, & matris instar sinu fovendo; idque facis amore infi-

nito, sempiterno, gratuito; & ego . . .
 (vah! frigus ultoribus rogis dignum)
 in tuo servitio tepens langueo; & eo
 ipso tempore langueo, quo laboribus
 vanis, amore rerum creatarum, ob
 nihil vires consumo.

At poenitet! . . . Stat, residuos vitæ
 dies sancto ardori impendere. Vos
 cœlorum Principes, qui vestrum illud
 trifagion irrequieta voce æternum con-
 cinitis, Seraphico alarum motu mutui
 amoris flammæ in me succendite, ut
 posthac cor meum lampas sit, perpetuo
 fervoris igne animata.

§. III.

De signis, & remediis teporis.

AT verò ne fors vanè tibi blandia-
 ris, hætenus dicta nihil ad te
 pertinere; cùm tepidum te esse mini-
 mè credas; breviter modò & obiter
 hoc tibi monstrum delineabo. Est er-
 go tepor animi species quædam, &
 infelix partus capitalis illius vitii, ace-
 dia dicti. Nam, ut docet S. Thomas,

acce-

acedia importat quoddam tædium bene operandi, & est torpor mentis bona negligentis, inducens quandam tristitiam, qua ita gravat, & deprimit hominis animum, ut nihil boni ei agere libeat. (a)

Ut ipsi omnia exercitia spiritûs & virtutis quasi cruda & insipida videantur, atque in grave fastidium convertantur. Quis autem teporem, juratum illum omnis sanctimoniae hostem, in hac tabella depictum non videat, horreatque? quis suis eum coloribus expressum non discernat?

Est enim is ex sententia S. S. Patrum vehemens quidam lethargus, quo oppressa anima, & in perfectionis semita pigre confidens, tota languet, tabescit, torpet. Est febris hectica spiritum lenta tabe sensim depascens, eumque ad omnes pietatis exercitationes enervem reddens. Est aër morbidus, creans fatalem coelestium nauseam, & spuriam terrestrium famem. Ab hoc ergo tam pestilenti morbo, ut te vel liberes, vel immunem serves,

G 2

I. fig-

(a) 2. 2. Q. 35. a. 1. C.

1. signa, quibus dignoscatur: 2. remedia, quibus fugetur, suppeditabo.

I.
Ejus signa.

I. Signa, quibus dignoscatur, enumerat S. Bernardus, dum tepidos ita describit: *est invenire in claustris homines pusillanimes & remissos, deficientes sub onere, virga & calcaribus indigentes ob pigritiam; quorum brevis & rara collectio & compunctio spiritus; quorum animalis & sensualis cogitatio, immodesta & scandalosa conversatio; quorum obedientia sine devotione, sermo sine circumspectione, oratio sine debita attentione, lectio sine sui consideratione; quos vix gehenna metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frænata ratio, vix disciplina coercet.* Hæc Abbas mellifluus. (b)

Clariores adhuc notas assignat Cassianus; cum ait, *tepidos religiosos facile laborare horrore & odio loci, in quo habitant; fastidire cubiculum, confratres aspernari, inertes esse ad operandum, frequenter vagos esse extra domum, neglectum rerum spiritualium non apprehendere,*

neque

(b) Serm. ad Fratres.

neque curare: sensualitates sectari, ad externa facile effundi, impertinentibus negotiis occupari, confabulationibus otiosis esse addictos, monitiones agrè suscipere, & contra eas in malo magis obfirmari: impatientes esse disciplinae, patriam & cognatos inordinate amare, familiaritatibus periculosis misceri. (c) His consideratis, æquus in teipsum ac ferius arbiter inquire, an in aliquo prædictorum reum te conscientia arguat?

Præcipuè verò investiga, 1. qua attentione meditationi vaces, cœlesti victimæ lites, aut ejus litationi assistas? Quo rigore tua dicta & facta quotidie gemino examine tum generali tum particulari discutias? Quo ardore vocales consuetas preces, præcipuè Sacerdotales, persolvas, sacra exomologesi mentem expies, synaxique reficias? Has enim pietatis actiones si obiter tantum & negligenter obeas, argumentum minimè dubium erit, ad illorum te classem pertinere, quos DEUS jam jam *incipit evomere ex ore suo.* (d)

G 3

2. Per-

(c) Collatione 22. (d) Apoc. 3. v. 16.

2. Perquire, an non etiam tibi familiaria sint laxa quædam tepidorum axiomata, quibus ii synteresis stimulos sopire conantur? qualia sunt: *non sum amplius tyro; licet aliis, cur non & mihi. Concedendum aliquid juventæ. Ultronea sui vexatio nocet valetudini. Præstat cum multis errare, quàm solum sapere. Instituti sanctimonia est pia speculatio. Propriæ fortunæ suus quisque sit faber; hinc aulico ritu colendi sunt illi, qui nobis prodesse possunt, vel obesse; horum affectionem eblanditus si fueris, reliquis elato supercilio insultes, licet. Quisque seipsum curet, quia non est, qui curat; ideo vitanda sedulò, & dextre in alios conjicienda illa sunt munia, quæ commodioræ vitæ, altiorive gradui obstaculo sunt. Et quæ alia his similia mutuata ab Epicuro apophtegmata sunt. Enimvero ex tepentium te numero esse, quicumque ita loqueris, loquela tua manifestum te facit; (e) cùm hæc ethica prudentiam carnis sapiat, non spiritum.*

3. Denique indaga, an non otium, prolixior somnus, cuticulæ amor, aut
nimia

(e) Matth. 26, v. 73.

nimia commodorum cura; an non inordinata esculentorum & poculentorum, variarumque recreationum appetentia, aliaque paria his monstra in tuo corde stabulentur? Ita si est, ne dubita; *quia tepidus es.* (f) quia magnus ille jacens in terra ægrotus es, qui magno pariter medico indiget, à quo salutaria ei remedia præscribantur. Quorum primaria sunt fervens manè meditatio, pia quotidie lectio, brevis quovis mense collectio. Dixi: *primaria*; sua enim efficacia minimè carent sequentia, nempe fugere laxos, conversari cum fervidis, amare cubiculum, loqui religiosa, castigare corpus, crebrius visitare Numen Eucharisticum, ad horologii pulsum, uti & aliàs certos elicere virtutum actus. His nihilominus prætermiſſis, de tribus solum prioribus tanquam de præcipuis hìc agere est animus. Nam

II. Sicut inter præcipuas perniciosissimi teporis causas censetur esse neglectus orationis seu meditationis quotidiana-

II.
Ejus remedia,

G 4

tidi-

(f) Apoc. 3. v. 16.

tidiana; ita inter prima præstantissimæque, pellendi hoc malum, antidota est constans & indefessum hujus exercitationis studium. Cum sine illa æquè parum fervor spiritûs, quàm sine alimentis vita corporis conservari queat. Augustini hæc comparatio est, dicentis: *sicut ex carnalibus escis alitur caro, ita ex spiritu orationis & alloquio DEI interior homo nutritur, & pascitur.* (g) Qua similitudine apertè indicat S. Doctor, quemadmodum corpori sustentando, pane quotidiano nihil sit conducentius; ita mentis ardori fovendo, nil magis proficuum esse assiduo meditationis exercitio. Quin imò ut summam ejus vim clariùs nobis ob oculos poneret Hypponensis Præsul, mox subdit: *nec quicquam aliud est, quod vivere faciat animam rationalem, quàm cum DEO per orationis studium jugiter conversari.* (h) Quibus verbis inevitabilem ejus necessitatem luculenter demonstrat. Nam hoc ipso, quod ipso teste nil aliud sit, quod animam vivere

(g) Serm. 112, de tempore. (h) Loc. cit.

re faciat, sequitur, solam orationem esse id, per quod ea vivit.

Id quod, propria experientia doctum se esse, regius Vates testatur, dicens: *aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum.* (i) En! quamprimum ac isto nutrimento caruit, continuo animus aruit. Nempe quod nervi sunt corpori, sanguis animali, aurum potabile cordi, id o anima! meditatio est tibi; ita quidem, ut *sine illa* (asserente id Augustino) *omnis via ad vitam spiritualem occlusa sit.* (l) Huic effato ipsa quoque ratio suffragatur. Nam ut animi fervor indemnis fervetur, necesse est, ut intellectus veritates æternas identidem rimetur; voluntas verò ad eas in praxin deducendas perpetuò animetur; id autem fieri nequit, nisi per eam, quæ mente peragitur, orationem; quæ propterea à S. Ambrosio *animæ nostræ vitalis substantia* appellatur. (m) Inde patet, quàm præstans ea, quamque necessarium pellendo tepori adjumentum sit.

G 5

Vide

(i) Psal. 101. v. 5. (l) Tract. in Joan. c. 21.
(m) Serm. 7. in Psal. 118.

Vide igitur, an quotidie mediteris *integrè* quoad tempus: *reverenter* quoad situm: *ferventer* quoad applicationem, ut vocant. Insuper indaga, an debitam huic exercitio præparationem præmittas, eoque finito illius successum breviter examines? Num conceptum in eo propositum interdium renoves, statisque horis illius tesseram repetas? Si te aliquo in puncto deprehendas defecisse, errata mox corrige. Coeterum uberiores hac de re institutionem invenies parte 2. Cap. 2. §. 3.

2. Præterea inquire, an suum quovis die quadrantem piæ lectioni consecres? An non etiam tu ex illorum numero sis, qui *oculos habent, & non vident*; (n) id est (ut hæc Psalmi verba exponit Victorinus à S. Richardo) qui iis non utuntur ad evolvendos tractatus pios. (o) Quorum neglectio sicut teporis pestilens scaturigo est; ita è contrario eorum diligens tracta-

(n) Psal. 113, v. 5. (o) De sommo Nabuchodonosor.

tractatio, torpori fugando, potens remedium est.

Nam volumina Ascetarum ex mente Patrum sunt conscientiae morumque specula, quae corrigendas animae labes exhibent: sunt submissae coelis litterae, digito DEI conscriptae, quae salutis monita continent: sunt in hoc mundi æquore phari amicae, quae latentes scopulos & scyllas fido lumine detegunt. Denique sunt monitores, vitia liberè carpentes: Medici, pharmaca dextre aptantes: Archistrategi, nos armis sollicitè munientes. Verbò: pio hoc exercitio tentatis fortitudo, tepidis fervor, justis profectus, fervidis constantia communicatur; præcipuè verò meditandi praxis mirè juvatur, ac promovetur. Quis ergo neget, sanando teporis malo, excellens id antidotum esse? Et tale cùm sit, quis eo uti pigretur?

Præcipuè cùm Paulus Timotheum expressè moneat: *attende lectioni*; (p)
&

& Hieronymus ad Celantiam scribat: *unum, illud tibi præ omnibus prædico, & repeto; illud iterum iterumque moneo, ut animum tuum sacra lectionis studio assidue occupes; maximum enim ad omnem justitiæ perfectionem medium est. (q)*

Optatum autem ut inde referas fructum, perpende sedulò, quales & quomodo perlegas libros. Nam non quivis, cuivis, ad quodvis propositum semper idoneus & conveniens est. Singulari proin delectu hinc opus erit. Illi præ aliis sunt eligendi, qui præfenti, qua potissimum laboras, necessitati curandæ, aptiores sunt: qui plus habent unctionis quam eruditionis; id est, qui non tam intellectum delectent, & ingenium pascant; quam affectum inflamment, & moveant voluntatem. Qui appetituum coercitionem persua-deant, vitiorum odium ac virtutum amorem instillent.

Nam (ut monet Bernardus) *qui ad legendum accedit, non tam querat, oportet*

(q) Epist. ad Celantiam.

tet scientiam quàm saporem. (r) Rationem assignat S. Hieronymus dicens: *finis enim legendi pia & sacra, non est scire, sed agere: non loqui, sed proficere; nihil enim prodest, agenda didicisse; si quæ didicimus, non agamus.* (s) & DEUS (Augustino teste) *legem suam non solum vult sciri, sed etiam adimpleri.* (t) Unde bene concludit Thomas à Kempis, sic scribens: *potius ergo debemus quærere utilitatem in scripturis quàm subtilitatem.* (u)

Quare mihi non admodum probantur adversaria, seu vulgò notata, quæ ex lectis Ascetarum libris, tempore iisdem evolvendis destinato, excerpuntur. Id enim plus habet de litera quàm de spiritu, redditque lectionem potius scholasticam quàm spiritalem. Lege, ut fias sanctior, non ut doctior. Nam (ut appositè notat Hugo Victorinus) *Philosopho Christiano lectio debet esse exhortatio, non eruditio.* (x)

Porro

(r) In speculo Monach. (s) Epist. ad Celant.
 (t) Epist. 143. ad Demetr. Virg. (u) L. 1. c.
 5. n. 1. de imit. Christi. (x) Lib. 3. de claustr.
 animæ c. 12.

Porro ad legendi modum quod attinet, huic actioni vacandum erit *attentè, religiosè, constanter*. Qualis quantaque attentio eandem animare oporteat, declarat Augustinus, dicens: *optimè uteris lectione divina, si eam tibi adhibeas speculi vice, ut ibi anima velut ad imaginem suam respiciat, & vel fœda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet.* (y) Id autem ut fiat, illud ipsum quod à DEO Joanni, etiam tibi dictum existima: nempe *accipe librum, & devora illum*, (z) atque in viscera tua demitte. Hoc autem ut rite præstes, auctore Gregorio Magno duo requiruntur, 1. *ut consideratè legas*, 2. *ut lecta tibi aptes*. (aa)

Imprimis ergo ejusmodi volumina non festinanter & cursim, instar canis Nilum lambentis, sunt percurrentia; sed expendenda sunt cum magna mentis consideratione, & cum aliqua subin interposita quiete, gallinas bibentes imitando, ut divinæ motioni locus datur.

(y) Epist. 143, ad Virg. Demetr. (z) Apoc. 10. v. 9. (aa) In Apoc, c. 10.

tur. Dein documenta inde hausta insuper nobis applicanda, nostrosque in usus derivanda erunt, practica inter legendum, lectisque consentanea concipiendo proposita, eaque ordinando nunc ad hos vel illos virtutum actus exercendos: modò ad hos vel illos defectus emendandos; aut ad officia nostra & munia perfectiùs obeunda.

Scrutare jam, quomodo circa ista te habeas? Examina, num tua lectio more lenis pluviae sensim humectando mentem foecundet? vel an non potius torrentis instar sterili strepitu memoriam solùm inundet? An cum matura quadam perceptae rei discussione te identidem reflectas, quomodo data ibi monita sint executioni mandanda? In summa: perpende, an non etiam tu similis sis *viro consideranti vultum nati-
vitatæ suæ in speculo*, qui, postquam *consideravit se, abiit, & statim omnium oblitus*, manet, *qualis fuit*. (bb) Saltem cave, ne talis modò sis, dum hæc legis.

Qua

(bb) Jacob. I. v. 23.

Qua verò corporis modestia & mentis pietate exercitatio hac obeunda sit, ut *religiosè* peragatur, iterum docet Augustinus, dum ait: *ita scripturas sanctas lege, ut semper memineris, DEI illa verba esse.* (cc) *Sunt enim quasi litteræ de patria nostra nobis submissæ.* (dd) Quin imò teste S. Ambrosio, ipsum Christum nobis loquentem audimus, cum divina legimus oracula. (ee) Hinc situ modesto, levatoque in coelos animo huic negotio vacandum erit; variique affectus pii sanctaque desideria ei identidem immiscenda.

Denique, *constans* sit hoc exercitium, oportet tum quoad *modum*, tum quoad *tempus*. Inprimis cavendum, ne instar apìs ab uno volumine aut voluminis folio ad aliud desultoria levitate transiliamus. Sed unus idemque liber ab initio ad calcem usque constanter evolvendus erit. Secus plus distractionis quàm utilitatis inde hauriemus. *Fa-*
stidien-

(cc) Epist. 143. ad Virg. Demetr. (dd) Sermon. 56. ad Fratres in eremo. (ee) Lib. 1. Offic. c. 20.

stidentis enim stomachi indicium est, ait Seneca, multa & varia degustare.

Dein certum *temporis* spatium, quod huic functioni stata lege nulla non die sacrosanctè impendas, cogitatò designa. Eandem mox meditationi subjunxisse, consultissimum erit. Quadrantem verò eidem impendisse adeò nimium non est, ut Hieronymo potius nimis parum videatur, utpote qui summam hac in re assiduitatem petit; cùm cupiat, *ut tenenti Codicem somnus obrepat, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat.* (ff) quamvis hæc verba cum grano salis sint intelligenda; cùm ex ejus mente vitandus hinc alius quoque scopulus occurrat, videlicet ut legendi aviditate abrepti, non æquo prolixius eidem inhæreamus; ne scilicet satietas fastidium pariat. Hinc idem S. Doctor monet, *ut sit lectio temperata, cui finem consilium, non lassitudo imponat.* (gg) Itaque determina, quàm attentè, religiosè, constanter, quamdiu & qua hora sacræ huic occupationi deinceps vacare sta-

Pars I.

H

tuas,

(ff) Epist. ad Paulam, (gg) Ep. ad Eustoch.

tuas, utpote quæ aptissimum, fugando languori, remedium est. Cùm S. S. Patres illam orationi æquiparent, concioni præhabeant, cibum animæ, lumen & vitam nominent; eamque nobis S. Patriarcha Ignatius velut rem maximi momenti summo verborum pondere commendet, inculcetque.

3. Denique cùm brevis quolibet mense animi collectio ex mente Asce-
tarum ac experientia teste sit optimum,
profligandi teporis, & acquirendi fer-
voris, subsidium, animo constitue, an
& quo die hoc tam salubri adiuumento
uti decernas? Geminas horas (nam plu-
res non peto, unam scilicet pro con-
suetâ aliâs matutina meditatione; alte-
ram verò partim pro instituendo pri-
die examine statûs, partim pro obeun-
da altero die accommoda considera-
tione) duas, inquam, has horulas, re-
liquis negotiis subtractas, DEUS me-
liori eorundem successu, aliisque coele-
stibus beneficiis certò & abunde com-
pensabit. Ne igitur te pigeat, paucu-
la hæc momenta animæ, aternitati,
DEO

DEO consecrare, qui tot dies, menses & annos corpori, nugis & otio tam prodigè impendis.

Plura hìc argumenta, quibus id persuadeam, hujusque recessus medicam vim demonstrem, referre supersedeo; cum hanc materiam parte 2. cap. 6. separatim tractem. Plurimum quidem adhuc hanc in rem conferret, & ad exterminandum languorem, conducere generosa sui & spontanea corporis castigatio; cum hoc genus armorum mira virtute polleat, ad fugandum hujus ægritudinis fautorem orcum. Verum cum negotium mihi cum tepido sit, cui sola horum mentio horrorem creat, ab eorum tractatione prudens abstineo.

Coeterum relata superius documenta, qui in usum redegerit, is ab omni tepore liber, insuper tartaro se formidandum reddet. Nam (Abbatis Pimenii sententia est) *sicut ad succensam ollam muscæ non appropinquant; si verò tepida fuerit, insident in ea, & faciunt*

vermes ; ita & animam, divini amoris igne succensam, & ferventem fugiunt dæmones ; tepidam verò illudunt, & insequuntur. (hh) Quicumque ergo stygi ludibrio esse horret, mentis torporem excretur, & allatis remediis ita utatur, ut nulla hujus pestis signa in illo unquam notentur.

(hh) Ruffin. l. 3. n. 204.

CAPUT III.

DE GRATIARUM ABUSU.

QUOD cibus corpori, id gratia est animæ. Sicut ergo alimentorum neglectio est hominis perditio; ita & neglectus gratiæ virtutis exterminium est. Nisi enim intellectus supernè illustretur, & voluntas coelitus excitetur, in perfectionis semita nec passum promovebis. Inde colligere licet, quàm magnum earundem abusus acquirendæ sanctitudinis obstaculum sit. Ne igitur tam potenti remora in cœpto cursu retardemur, rei I. indignitas, II. pœna nobis terrori erunt, & horrore.

§. I.

Ejus Indignitas.

I. **S**UMMA est gratiæ *necessitas* ad partrandum quodvis opus salutare, quod mercedis sempiternæ meritorium *fit.*

I.
*Summa est
gratiæ ne-
cessitas.*

fit. Dogma id fidei est contra Pelagianos & Semi-Pelagianos ab Ecclesia definitum, (a) fundatumque in illo Christi enuntiato: *sine me*, nempe *sine meo excitante auxilio, nihil potestis facere*, (b) quod vitam æternam promereatur. Idem Philippenses & Corinthios docet gentium Doctor Paulus, eisdem scribens in hanc sententiam: *DEUS est, qui operatur in vobis & velle, & perficere pro bona voluntate.* (c) *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex DEO est.* (d)

Quibus verbis secundum interpretationem Patrum (e) Apostolus orbi signi-

„ (a) Conc. Arausica. II. ca. 7. cujus hæc sunt
 „ verba: Si quis per naturæ vigorem bonum ali-
 „ quod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogita-
 „ re, aut eligere posse confirmet absque illuminatione
 „ & inspiratione Spiritus Sancti, hæretico. fallitur
 „ spiritu. Item Conc. Trid. sess. 6. can. 3. si quis
 „ dixerit sine præveniente Spiritus Sancti inspiratio-
 „ ne, atque ejus adjutorio hominem credere, spera-
 „ re, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut
 „ justificationis gratia conferatur, anathema sit.

(b) Joan. 15. v. 5. (c) Philip. 2. v. 13.
 (d) 2. Cor. 3. v. 5. (e) S. Hierony. l. 3. contra
 Pelag. S. Greg. M. hom. 9. in Ezech. S. Aug. l.
 de gratia Christi cap. 26. ubi ait: *nihil omnino bonæ
 sine gratia fieri posse, non dubites.*

significat, nos sine interna præveniente gratia non posse velle, agere, vel etiam incipere ullum naturæ vires superans opus. Quin imò, testante Augustino, (f) sine ea proprio Marte ne quidem orare pro ea, nec ad eam nos disponere possumus. Tanta, tam universalis & absoluta divini auxilii necessitas est. Illud ergo qui oblatum negligit, remedium summè necessarium ad salutariter operandum, temerè abjicit.

Proin ô improvide! dum ejusmodi motionem rejicis, clavem projicis, qua sola (secundùm speciem spectata) coeli janua aperitur: talentum prodigis, quo solo immortalis corona comparatur: gemmam dilapidas, qua sola ipse DEUS emitur. Et rides? eoque tempore rides, quo de neglecto tenui lucro, de perduto vili numismate, de jactura rei supervacaneæ doles. At veniet hora, quo tam impudentem abusum amarè deflebis, triste ingemiscendo: *cùm potui, nolui.*

H 4

Et

(f) Aug. Epist. 194, n. 16.

Et profectò quæ hæc temeritas! scire, sine actu salutari neminem ad ultum fore salvandum: fateri, nullam ejusmodi actionem sine coelesti adjutorio elici posse: hæc omnia fide divina insuper credere; & tamen unicum hoc remedium, summè necessarium hoc adjumentum, ultro oblatum, quin & obtrusum negligere, averfari, repellere; idque per risum, nemine minis impellente, ex mera oscitatione; hæc certè ejus generis indignitas est, quæ DEI pupillam lædit, & infinitæ largitatis fontem jure obstruit.

O *Pater luminum!* (g) heu! quid feci, illi dum instinctui rebellis restiti? Ah! ego sedens *in tenebrosis & umbra mortis*, (h) illam lucem repuli, qua sola lethales tenebræ fugari poterant. Ego; percussus *ulcere pessimo à planta pedis usque ad verticem*, (i) illud pharmacum respui, quo solo sanari quiveram. Radium æternitatis, pretium sanguinis Christi, pignus beatitudi-

(g) Jacob. 2. v. 17. (h) Psal. 87. v. 7.
 (i) Job. 2. v. 7.

rudinis æternæ imprudens contempsi.
At pœnitet! Fac ô Domine! ut
saltem præsentì huic, quæ fors ultima
est, gratiæ constanti fidelitate respon-
deam.

II. Insuper summa est gratiæ *dignitas*. II.
Nam est bonum, immensum excedens *Summa
est ejus
dignitas.*
omnes terrenas opes, & præstantius
quid omni illo, quod DEUS aut di-
vinum non est. Merces est laborum,
vulnerum, ac mortis Christi: nostro-
rum meritorum felix principium est,
incrementum & præmium: est semen
gloriæ æternæ; justus enim, qui tran-
seunti auxilio docili mente obsecun-
dat, is cum illo supernæ virtutis actum
exercendo, novum inhærentis gratiæ
additamentum acquirit; cuilibet au-
tem ejusmodi gradui respondet quo-
que gradus gloriæ sempiternum dura-
turæ. (1) Quilibet ergo immissus à
cœlo radius est auspdatum initium to-
tidem æternitatum omnis excogitandæ
H 5 felici-

(1) Conc. Arausic. II, can. 18, Trident. sess. 6.
c. 16, & can. 32.

felicitatis. Quid augustius sublimius-
que dici possit?

In cumulum conjice omnes totius
orbis excellentias, principum diade-
mata, regumque majestates. His pre-
tium adde omnium terra marique la-
tentium gemmarum ac thesaurorum,
istis præterea adjunge omnem solis, au-
roræ, ac stellarum lucidissimam pul-
chritudinem; & en! minima cœlestis
illustratio, unica mentis divina motio
eminenti intervallo longè excellentius
quid, pretiosius ac pulchrius est. Quid
ergo indignius, quàm inestimabile hoc
donum, æthereum hunc fructum, in-
comprehensam hanc gloriæ sementem
tam prodigè abjicere; idque propter
nihil, sine remorsu, per jocum, plus
dolendo de jactura vilis reculæ quàm
gratiæ?

Si dæmonibus vel unicum ex innu-
meris illis, quæ nos tam protervè con-
temnimus, auxiliis concederetur, quan-
ta fidelitate eidem auscultarent? Pro eo-
rum unico mille inferos lubedine ma-
xima

xima tolerarent, si his illud mercari possent. Soli nos mortales, licet hujusmodi donorum summè indigi simus, illorum tamen maximè incuriosi vivimus, & ultro obtrusa obstinato contemptu negligimus.

Et hoc agunt (obstipeſcite ô coeli!) non educati in ſylvis barbari, qui de his rebus nil unquam audierunt; ſed Chriſtiani, imò & Religioſi, qui *enu- triti verbis fidei*, (m) ſciunt, & credunt ſummam eſſe non ſolùm gratiæ neceſſitatem, ſed inſuper præſtantiam & excelſitatem. At vae nobis! ſi ejus meritum tunc primùm æſtimare inceperimus, quando ea carebimus.

O coeleſtis Samaritane! ego ille infelix ſum, qui Jerichuntem profugus *incidi in latrones, ſemivivus plagis im- poſitis relictus*; (n) ego ille cæcus ſedens *ſecus viam juſtitiae*, (o) qui *lumen cœli non video*; (p) tu vulneribus oleum, oculis collyrium, & quidem pretio in-
fini-

(m) 1. Tim. 4. v. 6. (n) Luc. 10. v. 30.
(o) Luc. 18. v. 25, (p) Tob. 5, v. 12.

finitum, utpote tuo sanguine comparatum, ultro idque soepius offers, & ego, vah probrum! medicam usque pertinax repello manum, meis miseriis imputrescere malens.

Sed mea me pudet malitiæ. Tu Domine, qui *amictus es lumine sicut vestimento*, (q) *illumina oculos meos*, (r) ut agnoscam excitantis gratiæ divinam dignitatem. Fac, ut *præponam illam regnis & sedibus, & divitiis nihil esse ducam in comparatione illius*. Da, ut firmiter credam, *quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum æstimem argentum in conspectu illius*. (s)

III.]
Magna
ejus est copia, &
efficacia.

III. Præterea gratiæ nobis collatæ sunt *magna*, nempe vocatio ad fidem Romanam, statumque Religiosum: electio ad sacerdotii dignitatem & animarum curam: nec non tyrocinium, annuus octo dierum secessus, geminæ quot annis animi collectiones, frequens

(q) Psal. 103. v. 2. (r) Psal. 12. v. 15.
(s) Sapient. 7. v. 8. & 9.

quens adeò sacrorum mysteriorum
usus, haustusque inde fructus. Insu-
per sunt *continua*, quotidiana scilicet
sacrificia, meditationes, examina, le-
ctiones, exempla, adhortationes, &
horarii instinctus interni.

Denique sunt *efficaces* in se & quoad
suam, ut Theologi loquuntur, con-
gruitatem spectatæ; cum hæ ipsæ nu-
mero gratiæ, si aliis collatæ fuissent,
maximos ex iis sanctos effecissent, ac
convertendis ad frugem sceleratissimis
hominibus efficienter suffecissent; quæ-
que ideo solùm in nobis suo effectu
carituræ à DEO sunt provisæ, quia li-
berè à nobis repudiantur. Proin au-
xiliis tam magnis, tam continuis, &
in se tam efficacibus tamen resistere :
eaque propter nihil, ex mera petulan-
tia, per jocum contemnere : viliori
loco cœlestes has gemmas ac vitrum
habere; id enimvero, eorum abusum
malitiosissimum reddit.

Itaque *væ tibi Corozain! væ tibi Beth-
saida! væ tibi Religiose! quia si in aliis
factæ*

facta fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, ad magnam perfectionem pervenissent. (t) In die judicii venient ab Oriente & Occidente (u) Turcæ & hæretici; surgent tui illi discipuli, poenitentes & auditores tui, quos ad fidem gratiæ usum animasti; surgent, inquam, & accusabunt te de tam horrendo earundem despicatu. Vindictam à te exiget suo fine frustratus sanguis Christi, utpote quo is tibi tot spretas à te illustrationes & instinctus comparavit.

O miser! quid olim respondebis Divino Judici, dum orbem universum contestando, minaci voce dicet: *nunc ergo habitatores coelestis Jerusalem, judicate inter me & vineam meam. Edicite, quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, animæ huic, & non feci? post tot impensos illi favores, an non jure expectavi, ut faceret uvas? & en! fecit labruscas. (x) Tot curis, laboribus, & vigiliis non nisi vepres ingrata rependit.*

(t) Luc. 11. v. 13.

(x) Isai. 5. v. 4. & 5.

(u) Matth. 23. v. 11,

pendit. Ad hæc quæ tibi tunc mens erit ?

O Domine, *ne intres in iudicium cum servo tuo !* (y) Fateor, ego sum illa infelix terra, arida, petrosa, spinis horrida, cui hætenus immissum gratiæ semen *vel concuscatum* evanuit, *vel natum aruit*, *vel ab exortis simul spinis suffocatum* interiit. (z) Ego illa sterilis ficulnea, (aa) assiduè culta, solitè rigata, tot radiis forata, & tamen fructibus semper vacua. At illudum satis est. Tandem finem faciam resistendi, ne Tu initium facias puniendi. *Da ergo servo tuo cor docile*, (bb) *ne in vacuum gratiam posthac recipiam.* (cc) Fac, ut deinceps illius semen cadat *in terram bonam*, & *ortum faciat fructum centuplum.* (dd)

§. II.

-
- (y) Psal. 142. v. 2. (z) Matth. 8. v. 5.
 (aa) Luc. 13. v. 7. (bb) 3. Reg. 3. v. 9.
 (cc) 2. Cor. 6. v. 1. (dd) Luc. 8. v. 8.

§. II.

Ejus pœna.

I.
*Gratia
 subtractio
 est pœna
 terribilis-
 sima.*

I. **P**œna, gratiis merè sufficientibus abutenti, infligi solita, est efficacium subtractio. Et hæc est ultimum omnium terribilissima, justissima, ordinaria. Inprimis est *terribilissima*; quod sic ostendo. Castigatio omnium in hoc mundo terribilissima & maxima est illa, quæ nos omnium maximè abducit à summo Bono nempe DEO; & quæ nos omnium proximè conjungit cum summo malo nempe peccato & orco. Id autem facit gratiarum efficacium subtractio; hæ enim ex Numinis decreto sunt medium simpliciter necessarium ad operandam salutem, sine quo nunquam possidebitur DEUS, nec vitabitur tartarus. Cum merè sufficientibus possumus quidem salvari; sed reipsa nunquam salvabimur, certò peccabimus, certò damnabimur. Ergo priorum ademptio nos à Summo Bono nempe DEO ac coelo omnium maximè abducit; contrà verò summo malo scilicet peccato

cato & inferis proximè conjungit, sociatque; adeoque est omnium terribilissima maximaque in hoc mundo poena. Nam ipsa etiam mors in gravi noxa, quæ procul dubio omnium in hac vita calamitatum facilè princeps est, jam involvit negationem auxilii efficientis, ut quis per prævium dolorem vel amorem fiat amicus DEI.

Accedit, quod omnium judicio illud supplicium censeatur esse gravissimum, quod hominem in malitia magis obfirmat, excœcando scilicet illius intellectum, ne periculosum animæ statum agnoscat; & ligando voluntatem, ne ex illo se extricare velit: quod ex una parte peccatori potentiora respiscendi remedia subtrahit; contrà verò viam ad maxima scelera complanat, facilem & expeditam reddit. Jam verò id facit dictorum luminum motuumque negatio.

Nam, quando nos Numen infamia premit, morbis cruciat, vexationibus affligit; plaga quidem est, sed summa

non est; quia his nos à malo avertere, & ad se convertere satagit; patrem tunc, non judicem aut vindicem agit, qui peccantis correctionem per peccati ultionem intendat. At verò dum intellectum peccatoris in sua cœcitate obfirmat, & voluntatem in sua pravitate indurat; dum illustrationes negat, quæ vitii foeditatem detegant; & divinos instinctus adimit, qui ad illud detestandum moveant; dum(ùt ait Augustinus) *spargit pœnales cœcitates super illicitas voluptates eorum, & illos tradit in desideria cordis eorum: in passiones ignominie*; (a) tunc enimvero *fœvit quasi ursa raptis catulis*; (b) tunc omnipotens furor ejus *plaga insanabili*, (c) *plaga inimici*, *castigatione crudeli percutit*; (d) & quidem tali, qua terribiori in hac vita punire haud posset.

O verè pœnam horribilem! O iracundiam sine misericordia, *cujus consummatio in combustionem!* (e) O DEUS
ultio-

(a) Rom. 1. v. 24. & 26. (b) Osee 13. v. 8.
(c) Isa. 14. v. 6. (d) Jerem. 30. v. 14. (e)
Hebr. 6. v. 8.

ultionum! (f) Ah! *ne in hac ira tua corripas me.* (g) ure hic, & seca, afflige, & crucia; dummodo gratiam tuam non auferas à me. *Volo, irasceris mihi, Pater misericordiarum! sed illa ira, qua corrigis devium, non qua extrudis de via.* (h)

II. Præterea est poena *justissima*. Nam gratia amoris tessera est, qua coelestis Sponsus, stans ad ostium cordis humani, amicè pulsatur, intromitti petens, ac urgens. Non aperis, ejus voci aures occludis, ingressum negas. Fessus tandem pulsando Dominus urgere cessat, & contemptus abit. Quid justius? Gratia fax est lucens, & ardens, cujus lumine DEUS intellectum illustrare, & radiis voluntatem inflammare cupit. Tu cordis fenestras claudis, non nisi umbras quæris, ac instar noctuæ ejus calorem & lucem fugis. Ergo tandem Justitiæ Sol, votis toties frustratus, lucere desinit, ac radios occulit. Quid æquius?

I 2

Gra-

(f) Psal. 93. v. 1. (g) Psal. 6. v. 2. (h) Bernardus Serm. 42. in Cant.

Gratia est donum inæstimabile : est gemma coronæ Christi : est pignus æternæ gloriæ. Divinus Pater ultro id offert, quin & obtrudit; ut acceptes, etiam flagitat, idque repetitò, post iteratas repulsas. Tu verò hoc donum respuis, hanc gemmam accipere renuis, hoc pignus flocci pendis. Tandem ergo Divinitatis Majestas toties spreta illud offerre desinit, & obtrudere cessat. Quis iniquum id dicet? An non ergo gratiæ toties abjectæ privatio justissima ultio est?

O vindex Numen! est utique, est justissima. Millies eam promeritus sum. Ego enim sum illa infelix Jerusalem, quam toties voluisti congregare, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, (i) & nolui. Hinc jure vereor, ne tandem & mea domus mihi relinquatur deserta. (1) Hoc salutare timore confixus à tribunali Justitiæ confugio ad thronum Clementiæ. Parce meliora spondenti. Quacunque alia volueris plaga, solùm ista ne punias me. III. Est

(i) Matth. 23, v. 37. (1) Ibid. v. 38.

III. Est denique *ordinaria*. Nullum III.
Ordina-
ria.
supplicii genus irata Nemesis in sacris
paginis per Moysen, Vates & regium
Psalten sæpius interminatur, quàm
hanc ipsam coelestis adjutorii adem-
ptionem: *dimisi eos secundum desideria*
cordis eorum: ibunt in adinventionibus
suis: (m) excæcavit oculos eorum, &
induravit cor eorum, (n) ut videntes
non videant, & audientes non intelligant:
(o) auferetur à vobis regnum DEI; (p)
hæc & similia divini furoris fulgura in
sacris literis passim in legentium ocu-
los incurrunt. Ipsa, quæ sacri Histo-
riographi recensent, exempla abunde
probant, hanc auxiliorum efficacium
negationem in veteri & nova lege
communem, ordinariam ac nimis
quàm frequentem fuisse. Quin imò
etiam nunc frequentissima est.

Sæpe miramur, quod omnituens
Numen tot tepidos tam patienter su-
stineat, qui insuper habitis tot mediis,
tamen tam parum adimplent obliga-

I 3

tiones

(m) Psal. 80. v. 13. (n) Joan. 12. v. 40.
(o) Marc. 4. v. 12. (p) Matth. 21. v. 43.

tiones sui statûs ; suisque dissolutis moribus domesticis probro , exteris offendiculo sunt. Ah ! ait Augustinus, DEUS secreta eos ultione punit , eò graviori , quò occultiori ; dum gratias iis subtrahit , ac suo tepori quietos indormire finit.

Unde fit , ut illi ipsi , quos olim vel umbrâ noxæ terruit , modò neglectui habeant periculosas cogitationes , tactus & aspectus ; ut inter levia numerent animi aversiones , amicitias , familiaritates , odia , susurrationses , iras , & detractiones , de quibus jure dubites , an non sint lethales ; ut graves injuncti muneris neglectiones , votorum violationes , & ortos inde aculeos tanquam inanes scrupulos explodant , & varia sibi sophismata forment , quibus dolosè oblatrantem conscientiam sopire conantur. Mentis , quæ olim ad bonum fuerant cereæ , & quovis pio motu flexiles , nunc petra duriores & filice sicciores novissimorum memoria , DEI judiciis , Ecclesiæ religionibus nil anguntur , moventur , emendantur.

Uti-

Utinam hæc satis ordinaria etiam in cœnobiis esse, tristis experientia non doceret. O quoties etiam ibi ingemiscere licet: heu! *quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus: en! qui nutriebantur in croceis, amplectati sunt stercora: &, qui erant Nazaraei candidiores nive, ah! quomodo denigrata est super carbones facies eorum.* (q) Solùm oculos nonnihil circumferamus, ac plurima eaque viva allatæ veritatis testimonia conspiciemus. Et demum prò dolor! quid aliud sunt illi graviores lapsus & ruinæ; quid illæ Ordinum desertiones ac subin omnino defectiones à fide, quàm totidem tristia subtractæ gratiæ monumenta, à divina Nemese nostra ætate, ut nobis terrori forent, hinc atque illinc erecta?

Nos ipsi mentis intima scrutemur, & videamus, an non etiam nos hanc auxiliorum subtractionem variis in occasionibus jam experti fuerimus? Argumento sint sacra exercitia, animi

I 4

collecti-

(q) Thren. 4. v. 1. & seq.

collectiones, tyrocinii curriculum, aliisque ejusmodi dies salutis; an non fateri cogimur, plurimas nunc nobis illustrationes piasque motiones ab illo tempore fuisse ademptas, ex quo unà cum illis operari negleximus? Nempe *DEUS non irridetur*; (r) deferentes se, tandem & ipse deserit.

Proin cave ô anima! ne quod aliis, etiam tibi eveniat. Nam ultor Dominus (s) arcum suum jam tetendit, (t) & exacuit sicut fulgur gladium suum. (u) Forsitan res in eo jam est, ut destinata tibi favorum catena, virtutis stola, & gloriæ corona à te ablata, alteri conferatur digniori te. Itaque time; nam *DEI judicia abyssus multa*; (x) licet enim hæc castigatio omnium terribilissima sit, ordinaria tamen, simulque justissima est. (y)

O *DEUS magne & terribilis! timor & tremor venerunt super me.* (z) Metuo, ah!

(r) Gal. 6. v. 7. (s) Jerem. 51. v. 56.
 (t) Psal. 7. v. 13. (u) Deut. 32. v. 41. (x) Psal. 35. v. 7. (y) Dan. 9. v. 4. (z) Psal. 54. v. 6.

ah! metuo, ne me eodem quo Saul-
lem fulmine feriendo, etiam mihi di-
cas: *pro eo quod abiecisti sermonem meum,*
abiecisti te, (aa) & tui loco alium *quæ-*
sivi mihi virum juxta cor meum, (bb)
paratamque tibi donorum seriem *tra-*
didisti proximo tuo meliori te. (cc) Ve-
reor, ne in pœnam tam projecti abu-
sûs auferatur à me regnum DEI, detur-
que genti, (animæ) *facienti fructus*
ejus. (dd) Ah! quis non totis artu-
bus contremiscat? dum Heli Samue-
lem, Sauli Davidem, Judæ Mathiam
in regno gratiæ subrogatos legit. Nam,
si hæc in viridi, quid in arido? (ee)
si hæc pontifici, regi, discipulo? quid
mihi fiet? Vah! infelix momentum,
quo illi impulsui restiti. Ah! inæsti-
mabilis thesauri irreparabilem jactu-
ram feci.

Quis ergo dabit oculis meis fontem la-
crymarum, (ff) quæis defleam tam flagi-
tiosum divinæ bonitatis contemptum?

I 5

Uti-

(aa) 1. Reg. 15. v. 23.	(bb) 1. Reg. 13.
v. 14.	(cc) Ibid. v. 28.
v. 43.	(dd) Matth. 21.
v. 1.	(ee) Lucæ 23. v. 31.
	(ff) Jerem. 9.

Utinam neglecta redirent lumina ! ô
quàm fidelius his auscultarem ! Indi-
gnus quidem sum, ô *DEUS miserationum!* (gg) cui vel unicum denuo au-
xilium conferas. Quia tamen etiam
tunc, *cùm iratus fueris, misericordiae re-*
cordaberis, (hh) spero ab infinita cle-
mentia tua victricem gratiam, quæ
vitæ priori finem, & sanctiori ini-
tium faciat.

§. III.

Regulæ divinos instinctus dignoscen-
di, iisque auscultandi modus.

GRatiarum abusûs quàm horrenda
indignitas, quàmque terribilis
fit, qua plecti consuevit, poëna, pau-
lò ante, mutuatis ex orco carbonibus,
ita adumbravi, ut nullus dubitem,
quin firmiter decreveris, divinis ejus-
modi vocibus morigeras posthac au-
res te præbiturum. Proinde solùm su-
peresse videtur, ut te paucis edoceam
1. artem eas dignoscendi, 2. modum
docili

(gg) 2. Esdr. 9. v. 31. (hh) Habac. 3. v. 2.

docili mente iisdem obsecundandi;
3. adjectis hunc in finem novis incitamentis.

I. Primò itaque ut faciliùs divinos
instinctus rite cognoscas, sequentes ad-
hibe industrias. Inprimis animi col-
lectioni interdum stude, ut represso af-
fectionum tumultu, Divini Pneuma-
tis susurros faciliùs percipias. Quàm
parum enim ac *in malevolam animam,*
æquè parum in dissipatam *introibit sa-*
pientia, (A) Spiritûs Sancti magiste-
rio docenda; nec Jairi filia excitantem
Christi vocem priùs audit, quàm
is ejectionem domo *turbam tumultuantem*
vidit. (a) Dein geminos eosque jura-
tos cœlestis afflatûs hostes nempe cu-
ticulæ amorem & animi teporem pro
viribus excute. Ille enim intellectui
nebulam objicit; hic voluntati com-
pedes injicit; quo fit, ut gratiæ du-
ctum nec ille cognoscat, nec hic se-
quatur. Denique sæpius præsertim
sub meditatione, & post exceptum
cordis hospitio Numen Eucharisti-
cum

I.
Regula di-
vinos in-
stinctus
dignos-
cendi.

(A) Sap. I. v. 4. (a) Matth. 9. v. 23.

cum, cum Saulo exclama: *Domine, quid me vis facere?* (b) Ne dubita; grandia non rarò verba tibi loquetur DEUS, quibus notam faciet voluntatem suam.

Ne verò hoc in negotio *transfigurans se Satanas in Angelum lucis*, (c) bonique larvam prætexens, fallaces tibi pedicas struat, illud Joannis Apostoli monitum tibi habeas apprimè commendatum: *nolite credere omni spiritui; sed probate spiritus, si ex DEO sint.* (d) Idcirco regularum de discernendis spiritibus hoc tibi compendium habe.

I. Attende, num hi, quibus impelleris, motus animum consolatione, lætitia, pace repleant, magisque te ad sectandam perfectionem accendant? vel num è contrario potius mentem distractionibus, turbatione, nausea, tadio, tristitia obruant: pravas motiones excitent, teque in virtutis studio

(b) Act. 9. v. 6.
(d) 1. Joan. 4. v. 1.

(c) 2. Cor. 11. v. 14.

dio tepescere faciant? Posterioris notæ impulsus dæmonem habere auctorem in comperto est. Nam teste Elia *non est in commotione Dominus; (e) cum sit DEUS consolationis, DEUS pacis, (f) formans lucem, & fugans tenebras. (g)*

2. Adverte, num sentias tibi ab Omnipotente promitti tantum pecuniæ spiritualis seu virium, quantum ad exequendum, quod moliris, opus exigeretur; *ne, posteaquam posueris fundamentum, & non potueris perficere, omnes, quæ vident, incipiant illudere tibi, dicentes: quia hic homo cæpit edificare, & non potuit consummare. (h)* Ejusmodi autem superna pollicitatio, opisque suffuturæ spes divinæ vocis indicium est.

3. Nota, num hi instinctus perseverent, pergantque semper & constanter te incitare ad bonum? Nam inconstantia signum mali est & levis spiritus, *qui similis fluctui maris à vento movetur, & circumfertur. (i)*

Præ-

(e) 3. Reg. 19. v. 11. (f) 1. Cor. 1, v. 3.
 Item cap. 13. v. 11. (g) Isa. 45. v. 7. (h)
 Luc. 14. v. 29. & 30. (i) Jacob. 1. v. 6.

Præterea (ut Author nobis S. Ignatius est) observabis quoque principium, medium, & finem horum animi motuum. Eorum *initium* seu originem quod attinet, animadvertes, num eosdem sentire incipias, quando fervore accensus, consolatione perfusus, pace beatus, suavi malacia frueris? vel num assurgant tempore amaritudinis, tristitiæ, teporis vel alterius prævæ affectionis, quæ rebeli tumultu animi regnum turbet. Item num tempore non suo, sed impertinenti in animam irruant? dum nempe alio opere vel negotio, ab obedientia injuncto, occuparis, quocum hæ motiones non solum nullam habeant connexionem, sed nec combinari queant; ita ut ei rite exequendo, impedimento sint? Præposterus ejusmodi impetus è cœlo non est; cum nil cœleste heteroclyton sit.

Dein *medio* tempore, quo tales impulsus durant, observa, num interiori quiete voluntatem tranquillent, & intellectum superna claritate illustrent?
 vel

vel an potiùs hunc tenebris obscurent;
illam verò rædiis inquietent? Denique
sub eorum *finem* attende, num menti
infixum relinquant salutarem stimu-
lum, qui te impellat ad perfectionis
semitam alacriùs decurrendam, ad
actiones quotidianas perfectiùs pera-
gendas, ad refrænandos sensus, men-
tisque collectionem accuratiùs conser-
vandam? vel num te coelestium nau-
sea, virtutis fastidio, tristi que acedia
afficiant, dissipent, affligant, tepidum-
que reddant? Primum boni erit genii;
alterum verò mali indicium.

Nam (ut sapienter notat S. Bernar-
dus) *anima bono spiritu interiùs afflata,
sanctæ inspirationis certa habet indicia,
fervorem scilicet, pacem & humilitatem.*

(1) Si enim demissum te, ferventem,
pacatum & magis indifferentem red-
dant, genuinum id aurum esse indu-
bium judica. Præterea coelestes instin-
ctus Sacrae Paginæ & Theologiæ placi-
tis, receptis Ecclesiæ moribus, fami-
liæ religiosæ usibus, statûs nostri obli-
gatio-

(1) Serm. 32. in Cant.

gationibus & ministeriis consentanei sunt ac conformes. Iidem quoque nostræ indoli & ingenio, naturæ viribus & habilitati, nec non conditioni, officio, ætati semper accomodati sunt, & aptati. Quæ ipsa Divini Spiritûs comis adeò facilitas, benignaque humanitas nos reos amplius magisque inexcusabiles reddit, si *dura cervice & incircumcisis cordibus & auribus* eidem nihilominus *resistere* pergamus. (m) His ergo regulis usus, si *separaveris pretiosum à vili, quasi os DEI eris*; (n) & *spiritus mendax non decipiet, nec prævalebit adversum te*. (o)

II.
lis auscul-
tandi mo-
das.

II. Porro postquam his industriis cognovisti, divinitus te instigari, divinæ voci auscultabis 1. *promptè*, vitando omnes moras: 2. *generosè*, rumpendo omnes remoras: 3. *constanter*, cavendo omnem in bene cœptis remissionem. Inprimis præcipitandæ sunt omnes *moræ*; *hilarem enim datorem diligit DEUS*. (p) Morosus quantopere

(m) Aët. 7. v. 51.

(n) Serm. 15. v. 19.

(o) 3. Reg. 22. v. 22.

(p) 2. Cor. 9. v. 7.

topere Ei displiceat, experta est illa Sulamitis, (q) quæ, quia pulsanti non statim aperuit, lentam cunctationem diu multumque luere debuit. Nempe grandis nimium & excelsa Domini exercituum, regumque Regis majestas est, quàm ut à vili vermiculo, ad quem suâ gratia invisere dignatur, repulsam inultus ferat. Accedit, quod hac dilatione favor coelestis minuatur, difficultas augeatur, summumque anima discrimen incurrat, ne postea perficere ob defectum opis & occasionis haud amplius queat, quod, cum potuit, agere in tempore noluit.

Dein perumpenda sunt omnes *remora*. Si enim aliquando, cur non modò? Idem, qui post sæcula, jam hodie regnat DEUS, æquè munificus in munerando, ac rigidus in puniendo. Si res, quæ à te exigitur, difficilis non foret, merito præmioque careret; quò gravior tui victoria, eò major erit gloria. Age ergo, pavorem pone, generosa in ausa assurge; Tobia piscis est,

Pars I.

K

quod

(q) Cant 5, v, 6.

quod expavescis, & times. Solùm audacter *apprehende branchiam ejus*, (r) & vicisti. Mox cum timore omnis etiam labor evanescet.

Denique bene coëptis *constanter* insistendum est. Quid enim juvat incepisse, & iterum à proposito resiliisse? Quid prodest ædificasse, si quod dextra extruxit, sinistra iterum destruat? Quid juvat lapidem in montis verticem protrusisse, si remota manu eundem denuo ad ima devolvi sinas? Hæc inconstantia non nisi majori pœna te dignum reddit; cùm cognitioni non respondeat effectus, nec talentis negotiatio.

Igitur sedulò inquire, quid DEUS à te repetitis impulsibus cumprimis petat? cujus appetitionis victoriam, qualis rei sacrificium, cujus vitii fugam iteratò exigat? qualem virtutis actum exerceri à te, quod opus bonum patrari, qualem corporis afflictationem assumi urgeat, optetque? In summa:
quid

(r) Tob. 6. v. 4. & 5.

quid fieri à te, quid omitti impensius postulet? Hic jam suspenso gradu ac vigili aure, quid mens reponat, ausculta, & (quod Apostolus monet) *noli negligere gratiam, quæ est in te, & quæ data est tibi.* (s) Secus cave, ne etiam tu cum illo servo nequam, *quæ acceptam mnam abiens fodit in terram, & abscondit,* (t) *ejiciaris in tenebras exteriores.* (u)

III. Ejusmodi enim gratiarum prodigos Nepotes perdendæ salutis criticum discrimen incurrere, palam enuncio. Asserto veritas ex mox dicendis constabit. Nam primò cœlestes hæ motiones divinitus immissæ, sunt illa subsidia, quibus æterna Bonitas nos à *via lata ac spatiosa, quæ ducit ad perditionem,* abducere; & ad *arctam alteram angustamque semitam, quæ ducit ad vitam,* adducere consuevit. (x) His ergo spretis, quid aliud superest, quàm ut teporis veterno immerfi, tandem evomamur ex ore DEI, nostrisque in-

III.

Incitamenta eos sequendi.

K 2

fruni-

(s) 1. Tim. 4. v. 14. (t) Matth. 25. v. 18.
(u) Matth. 22, v. 13. (x) Matth. 7. v. 14.

frunitis appetitibus perditè relictis, sinamur *abire post vestigia gregum.* (y)

Præterea qui media negligit, etiam finem respuit. Nos religiosi qui sumus, sub lethali noxa tenemur tendere ad perfectionem nostro statui congruentem, utque in virtute progrediamur, saltem conari. Jam verò adjuvmenta præcipua id exequendi, dictumque conatum exercendi sunt sancti huius impulsus ac illustrationes. His ergo qui passim & temerè abutitur, gravi huic obligationi suæ non satisfacit; id est, ad perfectionem non seriò tendit; adeoque in eo statu versatur, in quo salutis periculum incurrit; cum illa subsidia abjiciat, quibus solis res hæc, graviter præcepta, rite expleri queat.

Ad hæc sine supernis fidei, spei, & charitatis actibus, per vitæ cursum elicitis, cœli gloriam adulatorum nemo acquireret; & sine pari ejusdem ordinis dolore criminum condonationem peccatorum nullus obtinebit. Hi autem
actus

(y) Cant. I. v. 8.

actus sine præviis cœlestibus auxiliis elici nequeunt. Ergo qui ista sibi oblata perulenter rejicit, dictos actus nunquam eliciet; adeoque æterna beatitudine nunquam potietur. Item: actum est de reo, quem, veniam rogantem, iratum Numen non exaudit. Atqui teste Gregorio Magno non exaudiet te, quicumque ejus voci rebelles usque obturas aures. *Qui DEO interiùs inspiranti, & monenti non obedit,* (S. Gregorii verba sunt) *is noverit, se ad DEUM in suis precibus aspirantem, non audiendum, nec exaudiendum.* (z) Inde jam conclude, in quàm magno tales sempiternæ perditionis discrimine versentur.

Denique sine dono perseverantiæ finalis, ut ajunt, perdita est anima etiam sanctissima. Illa autem ex sententia Patrum & Doctorum sæpe habet (æterna Mente rem ita ordinante) secretam miramque connexionem cum memoratis impulsibus divinis; ita quidem ut his protervè neglectis, non ra-

K 3

rò

(z) L. 4. Moral. c. 1.

rò etiam illam subtrahat ille ipse ultor
 D E U S , cujus judicia sunt abyssus
 multa; in poenam scilicet crassi illius,
 quem hæc neglectio involvit, immen-
 sæ Bonitatis despectûs.

Itaque, ô prodige gratiarum con-
 temptor! his territus deinceps melio-
 ra decerne; cumque vindex illud Nû-
 men identidem *conterat multos, & sta-*
re faciat alios pro eis, (aa) time, ne
 eodem turbine etiam tu involvaris.
 Certè Hebræis Gentes, Græcis Lati-
 nos, Hæreticis Europæis Americanos
 & Japones substitutos miramur. Quod
 integris nationibus contigit, cur non
 etiam tibi evenire possit? tibi, inquam,
 quem tam pertinax tot auxiliorum
 abusus aliis nocentiorum reddit. Præ-
 fertim cùm subtractio gratiarum poena
 non minùs frequens quàm terribilis
 sit. Quin imò & justissimam esse Au-
 gustinus enunciat, dicens; *justissimum*
est, ut amittat unusquisque illud, quo
bene uti noluit; &, qui sciens rectum, id
tamen

(aa) Job. 34. v. 24.

tamen non facit, æquum est, ut amittat
etiam scire, quod rectum est. (bb)

Proin, ô mortales! hodie adhuc si
vocem Domini audieritis, nolite, ah!
nolite obdurare corda vestra. (cc) Sed
(quod Bernardi monitum est) inpo-
sterum loquenti interiùs DEO duas
aures commodate, unam scilicet in-
telligentiæ, alteram obedientiæ; unam,
qua cum Elia in sibilo auræ tenuis hu-
militer audiatis, quæ sit voluntas DEI
bona, beneplacens & perfecta; (dd) al-
teram, qua fideliter auditis obsequa-
mini. (ee)

(bb) S. Aug. de lib. Arbitr. (cc) Psal. 94.
v. 8. (dd) Rom. 12. v. 2. (ee) In Epist.

CAPUT IV.

DE DOMINANTE AFFECTIONE.

Aperitis asceseos Magistris jure hæc pestis (quæ vulgari voce passio prædominans appellari consuevit) inter præcipua virtutis solidæ impedimenta numeratur, illique draconi magno ac riufo assimilatur, qui, habens iram magnam, persecutus est mulierem illam à S. Joanne in sua Apocalypsi depictam. (a) Nam etiam dominans menti affectio animam crudeliter vexat, perpetuò insectatur, & coronata tyrannide premit, tristissimasque in ea strages identidem patrat. Hæc enim est ille fortis armatus, qui ita custodit atrium suum, ut rarò fortior eo superveniens eum vincat; (b) cùm ejus notæ inimicus sit, quo non nocentior alter, nec sævior. Id autem ut clariùs

(a) Apoc. 12. v. 3. & seq. v. 21. (b) Luc. 11.

rius pateat, I. ostendam ejus nocendi vim, II. proponam ejus detegendi artem.

§. I.

*Dominantis affectioris summa**nocendi vis.*

I. **I**N primis ejus nocendi vis est *uni-*
versalis; nam omnia universim, *Est hostis*
 & omnes dira rabie aggreditur. Ne *universa-*
 mo quippe mortalium est, quantum-
 vis perfectus, suis quem insidiis non
 appetat: nullum vitæ genus aut con-
 ditio, cui suum virus non afflet. Dein
 non est locus, quò non penetret: non
 virtus, cui bellum non moveat: nul-
 lum est opus adeò sanctum, cujus vel
 initium, vel saltem finem, aut me-
 dium aspersa labe non corrumpat: ubi-
 que se insinuat: nullam inferendæ cla-
 dis occasionem negligit. Omnium de-
 nique, quæ animam foedant, nœvo-
 rum: maximarum, quæ orbem in-
 undant, æumnarum infelix fons est
 & origo.

Verbô : ejusmodi vehemens ac rerum potens cordis commotio non solum vitiat omne bonum, sed insuper creat omne malum; non est noxa, cujus mater, nutrix, aut patrona non sit. Quin imò nec dæmon (id quod notari speciatim cupio) imò nec dæmon, licet stygia accensus fame, diu noctuque, *tanquam leo rugiens, circumeat, quærens, quem devoret*, (c) nocere nobis posset, nisi illa, rectè colludendo, nos proderet. Tanta tamque universalis ejus nocendi est vis. Singula depromptis ex S. Codice factis dilucidemus.

i. Primò non est hominum genus, quod hæc lues non infestet. Vel ipsos Servatoris discipulos eò impulit, ut inter se ambitiosi contenderent, *quis eorum videretur esse major?* (d) Ipsum, de se nimium præsumentem, Petrum reddidit perjurum. Proprio judicio plus justo deferentem, Thomam effecit incredulum. Judam argenti nimis cupidum eò adegit, ut ex

Aposto.

(c) 1. Petr. §. v. 8. (d) Luc. 22. v. 24.

Apostolo in proditorem, homicidam
& orci titiōnem degenerârīt.

In summa: nec principum throni,
nec præsulum peda, nec pontificum
thiaræ à pestiferis ejus insidiis immu-
nes sunt. Sub ipsa etiam veste religio-
sa non rarò abdita delitescit. Adeò
nulli mortalium hæc pernicies parcit;
cùm nemo unus in orbe sit, cui pra-
va quædam affectio non dominetur,
vel saltem imperitare non tentet.

2. Præterea nullus est locus adeò
sublimis aut sanctus, quo impudens
hæc lena non irrumpat. Cum Helio-
doro in ipsum Solymæ templum, the-
sauros direptura, profiliit. (e) Cum
Jeroboamo ipsum altare in Bethel pro-
fano pede calcavit. (f) Cum Ozia ip-
sum *thuribulum*, ut adoleret incensum, fa-
crilega manu arripuit. (g) Quin imò
in ipsum usque cœlum *super astra DEI*
rebellis ascendit; ubi cum Lucifero
similis altissimo esse, & in monte testa-
menti

(e) 2. Mach. 3. v. 23. (f) 3. Reg. 13. v. 1.
(g) 2. Paral. 26. v. 19.

menti in lateribus Aquilonis sedere, superba contendit. (h)

Inde verò in præceps acta, ipsam postmodum Christi sanctitatem (furore caufidicum agente) gravissimorum scelerum postulavit; dum eundem ut potatorem vini, populi seductorem & everforem Templi publico in foro accusavit, traduxit, infamavit. Adeò locus est nullus, quò non irrepar: sanctitudo nulla, quam maledico dente non laceffat: virtus nulla, quam inficere aspersa fuligine non nitatur hæc tartari progenies.

3. Nec his contenta, maximorum insuper, quæ orbem corruerunt, criminum tristissimarumque calamitatum infelix causa est & scaturigo. Hæc enim Italiam Vandalis, Mauris Hispaniam, Asiam Turcis diripiendam prodidit, & ferro tradidit flammisque depopulandam. Hæc Græciam & Angliam à centro unitatis diro schismate separavit. Hæc Cainum ad Fratris necem,

(h) Isa, 14. v. 13. & 14.

cem, Davidem ad adulterium, Salomonem ad idolorum cultum, Jezabellem ad Nabothi lapidationem, Herodem ad infantium cædem duxit, impulit, præcipitavit. Imperans eorundem animis malevolentia, ambitio, luxuria, avarities horrenda hæc monstra progeniit.

Dominans Jacobi natis invidia erat illa *fera pessima, quæ devoravit Joseph,* (i) & patrem ingenti luctu prostravit. Dominans Aaroni timor fuit ille nefarius artifex, qui *opere fusorio fecit vitulum conflatilem, quem adoraverat* Israël. (1) Dominans Phariseis livor, Sacerdotibus odium, Pilato respectus sacrilegus ille carnifex fuerat, qui Christum duos inter latrones medium è cruce suspendit. Verbô : ut paucis complectar omnia; imperitans hæresiarchis superbia, dynastis libido, curionibus intemperies, religiosis tempor, Europam hæresibus, miseriis regna, paræcias offendiculis, religiones defectionibus implevit, afflixit, funestavit.

(i) Gen. 37. v. 33. (1) Exod. 32. v. 4. & 8.

stavit. Inde jam, hujus mali universalem nocendi vim dimetiari, licet, utpote à cujus malignitate status hominum nullus, virtus nulla, aut locus sat tutus est ac immunis, cui subdola orcino rictu non inhiet.

Et tamen, ô futurorum improvide! & tamen hoc monstrum tuo in corde non solum quietè nidulari, sed & impunè leges tibi dare permittis; quamvis magistra experientia doctus, inflicta tibi vulnera, illataque ab eodem damna ipse sentias, lugeasque. Verùm edic, quousque tandem impio huic dominatui famulum subdes colum? quamdiu adhuc tam vili tyranno noxiam adeò servitutem servies? quousque feres, ut appetitus rationem, servus dominam, *filius ancillæ filium liberæ* tam iniquo mancipatu premat; utque is, qui secundum carnem natus est, persequatur eum, qui secundum spiritum? (m) Age ergo, martios in æstus exardesce. Memento, quia *non sumus ancillæ filii, sed liberæ*; & tandem

(m) Gal. 4. v. 29.

dem aliquando excute, & solve jugum
ejus de cervicibus tuis, (n) ut tristi hac
tyrannide exemptus, fruaris libertate,
qua Christus nos liberavit. (o)

O Domine ! qui liberasti Daniele
de lacu Leonum, (p) eripe me quoque
à prava motione mihi dominante;
cùm hæc omni tygride sævior sit. Da,
ut perfecto odio oderim, (q) & nunquam
cicuranda aversione detester hanc ma-
lorum Lernam. Hæc est enim illa (id
tua luce illustratus, nunc clarè agno-
sco) hæc, inquam, est illa à Daniele
conspecta in visione noctis, bestia terri-
bilis & fortis nimis, dentes ferreos ha-
bens magnos, quibus omne virtutis ro-
bur comedit, comminuitque, & reliqua
pietatis semina pedibus suis proterva
conculcat. (r) Proin cœlestes, quæso,
suffice vires, queis roboratus, huic
tam exitioso hosti bellum victricibus
armis ita inferam, ut & ego olim me-
rear stare inter eos, qui vicerunt bestiam,
haben-

(n) Gen. 27. v. 40. (o) Gal. 4. v. 31.
(p) Dan. 6. v. 27. (q) Psal. 148. v. 22. (r)
Dan. 7. v. 7.

habentes citharas DEI, & cantantes canticum agni. (s)

II.
Subdolos,
& pertinax;

II. Præterea modus, quo perniciosus hic adversarius nos impugnat, valde callidus est, ac summè pertinax. 1. Instar Vertumni varias induens formas, & virtutis larva se tegens, nunc zelum se esse, modò charitatem, nunc discretionem mentitur. Profusionem, ambitum, lasciviam, sordiciem, iram & alias hujus furfuris noxas libertatis, justitiæ, urbanitatis, temperantiæ, magnanimitatis pallio vafre obnubit; seque *transfigurans in angelum lucis*, (t) intellectui ut licitum depingit, quod tamen ipse in aliis ut vitium damnat. Et quamvis voluntatem crudeli tyrannide per invia & devia impotens rapiat, ac animæ subdolum proditorem alter Sinon agat; tamen amicam se ac innoxiam miris artibus fingit. Quin ipsam quoque rationem ita infatuare novit, ut etiam ea subin, quæsitis coloribus, illius oblinere foeditatem, ac malitiam tutari, cæca laboret.

Hujus

(s) Apoc. 15. v. 3. (t) 2. Cor. 11. v. 14.

Hujus fraudulentiae monumenta in sacris paginis obvia passim occurrunt. Unum vel alterum delibasse sufficiat. Cogitabat *Nabuchodonosor Rex omnem terram suo subjungere imperio*; cumque nationes exteræ omnes uno animo contradicerent, indignatus juravit per thronum & regnum suum, quod defenderet se de omnibus regionibus his. (u) En! quàm altum impudentiæ gradum imperans affectio non conscendat, si liberè dominari sinatur. Ambitiosus ille regnorum helluo injustè alios ipse impugnabat, & tamen se laceffitum conqueritur. Ille jubet incolas omnes occidi, omnia sata succendi, omnes arbores & vineas incidere; (x) & cum ipse hæc agat, cogi se jurat, ut defenderet se; licet à nemine nec hilo fuerit læsus. Insaturabili suæ ambitioni & cruentæ rapacitati justæ sui tutelæ titulum obtendit. Injustissima aggressio æqua illi defensio fuit. Quod manifestum fuerat scelus, regalis illi virtus erat. Adeò vafre imperans motio illudere, ac vulpinari novit.

Pars I.

L

Huic

(u) Judith. I. v. 7. & seq.

(x) Ibid. v. 17.

Huic simile factum in libro Numerorum legere est. Ibi *surrexerunt contra Moysen Dathan & Abyron, alique filiorum Israël ducenti quinquaginta viri, omnes proceres synagoga.* (y) Ratio rebellandi teste Ecclesiastico livor erat & ira; nam propter invidiam circumdederunt illum & in iracundia. (z) Hæc duo monstra in eorundem animis sceptrum rotabant. Et tamen his æquitatis cerussam illinunt, iniquum, quem Moyses sibi arrogaret, dominatum prætexentes. Quod impia seditio erat, zelans ipsis religio fuit.

Ananias conscia uxore sua fraudavit de pretio agri à se venditi, & afferens solum partem quamdam, ad pedes Apostolorum posuit. (aa) Et en! quod turpe mendacium fuerat & sordidum proprietatis vitium, illi sapientem curam & futurorum providam sollicitudinem interpretabantur. Judas suam ex avaritia natam indignationem, qua Magdalenam, ob infusum Christi pedibus unguen-

(y) Num. 16. v. 2. & seq. (z) Eccli. 45. v. 22. (aa) Act. 5. v. 2.

unguentum, reprehendit, misericordiae velo palliavit, dicendo, *potuisse venumdari, & dari pauperibus.* (bb) Furandi cupiditatem pauperum amorem appellabat. Nempe adeò callidè subdolus hic hostis virtutem mentiri novit, ac pietatis larva noxias fraudes occulere, ut acuto sit opus oculo, quo doli detegantur.

2. Nec minor hac vafricie illius quoque, qua nos usque impugnat, pertinacia est. Hujus nobis vestigia Jonas Propheta in se expressa reliquit. Inordinatus proprii honoris amor ejus animum altè infederat. Timor perdendæ, aut minuendæ saltem famæ, nî prædictioni eventus responderit, eum compulit, *ut fugeret in Tharsis à facie Domini*, qui jussierat eum ire in *Niniven civitatem grandem, & predicare in ea.* (cc) At ecce! vindex Nemesis passibus æquis fugientem insequitur. Fit tempestas magna in mari: cadit fors super Jonam: mittitur in mare: deglutitur à pisce: post triduum ab eodem denuo

L 2

evomè-

(bb) Matth. 26, v. 2. (cc) Jon. 1, v. 2, & 3.

evomitur in aridam. Quis hîc non judicâset, eum jam sapere doctum, mox citato gradu volaturum in Niniven civitatem magnam, & predicaturum in ea predicationem, quam Dominus fuerat locutus ad eum? Et tamen, (vah ! pervicacem pravæ affectionis morbum) & tamen non priùs illuc concesserat, nisi postquam factum est verbum Domini ad eum secundo. Tunc primùm surrexit Jonas, & abiit in Niniven. (dd)

Nec hîc stitit obstinatum animi malum. Iterato assultu suam exeruit nocendi vim. Cùm enim Ninivitæ ejus hortatu permoti, essent *conversi à via sua mala*, & *misertus eorum DEUS*, urbem non subverteret, *afflictus est Jonas afflictione magna*, & *iratus est adeò vehementer*, ut petiverit animæ suæ mori, & dixerit: *Domine tolle, quæso, animam meam à me; melior est enim mihi mors quàm vita.* (ee) Superi ! quæ, obsecro, causa tanti mœroris exstiterat? Audiat terra, & imperitantis appeti-

(dd) Jon. 3. v. 1. & seq. (ee) Jon. 4. v. 1. & seq.

petitûs pervicaciam admiretur. Ratio haud alia fuerat, quam eadem nimia, ut ipse Jonas fatetur, (ff) propriæ existimationis cura, qua doluit ob non secutam, quam prædixerat, civitatis ruinam falsum modò se vatem audire.

Vah! indomitum hujus pestis virus, quod neque per tumidos æquoris fluctus, neque per projectionem in mare, nec per vivum in ceto carcerem expelli poterat, ac sanari. Quin imò Domino sibi dicenti: *putásne, bene irasceris tu?* reponere est ausus: *bene irascor ego usque ad mortem.* (gg) Videlicet verissimum est illud S. Augustini effatum: *nulli irascenti sua ira videtur injusta.* (hh) Usque adeò pertinaciter prædominans passio intimis inhæret fibris, ut etiam efficacissima, quæ ei curandæ adhibentur, non rarò eludat pharmaca.

Nempe mandatrix hæc motio eo ex agmine hostis est, qui nec ceden-

L 3

do

(ff) Jon. 4. v. 2.
(hh) Epist. 100.

(gg) Jon. 4. v. 9, & seq.

do emollitur, nec blanditiis mitescit, nec annis enervatur: qui ex ipsis, quas retulit, plagis vires & incrementa capit: qui centies victus, millies ad pugnam redit: quocum lucta non nisi cum vita finitur; imò nunquam periculosius cum eo, quàm in ultimo agone decertatur; cùm illius operâ tunc dæmon utatur, ut in assuetum nos vitium facilius propellat. Quis ergò insidiatorem tam universalem, subdolum, & pertinacem non execretur?

III.
*Et tamen
amatus.*

III. Et tamen (quis non ingemiscat?) is ipse est, quem tenerè fovemus, & perditè tutamur: cujus notitiam acquirere, & fraudes detegere, simulata cæcitate, subterfugimus: à quo decipi, vinci que gaudemus: à quo inflicta nobis vulnera etiam amamus. Quin oculos insuper claudimus, ne videant præcipitia, in quæ incautos nos hæc perniciēs inducit: aures obturamus, ne audiant remordentis conscientiae latratus, & internam Numinis vocem percipiant, qua discriminis admone-mur.

Et

Et hoc est, quod ejus debellandi difficultatem, nostriq̃ue periculi magnitudinem tantopere auget. Antagonista enim, qui placet, & diligitur, nunquam seriò laceffitur? leni semper brachio feries, cujus internecionem times. Nempe similes sumus ægroto, cui morbus in deliciis est; qui non nisi dulcia, licet parùm salubria, admittit medicamenta, mallens cum suavisibus ægrotare, quàm per amara sanari. Interea malum altiores semper radices agit, firmatoq̃ue robore, suum quotidie dominatum profert; contrà verò indies voluntas languidior, gratia debilior redditur.

Inde patet, quanta sit necessitas, hoc monstrum sine mora in apricum producendi, & continua castigatione domandi. Id enim nî feceris, nullos facies in virtute progressus: veteri semper limo infixus hærebis. Proin generosa surge in ausa, bellum denuncia, arma expedi, classicum insona, *quis ut DEUS?* militaris tibi tessera sit. Age, noxias quid moras nectis?

*Sub te erit appetitus ejus , & tu domi-
naberis illius ; (ii) id coelum jubet.
Post concupiscentias tuas non eas ; (ll)
id ratio vetat.*

Excute igitur impii tandem domi-
natûs jugum, ac animam debitæ liber-
tati restitue. Imperans hæc menti af-
fectio *tortuosus ille coluber est, (nm)*
qui, quò leniùs habetur, eò ampliùs
fævire; quò plus ei ceditur, eò magis
insolescit: quò feriùs, eò difficiliùs
curatur; cùm carcinoma fit, latiùs
identidem serpens. Ergo ad rem, vin-
dices exere vires, hodie adhuc securis
ad radicem ponatur. Animosè inee-
pisse, erit vicisse. Secus, *si præstes
anime tuæ concupiscentias ejus, faciet te
in gaudium inimicis tuis. (nn)*

Sit ergo ô fortissime DEUS spiri-
tuum universæ carnis ! (oo) tua fretus
gratia ego servus tuus vadam, & pug-
nabo adversus Philisthaum hunc. Et licet
ille

(ii) Gen. 4. v. 7. (ll) Eccli. 18. v. 30,
(nm) Job. 26. v. 13. (nn) Eccli. 18. v. 31,
(oo) Num. 16. v. 32.

ille ad me veniat in gladio & hasta & clypeo; ego veniam ad eum in nomine DEI exercituum. (pp) Nec prius infesta illi signa inferre desistam, donec superbus hostis cristas posuerit, & victus obedire didicerit. Tu Domine, virtus salutis meae, obumbra caput meum in die belli, (qq) ut post gloriosum certamen victor acie excedam.

§. II.

Dominantis affectionis detegenda Ars.

I. Porro methodum, viperinum hunc ^{I.} ^{Quid, & quotuplex sit animi motio?} nidum excutiendi, docebunt sequentia. Quæ, ut planiora fiant, prius breviter declarandum erit, quid, & quotuplex motio, seu (ut vulgus loquitur) animi passio sit? Hæc Doctori Angelico est motus sensibilis potentiae appetitivæ (seu irrationalis animæ) ob imaginationem boni, vel mali proveniens. (a) Nam opinio boni movet ad ejus desiderium & amorem; opinio

L 5

nio

(pp) 1. Reg. 17. v. 32. & 45 (qq) Psal. 129. v. 8. (a) 1. 2. q. 22. a. 3.

nio verò mali ad ejus odium & fugam. Eodem Auctore dantur in appetitu concupiscibili tres conjugationes passionum, scilicet amor & odium, desiderium & fuga, gaudium & tristitia. Similiter in irascibili sunt tres, scilicet spes & desperatio, timor & audacia, ac ira, cui nulla alia passio opponitur; & sub his omnes passiones continentur. (b)

Jam verò tria præcipuè celebrantur illecebrarum genera, quæ appetitus concupiscibilis (ut ajunt) solet amare, desiderare, & de iis præsentibus gaudere; nempe divitiæ, honores, delicia. Quæ ipsa etiam appetitus (ut vocatur) irascibilis sperat, audacter prestat, & de iis obtinendis subin desperat. Item tres numerantur miseriarum species, quæ appetitus concupiscibilis consuevit odisse, fugere, & de iis, si ingruant, tristari; nempe egestas, contemptus, dolores. Quæ pariter appetitus irascibilis timet; & ob ea, si depelli nequeant, irascitur.

II. Qui

(b) 1. 2. q. 23. a. 3. C.

II. Qui ergo cupit venire in notitiam affectionis animo imperantis, ei ^{II.} *Varia industria detegendi affectionem dominantem.* subjunctæ adhibendæ erunt industriae. Prima est, ut si quis tristiores se sentiat, aut solitò latiores, sedulò inquirat, quodnam illud sit malum, ob quod intensius dolet; vel quodnam illud sit bonum, cujus causa vehementius gaudet. Illud enim incommodum, ob quod angitur, etiam timebit, fugiet, & odio habebit; ob illud quoque irascetur. Adeoque horum id affectuum origo erit.

Contrà verò blandimentum illud, quo quis delectatur, etiam desiderabit, adeoque & amabit, sperabit, & audacter prensabit; vel, si obtineri nequeat, de eo acquirendo desperabit. Igitur, quod consequens est, horum id motuum fons erit. Nam (ut docet S. Thomas) omnes cordis motiones solent *terminari*, seu ultimò desinere in *tristitiam*, vel *gaudium*. (c) Lætatur enim, si malum, quod fugimus, timemus, odimus, securi evadamus;

(c) 1. 2. q. 25. a. 1. C.

damus ; aut si bonum consequamur, quod speramus, diligimus, optamus. Si verò illud effugere, hoc adipisci nequeamus, contristamur.

Proin solerter indagasse in illud, ob quod quis vel moerore deprimitur, aut lætitia effertur, efficax subsidium erit, retrogrado per reliquos affectus gressu detegendi passionem, quàm vocant, prædominantem. Ita ex. gr. qui de laudum encomiis, delatis honoribus, vel speciosis muneribus impensius exultat; aut ob sui despectum, vituperationem, aut ludibrium animo nimium deicitur, facile colliget, superbiam, usurpato temerè imperio, mentis clavum moderari.

Sic dum Jonas tristatur, quod Dominus Ninivitarum poenitentiâ placatus, prædictum à se, urbi excidium non intulerit; causa hujus tristitiæ fuerat nimia proprii honoris cura, ex superbia suam originem trahens. Contrà verò dum ob projectam ab hedera umbram valde lætatur, & ob eam
dein

dein exsiccatam vehementer irascitur, fons harum affectionum erat inordinatus sui amor, immoderatè de commodis gaudens, ac de molestiis dolens.

III. Alterum remedium est, ut diligenti examine perscrutemur, cuiusnam rei amor, vel odium, desiderium vel fuga, spes aut timor nos pelliciat ad comittenda illa peccata, quæ ordinaria confessionum nostrarum materia esse solent? an non cupido aliqujus honoris, commodi, aut voluptatis? an non horror subeundi cuiusdam laboris, molestiæ, aut contemptûs? . . . & facili negotio deprehendemus, plerumque nimiam curam propriæ existimationis vel conservandæ, vel augendæ: aut minùs ordinatum amorem cuticulæ ac commoditatum vitæ geminam scaturiginem esse, ex qua quotidiana piacula largo imperu profluunt.

III.
Remedium alterum.

Ex primo enim, nempe ex superbia emanat illa jactantia & ostentatio:
illa

illa alienæ famæ invidentia & obrectatio: ille ambitus, odia, rixæ. Ex altera, scilicet ex philautia, prorumpunt illa acediæ, libidinis, & gulæ vitia: illa mendacia, contentiones, murmura: illa furta occulta ac votorum violationes, nec non aliæ hujus geniminis viperæ, quæ omnia nimio ad gloriam & carnem affectui suam genesin debent.

IV.
*Subsidium
tertium.*

IV. Tertium ac primo affine subsidium est, ut attendamus, quam de re frequentius cogitemus: quam potissimum res anxios nos & timidos, lætos & cupidos, inquietos, tristes & turbidos reddat. Sic ex.gr. qui animo plerumque versat sensuum & corporis oblectamenta; vel quem timor invaletudinis, aut molesti muneris vehementius angit; aut quem aliorum defectus & mores sæpius turbant; indicium est, huic nimium sui studiosum amorem proprium dominari, per fas & nefas omnia incommoda averfantem, cunctisque commodis avidè nimis inhiantem. Contrà verò qui
non

non nisi applausus & honores somniat, quem successus disputationis ex. gr. aut concionis, vel alterius negotii nimis sollicitum habet; qui officia & loca minùs honorifica horret; huic ambitionem imperare palam est.

Quodsi dein ulteriùs nostra indagine perrexerimus, & promotò gradu ad singularia descenderimus, mox comperiemus, ex illa captandæ ab aliis vanæ laudis cupiditate tacito ortu scaturire famosam illam omnis boni perniciem, respectum nempe humanum cum suo timido orbis idolo: *quid dicent homines?* Ex illa verò illecebrarum, quæ sensibus blandiuntur, appetentia pariter pullulare noxiam illam in manè surgendo pigritiam, quæ ambo inveterati teporis, innumerorum per diem defectuum, ac gravium non rarò lapsuum foecunda mater consueverunt esse. Quod biceps monstrum cùm plerumque sceptrigero dominatu animi throno insideat, ac propterea inter primaria virtutis solidæ impedimenta meritò recenseatur, in illud postmodum

dum singillatim calamum stringere constitui.

V.
Industria
quarta.

V. Quarta denique industria hunc latentem in herba colubrum in meridiem producendi consistit in eo, ut advertamus animum ad tacita quædam, quæ se prodere solet, indicia. Nam 1. instar aëris undique, semper, & in omnia toto se nisu intrudentis, etiam dominans affectio in omnes præcipuas saltem actiones seseingere, easque si non imperare, saltem promovere consuevit. Ubique se insinuat: omnes eventus suum in commodum vertit: nullibi non, quo pacatur, invenit. Sic ex. gr. cujus cordi superbia consulari potestate præest, is in omnibus sibi mirè complacet: cuivis colloquio semper aliquid ad sui commendationem immiscet; ipsos errores dextrè suam in laudem detorquere novit: ipsa sui contemptione intumescit: in ipsa abiectione se erigit. Vel ipsi Servatoris discipuli eo ipso tempore superbierunt, quo superbos spiritus ex energumenis expulerunt,

runt, inaniter gloriando, quod etiam
dæmonia subjicerentur eis. (d)

2. In conflictu cum aliis animæ appetentiis affectio dominans semper supernatat; primas nunquam non tenet: huic motiones reliquæ omnes subdito famulatu servire coguntur: velut cerastes inter viperas perennem dominatum exercet. Pone tibi ob oculos hominem gulæ vitio deditum; licet id superbia honori: avaritia patrimonio: amor proprius sanitati repugnare, & adversari clamitent; tamen omnes furda aure à gastrimargo prætereuntur. Ventris ingluvies omnibus reliquis, relata victoria, palmam præripit.

Vix odium in Mardocheum Amani pectus pleno jure infederat, mox omnis auri fames, gloriæ cupiditas, amicorum adulatio, uxoris blanditiæ neglecta viluerunt; & cum hæc omnia habeam, (ingemuit miser) nihil me habere puto, quamdiu videro Mardocheum

Pars I.

M

Judæ-

(d) Luc. 10. v. 17.

Judeum. (e) Imperans filio prodigo libertatis cupido, omnem patris & patriæ affectum, nec non periculorum timorem procaci pede calcavit. Suspicious metus, ne regno exueretur, Herodem Ascalonitam eò impulit, ut Romæ thesauros profunderet, Cæsariibus abjectè blandiretur, domumque redux uxorem, Aristobulum, propriosque filios parricidali dextra mactaret. Avarities, arrogantia, libido, caro & sanguis loco cedere debuerunt; cunctis prævaluit dominatrix animi ambitio.

3. Illam, quæ ad clavum sedet, mentis appetitionem mirè præ aliis fovemus, tutamur, & sollicitè excusamus. Potiùs cujusvis alterius, quàm hujus reos nos argui patimur. Si homini tumore inflato objicias, eum esse ebriosum, avarum, invidum, leniùs id feret. At si arrogantem voces, hìc ulceri ungues immittis, & stuppæ flammam. Mirum dictu! potiùs

(e) *Esth.* 5, v. 13.

pendium fuerit, ad has minutas radices medicam securim ocyus apposuisse. Et hæc sunt præcipua dignoscendæ passionis, ut ajunt, prædominantis remedia; quibus si ritè fueris usus, imperans tibi vitium facili negotio deteges, detectumque eradicabis.

Age ergo, subsidio examinis particularis hodie adhuc principi appetentiæ bellum denuncia. Quò gravior erit ac diuturnior certatio, eò major te manet gloria, & illustrior corona. Si dignum DEO spectaculum est vir patiens, cum mala fortuna compositus; nil minùs erit cum indomitis motibus continuò luctans athleta; & si (ut ait Hieronymus) *grandis virtutis est, secum pugnare quotidie, & inclusum hostem, Argi* (ut fabulæ ferunt) *centum oculis observare*; (h) quod laudis, & gloriæ fastigium non merebitur ille? (verba sunt S. Laurentii Justiniani) *qui in se ipso, tanquam in excelsa residens rationali sede, omnem cordis familiam provida gubernatione castigat.*

Qui

(h) Epist. 8.

Qui huic passioni dicit: vade, & vadit: alii veni, & venit: atque servo corpori, fac hoc, & facit. (i) Enimvero homine majus quid, & æthereis Potestatibus affine meritò hunc esse dixero. Igitur moras rumpe, arma expedi, hostem aggredere. Nec dicas cum Augustino: modò, ecce modò: . . . sine paululum: . . . ne fortè etiam apud te hoc modò & modò non habeat modum, & illud sine paululum, in longum eat. (1)

O Domine! qui imperas ventis & mari, (m) meæ etiam menti malaciam redde. En! cor meum æstuat quasi mare fervens, quod quiescere non potest. (n) Et est quasi regnum in se ipsum divisum, (o) quod subsistere nequit. Venit enim avaritia, & vendicat in me sibi sedem: jactantia cupit dominari mihi: superbia vult mihi esse rex: luxuria dicit: ego regnabo; detractio, invidia & iracundia certant in me ipso de me ipso, cujus ego potissimum esse videar. (p)

M 3

Et

(i) Lib. de casto connub. (1) Lib. Confess. c. 5. (m) Matth. 8. v. 26. (n) Isa. 57. v. 21. (o) Luc. 11. v. 17. (p) Bernardus Serm. 4. super missus est.

Et sic miser diversas in partes distra-
ctus, dum cuilibet servio, omnibus
mancipor.

At fixum est, posthac cum Bernar-
do, quantum valeo, & ego resistam; re-
nitar, quantum juvor. O Domine JESU!
tibi me defendam; quia tui me juris esse
agnosco. Veni ergo, Domine! disperge
illos in virtute tua. Tu solus regnabis in
me, quia tu es ipse Rex meus & DEUS
meus. (q) Da, ut agnita dominantis
mihi affectionis summa nocendi vi,
tandem aliquando, adhibitis aptiori-
bus industriis, eandem sedulò dete-
gam, & conjuratis viribus extirpare
contendam.

§. III.

*De triplici errore in curanda do-
minanti affectione admitti solito.*

Hucusque motionis animo impe-
rantis noxiam vim ob oculos po-
sui, ejus dignoscendæ subsidia in lu-
cem

(q) Idem ibidem.

cem protuli, in idque multo conatu incubui, ut te ad inferendum illi bellum animarem, armaremque. At ecce! triplex inimicus piis se votis opponit, nempe 1. ignorantia mali, 2. desperatio curæ, & 3. neglectus aptiorum remediorum. Hi tres modò hostes viritim sunt debellandi, ut omnis obtentus dominans vitium impugnandi, penitus concidat.

I. Inprimis aliquos reperire est, qui I.
nolunt intelligere, ut bene faciant: (a) Ignoran-
 qui horrent venire in notitiam morbi, tia mali.
 ne medelam adhibere cogantur: quibus ipsum etiam malum nihil est mali: defectus, quos alii passim in eis notant, soli ipsi ignorant; quin imò ita *obscuratum est insipiens cor eorum*, (b) ut rebelles rationi appetitus etiam asylo beent, & justitiæ clypeo tuten-
 tur. Ad illorum verba si attendas, nemo iis demissior, mansuetior, liberalior nemo; cùm tamen, oppositi his virtutibus, nævi in iis principatum obtineant. Illis si fidem habeas, nul-

M 4

lo

(a) Psal. 35. v. 4.

(b) Rom. 1. v. 21.

lo vitio magis carent, quàm quo maxime laborant: quod revera est ira, ambitio, avaritia, libido, invidia; id ab iis zelus, æquitas, parsimonia, levitas, religio nominatur. Et hoc primum est noxæ regnantis propugnaculum, scilicet affectata, ut ajunt, ignorantia mali. Unde fit, ut, cum morbus ignoretur, nec de medela provideatur; sicque ægritudo, novis indies incrementis aucta, omnem denique medicinam respuat.

Discute jam conscientiæ tuæ fibras, & vide, an non etiam tu, reus cum sis, infontem te tibi met ipsi mentiaris? An non ab illa affectione, quæ tamen tibi reginæ instar imperitat, immunem te judices, imò & jactes? vel si proditam suam dissimulare haud amplius queas, an non ei fictæ pietatis fucum inducas?

Age, lynceis oculis animi latebras excute, & explora, an non etiam tu certum quemdam murmurandi, alios culpandi, eisque detrahendi pruritum,
discip-

disciplinæ studium reputes? An non illam supra alios eminendi, naturæ dotes ostentandi, famamque captandi sollicitudinem, salutis alienæ, & DEI gloriæ zelum esse prædices? An non illam laborum fugam, commodorum appetentiam, molestiarum aversionem providam in curanda valetudine prudentiam nomines? & sic de aliis.

Ita si est, *mentita est iniquitas sibi.*
 (c) O miseri! quicunque id agitis, ah! *decipitis animas vestras,* (d) *fallentes vosmet ipsos.* (e) *Adhuc cæcatum habetis cor vestrum, & oculos habentes non videtis.* (f) *Verum hora jam est nos de somno surgere,* (g) tamque crassas ignorantiae tenebras infusa luce dispellere. Proin hodie adhuc falso veri larvam, & malo boni pallium detrahimus; absterfaque omni cerussa, vitium solaribus radiis expositum, genuino obtutu contemplemur, ejusque detectam malignitatem totis viribus execremur.

M 5

II. Al-

(c) Psal. 26. v. 12. (d) Jerem. 37. v. 8.
 (e) Jac. 1. v. 22. (f) Marc. 8. v. 17. (g)
 Rom. 13. v. 11.

II.
Despera-
tio cura.

II. Alter inimicus, qui nostri capitalis morbi sanationem impedit, est curæ desperatio, quæ pusillo animo suam originem debet; sunt enim, quibus rebelles hi motus apparent esse *monstra quadam de genere giganteo, quibus comparati sibi locustæ videntur.* (h) Qui illud ipsum sibi occinunt, quod Saul Davidi: *non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es; hic autem vir bellator est, ab adolescentia tua tibi dominari assuetus.* (i)

Quin imò, mutuato à SS. Patribus clypeo, suam hanc desidiam tutari conantur, objectando illud S. Cyrilli effatum: *fieri non potest, ut insitam carnis concupiscentiam eradicemus.* (l) Nec non illud SS. Dorothei, Leonis, & Hieronymi, quorum hæc sunt verba: *haud possibile est omni carere passione.* (m) *Nullis illecebris commoveri, non est hujus vitæ.* (n) *Impossibile est, perturbationum*
in iti-

(h) Num. 13. v. 34. (i) 1. Reg. 17. v. 33.
(l) Lib. adversus Antropom. c. 1. in Beati mites.
(m) Dorothei. Serm. seu Doctr. 1. (n) S. Leo
Serm. 3. Quadrag.

*in*itiis carere quempiam. (o) His obtentibus ejusmodi vecordes animæ suam hac in re socordiam palliare contendunt.

Verùm enimvero ô boni ! *cor vestrum phantasias patitur.* (p) Equidem his Patrum oraculis assentior & ego. Fateor cum S. Dorotheo : *haud possibile esse omni carere passione.* At notanda sunt pariter , quæ mox subjungit sententia : *non operari autem illas , hoc utique non impossibile est.* Profectò est , ut dicis , ait Bernardus : *velis , nolis , intra fines tuos habitabit Jebusæus.* At verò , licet is exterminari non possit , attamen subjugarì potest. (q) Licet *passiones totaliter non possint tolli*, (inquit Aquinas) *possunt tamen ordinari.* (r)

Nam(ut bene advertunt SS. Dorotheus , & Augustinus) *aliud est peccatum , aliud affectus* : (s) aliud sensus , aliud consensus. Jam verò commoveri teste Chrysostomo , pravosque motus senti-

(o) S. Hieronym. in c. 69. Isaiaë. (p) Eccl. 34. v. 6. (q) Serm. 58. in cant. (r) 1. p. q. 95. a. 2, ad 3. (s) Dorotheus, loc. cit.

sentire, *malum non est ; sed irrationabiliter commoveri*, (t) iisque consentire, id crimen, hoc scelus est. Porro illud prius humanas vires excedere ultrò admittimus. At verò etiam hoc posterius easdem superare, hoc inficias imus. Licet enim Gentium Doctor Paulus queratur, *se videre aliam legem in membris suis, repugnantem legi mentis suæ ;* (u) tamen alibi addit : *castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* (x)

Proin secundum mentem Chrysostomi subigenda sunt, ac domanda nostræ à ratione magis alienæ ac belluinæ affectiones, earumque dominatus rationi committendus. At quomodo fieri potest, dicit aliquis, *ut belluinam affectionem quis subigat ? quid ais mi homo ?* (prosequitur idem S. Præsul) *en ! leones subigimus, eorumque animos cicures reddimus ; & dubitas, an affectionum feritatem ad mansuetudinem possis traducere ? ergone id efficere nequeas tua in anima, quod perficis*

(t) Hom. 6. de laud. Pauli. (u) Rom. 7. v. 23.
(x) 1. Cor. 9. v. 27.

ficis in bellua ratiocinationum experte? in anima, inquam, ratione prædita, DEI timore impulsæ, divinis gratiis adjuta. Ne, quæso, hos pretextus & excusationes præendas. Hæc Chrysostomus. (y)

Itaque confide in DEO, (z) & inde veniet auxilium tibi. (aa) Nam anima, ait Bernardus, innixa supra dilectum suum, iram, metum, cupiditatem & gaudium veluti quadrijugum quemdam animi currum bonus auriga reget, & in captivitatem rediget omnem carnalem affectum. Et quid ni? Nam possibile sunt omnia, innitenti super eum, qui omnia potest. O quantæ fiduciæ hæc vox est: omnia possum in eo, qui me confortat! Cum ergo omnipotentes sint omnes, qui sperant in eum, & omnia possibile sint credenti; cur solus tu appetentiæ dominatricis curationem desperes? (bb) Itaque pusillanimes has diffidentis animi excute curas. Spera in DEO, (cc) & in eo cum Davide transgredieris murum. (dd) Ago.

(y) Serm. 2. in Gen. (z) Eccli. 11. v. 22.
 (aa) Psal. 120. v. 1. (bb) Serm. 85, in Cant.
 (cc) Psal. 42. v. 5.

(dd) *Agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certa, & DEUS expugnet pro te inimicos tuos.* (ee)

III.
Neglectus
aptiorum
remedio-
rum.

III. Tertius adversarius, optatam impediens victoriæ palmam, est neglectus aptiorum remediorum ac genuinæ methodi, principale hoc vitium impugnandi. Res nobis est cum antagonista vaferimo, qui teste Ambrosio prius explorat nostra arma, & dein primum acuit sua tela. (ff) Prius omnium discutit consuetudinem, (Leonis Papæ oraculum est) ventilat curas, scrutatur affectus, & ibi causas querit nocendi, ubi quemque viderit studiosius occupari. Nam, ut sagax est, optimè novit, cui adhibeat æstus cupiditatis, cui illecebras gulæ ingerat, cui apponat incitamenta luxuriæ, cui infundat virus invidia. Novit, quem morosè conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat. (gg) Verbô: externas tentationes interiori animæ statui

(dd) Psal. 17. v. 3.

(ee) Eccl. 4. v. 33.

(ff) L. 1. de Offic. c. 4.
Nativ.

(gg) Serm. 7. de

tui dextrè accomodat, semperque modo magis periculoso ac debiliori ex parte eandem impugnat, ut eò facilius eam in ruinam præcipitem det. Talis ergo inimicus noster cum sit, à nobis pariter aptior pugnandi methodus usurpanda, spicula magis idonea feligenda, efficaciora pugnae subsidia erunt adhibenda. Sunt autem sequentia.

I. Primum in eo consistit, ut ipsis appetituum initiis mox obsistas, eosque quamprimum ac rebelle caput in altum extulerint, herili dominatu ocyus reprimas, ac refrænes. Chrysostomi hoc monitum est dicentis: *quando parvam animi perturbationem susceperis, ne eam neglexeris, quod parva sit; sed considera, quanta mala parere possit, nisi mox supprimatur.* Id quod paulò post apta similitudine declarat, ita disserens: *sicut enim, ait, si in domo parum aliquid stuppæ accensum viderimus, mox conturbamur, tumultum movemus, & ad sopiendum ignem utut modicum citè accurrimus; quia nempe non initium attendimus, sed ex initio finem funestas-*
que

que sequelas consideramus; (hh) ita quoque eadem prorsus diligentia harum motionum primordiis occurrendum erit; cum etiam ibi omnis pariter morula summè noxia sit ac periculosa.

Id autem qui præstiterit, is & citius & promptius inimicum prosternet, ac optata tranquillitate potietur; uti nobis sponsor est S. Dorotheus, sic scribens: *qui in principio vim sibi fecerit, atque pugnando perstiterit, multum sanè proficiet, & deinceps pace bona & quiete perfruetur.* (ii) Contrà verò, qui secus egerit, qui primos hos motus inolescere permiserit, parvasque has viperas corde imprudens foverit, is tam parum illæsus evadet, ac ille, qui ignem sinu recondit. O improvide! ait Salomon, *nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?* (ll) Jam autem quid aliud sunt hæc appetitionum initia, quàm tenues scintillæ, magnum minitantes incendium? & has tu gliscere sinas?

apage

(hh) In Psal. 6. (ii) Serm. 10. (ll) Prov. 6. v. 27.

apage tam immanem vecordiam. Potius quamprimum ac se movere inceperint, mox eas victrici calce prote-
ras, volo, extinguasque.

2. Alterum rebelles appetitus edomandi remedium in eo est positum, ut occasiones, quibus effervesce consueverunt, vigili oculo provideamus, ac contra eorundem assultus nos prævio munimine obarmemus. Salubre hoc consilium suggerit S. Ambrosius: cavere debemus, inquiens, ne in perturbationes prius incidamus, quam animos nostros ratio componat. Exanimat enim mentem plerumque aut ira, aut dolor, aut formido; quia improvise percellunt ictu. Ideo prevenire pulchrum est cogitatione, ne mens imparata repentinis infestetur commotionibus. (mm)

Hujus industriæ efficaciam ipse Seneca, solo lumine naturali illustratus, agnovit, dum ait: hostium adventus illos solum prosternere, quos inopinato occupat. At qui futuro se bello ante bellum

Pars I.

N

para-

(mm) L. I. Offic. c. I.

paraverunt compositi, paratique: primum, qui tumultuosissimus est, ictum fortiter excipiunt. (nn) Tela enim, quæ, dum advolant, observantur, provido corporis flexu facile declinantur. Ne ergo improvisò te feriant, erunt priùs sedulò prospicienda.

3. Modum quod attinet & ordinem, in ipso conflictu tenendum, id cumprimis curandum erit, ut pugnam auspicemur à debellanda principaliori affectione fortiori quæ vitio. Documentum hoc authorem habet Abbatem Serapionem, quem Cassianus sic loquentem inducit: talis latebras sui cordis perlustret, & feligat sibi illam, quam inter reliquas perspexerit dirior, atque adversùs eam specialius omnia spiritùs arma commoveat: & ita semper, validioribus superatis, celerem de residuis habebit facilè quæ victoriam; quia & mens triumphorum processu reddetur fortior, & infirmior pugna succedens, promptiorem ei faciet proventum præliorum; ut fieri solet

(nn) De consolat, ad Helvi, cap. 5.

solet ab iis, qui coram regibus mundi hujus cum ferocibus congregari bestiis præmiorum contemplatione consueverunt. Hi enim illas feras, quas fortiores robore, vel feritatis rabie diutius conspexerint, adversus eas primæ congressionis certamen arripiunt; quibus extinctis, dein reliquas, quæ minùs terribiles minùsque vehementes sunt, exitu faciliore prosternunt. Eodem modo etiam vitia semper robustiora primo loco sunt impugnanda; his enim superatis, infirmiora postmodum promptius expugnabuntur. (00)

Alterum, quod huc pertinet, documentum in eo versatur, ut præcipuæ primarii appetitûs seu vitii causæ ac scaturigines investigentur, atque è medio tollantur. Id denuo docet idem Abbas Serapion apud Cassianum, hac similitudine usus: *sicut enim facilius cujuslibet arboris noxia latitudo ac proceritas exarescit, si antea radices ejus, quibus innititur, vel nudatæ fuerint, vel*

N 2

succ-

(00) Collat. 5. cap. 14.

succisa. Et sicut infestantes humores aquarum continuò siccabuntur, cum earum generator fons, ac profluentes venæ solerti industria fuerint obturatæ; (pp) ita & prævalentes pravi affectus facili negotio domabuntur, si detectas eorum causas ac radices generosa manu sustuleris. *Quam ob rem (utî instruere pergit idem auctor) ut acedia vincatur, prius tristitia, unde illa profluit, superanda est; & ut tristitia propellatur, ira, quæ tristitiam parit, prius extrudenda est; & ut extrudatur ira, philargiria, id est, auri & honorum cupido, calcanda est; utpote quorum jactura iracundiæ flammæ succendit; & sic de reliquis; subtractis enim causis profluentes inde affectus sua sponte deficient, & extinctione præcedentium residuæ passiones absque labore marcescent. (qq)*

Hac ratione funiculus ille triplex, qua dæmon nos dominanti appetentiæ mancipatos tenet, nempe ignorantia mali, desperatio curæ, & neglectus

(pp) Collat. §. cap. 10. (qq) Idem ibidem.

Etus aptiorum remediorum haud difficulter rumpetur. Nosque, agnita rei malitia, spe in DEUM erecti, per subsidia magis idonea dominantem nobis passionem, usurpato hactenus dominio, tandem exuemus, victamque in triumphum ducemus.

CAPUT V.

DE RESPECTU HUMANO.

Quàm magnum solidæ virtutis impedimentum, quin imò exterminium sit, emersum illud ex inferis monstrum, respectus humanus, nullis coloribus sat depingi, nullo sermone sat exprimi potest. Is enim est execrabilis ille *deus filiorum Ammon, Moloch* dictus, (a) cui olim filii Israël teste Jeremia *initiaverunt filios suos & filias suas*; (b) cùm etiam huic innumeri gratiæ partus, pia scilicet proposita, victimæ immolentur. Is est illud *idolum nomine Bel*, (c) quod non minorem modò animarum stragem, ac illud olim ciborum edere, tartarea ingluvie consuevit. (d) Denique est ille *draco magnus, quem colebant Babylonii*, (e) & cui ipse Cyrus Numinis aliquid

(a) 3. Reg. 11. v. 33. (b) Jerem. 32. v. 35.
 (c) Dan. 14. v. 2. (d) Dan. 14. v. 5. (e)
 Dan. 14. v. 22.

aliquid inesse excors credebar. (f) Cùm turmatim cæci mortales etiam huic portento : *quid dicent homines?* timidum flectant genu. At Danielis exemplo (g) & ego huic stygio foetui larvam detrahère conabor, ejus I. stultitiam, II. tyrannidem, III. impietatem omnium conspectui exponendo; ostendamque, quod, licet commentitius hic deus, alter veluti Bel, *forinsecus* appareat *areus*; *intrinsecus* tamen sit *luteus*, (h) & cordato nemini formidandus.

§. I.

Respectûs humani stultitia.

I. **R**espectus humanus est vitiosa cupiditas hominibus placendi, eis-^{I. Præbabet lutum auro.} que displicendi humilis metus, nos impellens ad plurima mala agenda, & bona omittenda, ut aliorum gratiam vel aucupemur, vel vituperium declinemus. Summam hujus vitii stultitiam esse, ex ipsa rei natura elucet.

N 4

Quid

(f) Dan. 14. v. 23.

(g) Dan. 14. v. 26.

(h) Dan. 14. v. 6.

Quid enim stultius, quàm nunc erubescere ob bonum, de quo æternum gloriabimur; & gloriari de malo, cuius nos æternum pudebit? plus timere diæteria mundi, quorum ineptiam nos ipsi explodimus; quàm iudicia cœli, quorum æquitatem adoramus? malle perdere trium millionum gemmam, quàm futile vitrum; id est, integram maioris gloriæ & felicitatis æternitatem, quàm diurnum hominis favorem? malle offendere DEUM, qui *appendit tribus digitis molem terræ*; (i) quàm vilem homunculum, qui non est nisi *vapor ad modicum parens*? (l) nolle videri bonum, ne displiceas malis; licet ob id ipsum displiceas bonis. In summa: nolle se salvare; quia alii sunt ita amentes, ut velint damnari. Quæ hæc infania!

O famelice popularis auræ captator! fatere, quod res est. Ain', an ignominia afficeret amicum potentem, munificum, divitem, ut gratiam in eas apud lacerum, impotentem, ulcerosum,

(i) Isa. 40, v. 12. (l) Jac. 4, v. 15.

sum, turpem mendiculum? An lacefferes regem, ne contristes ejus stabularium? O insane! injuriam, quam nec homini faceres, supremo Numini infers; cum eminenter major intercedat distantia inter illum & te, quam regem & servum. Et hanc infers illi DEO, à quo omnia habes, & unicè dependes: qui te eo ipso, quo hæc agis, momento eadem, qua muscam, facilitate conterere potest; & quidem amore vermiculi, qui ipsa impotentia, miseria, indigentia est; cum irreparabili jactura inestimabilis lucri. Quid, quæso, amentia est, si hæc non est?

II. Sanè si mercator etiam ditissimus certò sciret, se non assecuturum mille aureorum foenerationem, negligendo illud ipsum opus bonum, quod tu modò tam temerè, ne socium offendas, prætermittis, nullo id modo ob vanos timores intermissurus esset. Tu credis minimum gratiæ & gloriæ gradum hac ipsa pecuniæ summa infinite præstantiorem esse, tibi que pro omni æternitate longè utiliorem fore,

II.
Eligit malum majus, ut vitet minus.

N s quàm

quàm omnes totius orbis thesauros. Scis, poenam, ob ejus neglectum tibi infligendam, acerbiores fore omnibus suppliciis hujus mundi; & tamen in gratiam hominis, qui *pulvis exiguus est & nihilum*, (m) illum negligis, hanc incurris. Quæ hæc dementia! O Deum immortalem! ergone solùm cælestia ejus generis bona sint, quæ jure prodigantur ob futilem quemque respectum, ob quem nec terrena negligenterentur.

Edic, si quis sibi pedem abscinderet, domum incenderet, gulam frangeret, ut levem culicis morsum effugiat; an non mente captus diceretur? Ah stulte! quid aliud agis, dum animam lædis, gratiam spernis, lustrales flammæ succendis; ut mordax aliquod verbum, inane ludibrium, momentaneæ irrisionis pulvisculum excutias? quis, obsecro, insanire te neget? O Domine! *aufer iniquitatem servi tui; quia insipienter egi*; (n) dum humanum favorem

(m) Isa. 40. v. 17. (n) 1. Paral. 21, v. 8.

os. vorem Divino prætuli. Pudet me à
ibi facie insipientiæ meæ! (o) Plura effari
ni- pudor vetat.

§. II.

Respectûs humani tyrannis.

I. **A**dhæc noxiæ hujus erubescentiæ I.
non solùm ingens stultitia, sed Privat li-
summa insuper tyrannis est. Quid bertate
enim durius graviusque, quàm libe- & existi-
rum te alieno impetu regi? rationa- matione.
lem te alterius errorem viæ ducem se-
qui? virtuti natum habere pro recti
norma aliorum vitia? sinere te in quam-
vis partem pro libitu flecti à lunatica
eorum opinione, qui cras denuo fe-
cisse te culpant, quod tamen, ut facias,
hodie volunt? Quid inclementius,
quàm subesse illorum cœcæ affectioni,
qui contrariis motibus in gyrum in-
star pilæ aguntur, ac in horas ridiculi
mutantur?

Et huic subesse in rebus summi mo-
menti, animæ ac æternitatis? recla-
mante

mante intellectus lumine, ingemiscen-
te conscientia, & Cœlitibus Nemesis
iram denunciantibus; & quidem huic
subesse tunc solum, quando agitur de
servitio & gloria Numinis; qui idem
jugum mox excutimus, dum periclita-
tur favor aut gratia principis, aut alte-
rius, quem reveremur, superioris?

Quid inhumanius, quàm hominem
animantium regem, DEI filium, cœli
hæredem non solum secundum bona
fortunæ, sed omnino animi, non im-
peratoris cujusdam aut monarchæ, sed
æqualis sibi focii turpe mancipium ef-
se; suamque rationem ac libertatem,
quæ maxima ejus decora sunt, alterius
phantasiæ spontaneo famulatu manci-
pare, ac omnem præterea, qua apud
alios pollebat, existimationem talis
fungi stultæ lubrici victimam immo-
lare; ita ut *venundatus sub peccato*, non
jam, *quod probat, bonum hoc faciat*,
sed quod damnat malum, hoc agat? (a)
O verè servitutem omni Turcica crude-
liorem; illa enim solum privare nos
potest

(a) Rom. 7. v. 14. & 19.

en- potest bonis terrenis, externis, tem-
 efis- porariis; hæc verò insuper nos spo-
 uic- dat bonis interioribus, supernis, im-
 de- mortalibus: non solum corporis sani-
 em- tate, & nominis fama; sed etiam cœ-
 ta- lesti gratia, majori gloria, ac ipsa non
 te- arò salute æterna.

II. Condolemus miseræ illorum for-

II.

qui olim tyrannorum jussu suis se *Et innu-*
 thesauris ipsimet exuere, proprios in- *meris cœ-*
 nantes paterna manu trucidare, ac de- *li donis.*
 que apertis oculis, ac ridenti ore
 succensum clibanum voluntario sal-
 se conjicere cogeantur. O miser!
 ar in te scœvitias est tui illius idoli;
quid dicent homines; id enim æquali
 rore te adigit, ut innumeros gratiæ
 gloriæ gradus sponte à te abjicias:
parvulos tuos, nempe optima san-
 tioris vitæ desideria, *ad petram scandaliz-*
pus allidas; (b) & in purgantes de-
 que rogos amenti lubentia temet ip-
 us tu præcipites.

Et licet cum Paulo subin, hujus jugi
 certatus, ingemiscas: *infelix ego homo,*
quis

(b) 136. v. 9. & Isa. 8. v. 14.

quis me liberabit de corpore mortis hujus, id est, ex vinculis respectûs humani! licet, inquam, superno lumine illustratus, viam & modum conspicias, qua te possis liberare à servitute corruptionis, & in libertatem gloriæ filiorum DEI asserere; (c) tamen, nescio, quo fascinatus philtro, id renuis, subigi gaudes, ac etiam amas tyrannum, captivantem te in lege peccati. (d) Hoc enimvero te quovis servo deteriore reddit; cùm te infame hoc scelus non solum ratione & libertate, sed ipso etiam liberationis voto summa tyrannide exuat. O quis evellet de hoc laqueo & fero mancipatu pedes meos! (e) Fac, Domine, ut etiam mihi pro minimo sit, ut ab homine judicer, aut ab humano die. (f)

(c) Rom. 7. v. 24. & 8. v. 21. (d) Rom. 7. v. 23. (e) Psal. 24. v. 15. (f) 1. Cor. 4. v. 3.

§. III.

Respectûs humani impietas.

I. **D**Enique enormis pariter hujus
monstri impietas est. Hanc ut
pleniùs cognoscas, repentem humi
mentem nonnihil erige, oculos in coe-
lum attolle, ac rei, quam patras, in-
dignitatem perpende. En! hanc ip-
sam, quam nunc ex vano metu po-
nere, vel omittere cogitas, actionem
infinita DEI Sanctitas ut impiam, ejus
Sapientia ut stultam, ejus Æquitas ut
iniquam improbat, dissuadet, verat.
Suffragatur æterno annutu trina Perso-
narum unitas: subscribit suo sanguine
Christus: Divinum hoc senatûs-con-
sultum universa cœlestis curia supplex
adorat. Contrà verò abjectus aliquis
ranunculus, temerè ex vitiorum cœno
putre exerens caput, id est, leviculus
quidam focienus, cujus intellectus me-
rus error est, & voluntas vivus Apri-
lis; is eandem rem, interposita aucto-
ritate sua (vah pondus grave!) tibi ut
generosam prædicat, suadet, imperat.

I.
*Est ingens
vilipensio
Numinis.*

Jam

Jam cursum sistatis, ô sidera! & huic scenæ attendatis, velim. Quid eliges jam, ô Christiane? En! spectaculum factus es angelis & hominibus, qui ad faciendam à te electionem cupidi mentem intendunt. Ut cœli decreto auscultes, hortatur custos genius, rogant coelicolæ, promissis Misericordia, minis Justitia insistit. Solus hic tuus familiaris, objecto inani terriculo, in oppositam te partem impellit. Verbô: qui prohibet, DEUS est; qui jubet, homo.

Jam age, quid statuis? cui obsecundabis? . . . Dubitas! . . . An ergo huic cœnoso coaxanti ranunculo (quid enim aliud est iste gregalis tuus, Numini comparatus?) an, inquam, huic præ S. S. Triade, conculcato ejus mandato, morem geres? . . . Ita est, ais: geram. Verùm adverte, obsecro, quid facias? En! iste ipse corrupti judicii socius tuum hoc factum cum tempore ipsemet ut illicitum reprobabit. Tu ipse sub mortem illud ut fatuum damnabis. Extremo judicii die universus
orbis

orbis vesanæ improbitatis te arguet. . . .
Reprobet ille, damnem ego, arguant
omnes; nil obest, ais: ringentibus su-
peris sodali huic meo nunc gratifica-
bor. Vah impium te! ergóne petul-
cam hujus nihili phantasiám justissimo
Æternæ Mentis placito præhabebis? . . .
præhabebo, inquis.

Sed perpende, quæso, te ob eandem
ipsam actionem, qua cupis placere
malis, odio futurum bonis; plusque
vituperii ab his, quàm laudis ab illis
te relaturum. Sit, reponis: displiceam
DEO, modò non displiceam ho-
mini: offendatur Christus, modò non
contristetur amicus: indignentur Cœ-
lites, modò non irrideant sodales: sim
horrori bonis, modò cordi sim ma-
lis. Ita tu non quidem verbis, sed ta-
men factis. O cœlum! hæc audis, nec
tamen excusso fulmine temerarium é
vestigio punis! Quid hîc magis admi-
rer? num insanam mortalium proter-
vitatem; an verò patientem Summi
Entis clementiam?

O Superi ! credere orbis Conditor-
 rem infinitè plus prodesse nobis , ac
 nocere posse, quàm omnes simul res
 creatas : Eundem adorare ut DEUM, ti-
 mere ut judicem, colere ut summè be-
 neficum : palam jactare , nos Eum
 amare ut patrem , in Eum sperare ut
 unicum boni fontem , ad Eum
 tendere velut ultimum finem ; & ta-
 men mox eodem vix non momento
 Eum lädere , irritare , lacerare : ho-
 mini , qui *putredo & vermis* est, (a)
 postponere ; idque agere, non ut uni-
 versi ruinam impediamus : nec ut à di-
 ris nos cruciatibus aut probrosa mor-
 te liberemus ; sed (ô stellæ occulite
 radios !) ne vili lumbrico, impudenti
 focieno leve fastidium creemus : ne in
 leviculi homuncionis offensusunculam
 incurramus ; . . . & quidem ex mera
 petulantia, nullo tyranno cogente, ne-
 mine præmiis alliciente, . . . ex solo
 puerili respectu ; . . . idque toties, . . .
 post agnitam rei indignitatem, . . . eo
 ipso tempore, quo Divina, omne me-
 ritum præveniens, dilectio tot aliis nos
 præ-

(a) Job. 25. v. 6.

præfert, infinito amore fovet, ingentibus beneficiis complet; hoc certè ejus generis malitia est, cui læsa Divinitas meritò omni sua immensitate irascitur, & quam delinquentium conditio plurimùm auget, aggravatque.

Nam quod falsorum numinum cultores fanatico huic idolo sacrilegum curvent genu, id mitiùs ferendum est. At verò quod Christiani plus timeant jocularès cavillationes impiorum, quàm martyres formidârint ignitas sartagines tyrannorum; Christiani, inquam, qui fidei causa impavido vultu tenentur occurrere tortorum ensibus, subire catastas, conscendere equuleos; quod Religiosi, qui ad necem & tormenta pro Christo subeunda umbratili fervore ultro aspirant; quod hi, inquam, ad unicum hoc verbum: *quid dicent homines?* toti palleant, & contremiscant; quod hos coram nauci socio ob imaginariam contemptûs umbram virtutis pudeat; quod hi amicitiam humanam cum jactura Divinæ mercari non horreant; id profectò tanta tamque abominan-

minanda perversitas est, quam Dominus jure castigat illa talionis poena, per Lucam intentata his verbis: *qui negaverit me coram hominibus, etiam hic negabitur coram angelis DEI: & qui me erubuerit, etiam hunc filius hominis erubescet; cum venerit in majestate sua.* (b)

Toties enim aliquo sensu illum negamus, ejusque erubescimus, quoties ex stulto pudore vel bonum omittimus, vel malum committimus. Nam esse quidem pios, nolle tamen videri, ne rideamur ab impiis; odisse quidem vitium, id tamen tegere, ne virtutis cultores habeamur; quid hoc est aliud, quam profiteri quidem Christum, sed erubescere Evangelium? ejus doctrinam quidem recipere, sed praxin respuere? esse Christianos ore, sed transfugas opere, ac in gratiam hominum prodere causam DEI?

II.
Est quædam spe.

II. Et certè vix ullum aliud crimen majorem cum merè externo, metuque

(b) Luc, 12, v. 8, & 9, v. 26,

que extorto, deorum cultu affinitatem habet ac præsens hæc animi ^{cies ido-}la-^{latria,}bes. Prioris enim delicti enormitatem Apostolus in eo constituit, quod gentes coluerint, & servierint potius creaturæ, quàm Creatori. (c) Quid autem minùs hi faciunt, dum supremam Majestatem offendunt, ne gregalem lædant? Quid enim hoc est aliud, quàm colere cœnum præ cœlo, & servire potius creaturæ quàm Creatori?

Nec obest, quod solùm extrinsecùs tales se simulent; mente verò debitam Superis clientelam semper deferant. Licèt enim is, qui solùm fictè Jovi thus adolet, corde Christum adoret; quia tamen aliquod huic trunco numen inesse exteriùs ipso opere loquitur, id jam sufficit, ut desertor audiat, & gravissimi flagitii reus; nam quamvis christianè sentiat, tamen ethnicè agit. Idem præstat, qui ob noxiam ejusmodi verecundiam temerè delinquit.

O 3

Nam

(c) Rom. I. v. 25.

Nam etiam ille non quidem assensu interno (aliàs blasphemus foret hæreticus) sed tamen ipsa actione externa palam ostendit, & declarat, digniorem esse suum hunc contubernalem, cui satisfiat, quàm DEUM; minoris faciendam esse offensam hominis, quàm Numinis; majora esse bona, ob quæ in gratiam amici peccatur, quàm illa sint mala, quibus hæ noxæ puniuntur; & quàm illa sint præmia, quæ in cœlis sperantur. Ut proin respectus humanus propter eam, quæ intercedit, similitudinem non minori jure, ac *avaritia simulacrorum servitus* nuncupetur. (d) Edicite jam, quid de hac animarum peste fœdius dici, quid de ejus malitia execrabilius concipi mente possit?

III.
*Est causa
ruinæ gen-
tis huma-
næ,*

III. Verùm erramus, dum summa hæc esse credimus. Geminas adhuc sce- nas orbis theatrum spectandas exhibet, quæ hujus portentæ impietatem coloribus genuinis vivaciùs adumbrant. Primam nobis pandit ille *flammeo atque versa-*

(d) Coloss. 3. v. 5.

versatili gladio armatus Cherubim, qui ante paradysum voluptatis custos à DEO collocatus, (e) inde primos Parentes in flebile exilium, interdicto æternum reditu, tristes propellit. Consideremus jam pedissequas hujus proscriptionis miseras, nempe apertas orci fauces, clausas coeli portas, terram omnium malorum alluvione oppressam; & tam universali mortalium clade attoniti, quis illas aperuerit, istas clausit, hanc oppresserit, percontemur?

Ah! aperuit, clausit, oppressit respectus humanus; dum in Adamo vetitum glutiit pomum, ne uxorem contristaret. Is is est ille prædo, qui genus humanum Jerichuntem profugum immortalitate, justitia, gratiis, appetitionum dominio privavit, *plagis impositis semivivo relicto*; (f) & horum loco mortem, peccatum, cupiditatum rebellionem plena eluvie in mundum invexit. Vah! monstrum execrabile!

O 4

Alter-

(e) Gen. 3. v. 24.

(f) Luc. 10. v. 30.

IV.
*Et cruen-
 ta adeò
 mortis
 Christi.*

IV. Alteram feralem tragœdiam nobis repræsentat Calvariæ clivus. Intueamur hic unigenam æterni Patris Filium, probrosæ trabi tribus clavis affixum, duos inter latrones medium, ab omnibus derelictum, toto corpore faucium, horrendos inter cruciatus & calumnias cum clamore valido expirantem. O cœli! quis, quæso, tyrannus, quæ pasta tigride bellua crudele hoc facinus patravit?

Ah! respondent *angeli, pacis amarè flentes*: (g) *inimicus homo hoc fecit*; (h) *respectus humanus est illa fera pessima*, (i) quæ per Pilatum tragicum hoc spectaculum edidit. Cupido placendi Hebræis, Cæsarique displicendi timor, hic Servatorem flagellis discerpfit: hic homicidæ posthabuit, & contumeliis affecit: hic furibundæ plebi innocentem tradidit, in furcam agendum. O nefas horrendum, immane, ingens! ad cuius conspectum meritò sol obscuratur, petra scinduntur, & ipsa tremunt
 funda-

(g) Isa. 33. v. 7. (h) Matth. 13. v. 28.
 (i) Gen. 37. v. 33.

fundamenta terræ. Hic certè, si unquam aliàs, hujus pestis stultitia, tyrannis, improbitas orbi exposita patuit; hic suum illa virus ante omnium oculos palam exeruit.

Nam Pilatus hunc oblatum sibi à sacerdotibus hominem criminis purum esse ipse agnovit: sciebat, *quod solum per invidiam tradidissent eum*: (l) publicè fatebatur, *se nullam in eo mortis causam invenire*: (m) quin imò etiam *quærebat dimittere eum*. (n) At en! vix *Judei clamârunt, dicentes: si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*; (o) cùm ecce! mox in alium abiens virum, æquitatis repente oblitus, sine mora adduxit *Jesum foras*; sedit pro tribunali; (p) dimissoque Barrabba, *volens satisfacere populo*, (q) *Jesum tradidit voluntati eorum, ut crucifigeretur*. (r) Vix respectus humanus media è turba impium extulerat caput; vix vocem intenderat, Præsidisque animum

O 5 percule-

-
- (l) Matth. 27. v. 18. (m) Luc. 23. v. 22.
 (n) Joan. 19. v. 12. (o) Joan. 19. v. 12.
 (p) Joan. 19. v. 13. (q) Marc. 15. v. 15.
 (r) Luc. 23. v. 25.

perculerat; mox omnis justitiæ amor, incussus ab uxore terror, conceptus de Messia timor momento citius evanuit: mox omne lumen intellectus, conscientiae stimulus, futurorum metus subito interiit. Tanta tamque scelerata, amens, & tyrannica hujus vitii rabies est.

Huc ergo jam adeste, ô delira aliorum phantasiæ mancipia! hunc montem conscendite, ad crucis pedem accedite, & hac decempeda hujus flagitii perversitatem metimini. En! illud ipsum scelus, quod in Pilato execramini, hoc in vestro jam finu velut asylo fovetis; eidemque idolo, cui Pilatus DEI Filium, vos animam immolatis; & quidem hæc credentes, rei que malignitatem cognoscentes immolatis. Quæ hæc temeritas!

Quid ergo mirum? quod olim Divinus Judex, cum agnum exutus, leonem induerit, & tortores flammæ ultrices suas exerent vires, talibus insultaturus sit, dicendo: *ubi sunt dii vestri,*

stri, in quibus habebatis fiduciam? quorum fovorem meae gratiae prætulistis; surgant modò, & opitulentur vobis; (s) eruant modò vos e manibus Omnipotentiae meae, quam toties offendistis, ne illos affligeretis. Quid mirum? quod tales post mortem non participant suffragia Ecclesiae, quibus Lancicius (t) illos privari censeret, qui, dum viverent, pluris faciebant homines, quàm DEUM. Ex his patet, quanta in oculis Divinae Majestatis, quamque detestabilis ac noxia hujus delicti nequitia sit.

O Domine! qui vitae & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis, & reducis: (u) coram quo tanquam momentum statera, sic est orbis terrarum, (x) heu! quid feci? dum ex vano respectu aut bonum aliquod omisi, ne riderer; aut malum aliquod patravi,
ut

(s) Deut. 32. v. 37. & 38. (t) Tom. I. Opusc. 6. cap. 4. ubi hæc habet: *prudenter rem ponderando, non videntur ii mereri post mortem suffragiorum auxilia, qui dum viverent, pluris faciebant homines quàm Deum, cedendo humanis respectibus.*

(u) Sap. 16. v. 13.

(x) Sap. 11. v. 23.

ut laudarer; dum te læsi, *qui potes & corpus & animam perdere in gehennam*, (y) ne hominem contristarem, qui non est nisi *gutta roris antelucani*. (z) Agnosco tandem hujus noxæ stultitiam, odi tyrannidem, abominor impietatem. Inspectante coelesti curia universa, pleno rationis sensu & voluntatis consensu imaginarium illud idolum: *quid dicent homines*, ex cordis ara jam nunc deturbo, conculco, execror. Obmutescat potius lingua, exarescant citius manus, quàm ut post-hac aliquid agant, aut loquantur, quod hunc execrabilem affectum sapiat. Deinceps tibi, ô DEUS! placere unus sit labor meus, tibi displicere unus timor.

§. IV.

Respectûs humani antidota.

Cùm respectus humanus (ut superius dictum) sit vitiosa cupido hominibus placendi, eisque displicendi humilis metus, palam est, eum superbiæ

(y) Matth. 10. v. 28.

(z) Sap. 11. v. 23.

perbiæ suam genesin debere, ex qua ille timor contemptiois, & amor æstimationis enascitur. Quod biceps monstrum postmodo causa est, ut plurima patrentur mala, & omittantur bona ideo solùm, ut vel aliorum gratiam & laudes aucupemur, vel dicteria & despectiones evitemus. Geminum huic malo antidotum oppono, 1. humani judicii contemptum, 2. Divini judicii metum. Illius enim impiam inanitatem; hujus verò summum rigorem si rite perpenderimus, illud idolum: *quid dicent homines?* victrici pede calcabimus, ei que ærea fronte audaces insultabimus.

I. Primum igitur quod attinet scilicet humani judicii contemptum, ut ^{L. Humanæ} is altis in animis radices agat, sufficiet ^{judicii} illius vanitatem acutiori oculo inspe- ^{contemp-} xisse. Hanc autem, ut plena luce co- ^{tus.} gnoscas, solùm consideres, velim, quoniam ergo sint illi *montium dñi*, (a) *filii Titan & excelsi gigantes*, (b) quorum deliramenta vivendi tibi regula sunt?

(a) 3. Reg. 20. v. 28. (b) Judith 16. v. 8.

sunt? nempe homines sunt natura tibi
similes, conditione æquales, dotibus
fors inferiores; iiq̃ue erronei, incon-
stantes, vitiosi, quorum opinionibus
error, affectibus inconstantia, exem-
plo improbitas omne pondus adimic
& momentum. Singula breviter ex-
pendamus.

1. Inprimis illi (si Superis placet) *de*
genere giganteo heroes, (c) quorum
amore leges violas, animam lædis,
DEum irritas; *mortales* sunt ex eodem,
quo tu, limo compacti: iisdem, queis
tu, miseriis subjecti: in eundem, quem
tu, cinerem redigendi. Sunt urbis
ejusdem cives, domûs ejusdem inco-
læ, religionis ejusdem membra, quos
tu forsitan profapiâ, virtute, scientia
antecellis, superasq̃ue.

Et horum tu crîses adeò anxîè for-
mides? horum tu sensis sacrilegum
thus mox pronus adoleas? horum tu
verba veluti verbera tam pavidè ti-
meas? horum, inquam, tu censuram
adeò

adeò pertimescas, qui tamen tuam, quam tu de ipsis foves, existimationem flocci faciunt, & superbo risu exhibilant? qui tuam de ipsis sententiam æquè parum, ac muscæ stridorem curant? quibus tu eodem, quo fungus, es loco? & horum de te iudicium tibi sit adeò sacrosanctum? & quidem tibi? cùm tamen illis tua de ipsis opinio non nisi nugæ sint & aniles gerræ. Quæ mentis, quæso, hæc vilitas?

Quidcunque tu de illis sentias, dicasque, propterea illi nec latum unguem ab arrepto teporis tramite deflectent. Sive suo agendi modo tibi placeant, sive displiceant, id curarum illis ultima est. Propter te nec capillum curvabunt. Cur ergo tu eos adeò supplex reverearis? cur tu eorum causa Numen offendas? cur tu propter eos desinas esse bonus; cùm tamen si propter te minimè omittant esse mali? Illis non plus juris in te, quàm tibi in eos competit; cur ergo tu illorum phantasiæ mancipium sis? cùm eorum habilitatem præ tua despicias; cur non

&

& eorum iudicium præ tuo contemnis? cum in aliis rebus te eisdem præferas; cur non & in hac? cum te illis censeas meliorem, cur non & prudentiorem? Age ergo, & humiles hos abjice respectus; hinc enim superbias, licet. Par pari repende: contemptui contemptum repone: ridentes te, etiam tu sed sanctius ride. Quod enim illi sunt, etiam tu es, æquali sorte beatus.

2. Idque eò magis te facere convenit; cum non solum ejusdem tecum fortunæ homines, sed erroneis insuper opinionationibus obnoxii homines sint. Nam hoc ipso, quod ii, pietati deditos, obloquiis vexent; liberioris verò genii trosculos pro semi-deis habeant? hoc ipso quod fervidos fugiant, tepidos ament, virtutem horreant, vitio blandiantur, probanda culpent, & culpanda probent, manifestum est, eos illorum ex numero esse, qui, sacra testante Pagina, *non sapiunt ea, quæ DEI sunt; sed quæ hominum, (d) & quæ carnis sunt, (e) dicentes bonum malum, & malum*

(d) Marc. 8. v. 33. (e) Rom. 8. v. 5.

malum bonum : ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras : ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. (f) Quorum proin *sapientia stultitia est apud DEUM,* (g) & merus error. Nam cum contraria Christo sensa foveant; æterna verò Sapientia falli nequeat; ergo eos in suis ideis errare, evidens est.

Et horum erroneam tu argutationem cœcus adores? tu, inquam, qui etiam in rebus fidei subin dubius hæres. Horum dicteria Delphicæ Tripodis tibi oracula : horum erraticæ delirationes vitæ tibi regula sint? Obsecro, quæ Circe te fascinavit, ut omnem tibi rationem adeò foedè incantari finas? Quis enim prudens litteras negligit; quia hæ ab indoctis vilipenduntur? quis fame se conficit; quia furiosi cibum esse venenatum vociferantur? quis argentum abjicit; quia ab imperitis stannum dicitur? Et tu scientiam Sanctorum, animæ cibum, virtutis curam temerè spernas; quia ista à deliris ho-

Pars I. P munci-

(f) Isa. 5. v. 20. (g) 1. Cor. 3. v. 19.

muncionibus stulto risu exhibilantur?
quæ hæc prudentia!

3. Quid? quod erronei hi censores
in suis quoque judiciis mirè *inconstan-*
tes sint. Nam quem hodie laudibus
super æthera tollunt, ingestis cras vi-
tuperiis, infra tartara deprimunt: quod
hodie approbant, cras denuo impro-
bant: qui hodie ab ipsis heros, cras
audiet fungus. In ipsorum mente non
ratio, sed dominans affectio pro tri-
bunali sedet, quæ pro varia temporum
vicissitudine, æris mutatione, humo-
rum agitatione, bilis commotione
absolvit, vel damnat: eligit, vel re-
probat: laudat, vel vituperat, non
quod æquitas dicat, sed quod im-
petus suadet.

Et hi erronei omni momento mu-
tabiles: hi ignes fatui quovis flatu
mobiles: hæc animatæ lunæ vivique
apriles vivendi forma viaque ad cœ-
lum tibi duces sint? Horum censoria
virgula tibi altera Moysis virga sit, quæ
minaci cuspide omittenda tibi, agen-
daque

daque designet? Vah! pudeat te tui,
& si vel unica iudicii scintilla tibi su-
perstes gliscit, saniora decerne.

4. Accedit, quod inconstantes hi
Vertumni insuper *vitiosi* sint; variis-
que naëvis contaminati ita vivant, ut
jure vilipendi ab aliis, contemni que
mereantur. Et de hac illorum vitiosi-
tate tibi constat; nisi enim tales eos
esse tu ipse existimares, nec per vitium
te illis placitum sperares, nec ob vir-
tutem displiciturum timeres. Utrum-
que ergo cum speres, & timeas, pa-
tet, illos etiam à te imperfectis annu-
merari, & probitatis parum studiosos
censeri. Et isti jam tibi sint norma
recti? horum iudicium tuum sit Deu-
teronomium? horum vita morum tibi
speculum sit?

Quæ hæc amentia! scire eos
homines esse tibi æquales, errori-
bus obnoxios, inconstantia devotos,
defectibus plenos; id, inquam, scire,
imò & fateri; nec tamen eorum deli-
ramenta contemnere; quin ea etiam
pertimescere, revereri, ac suspicere;
id enimvero improba fatuitas & fatua

improbitas est, lustrico carcere & flammantibus catenis digna.

At dices : agnosco quidem rei indignitatem, ingemisco ipse ego miseræ forti meæ; quin & irascor duræ servituti. Sed ferendum est, quod vitari nequit : ex hoc morbo non solus decumbo : serviendum temporis : conivendum praxi : expectandum, donec sanctiora redeant sæcula. Aliorum enim genio nî me conformavero, diæteriis carpent, cachinnis explodent, sarcasmis obruent ? eroque meta, in quam aculeata verborum jacula omni ex parte convolabunt.

Verum ô bone ! secus si feceris ; si hominum tibi æqualium, erroneorum, inconstantium ac vitiosorum ineptas opinionationes despexeris ; pii te encomiis efferent, summè æstimabunt Cælitæ, Christus ipse paterno affectu te complectetur, & coram Patre Divino totaque cœlesti curia suum te esse palam profitebitur ? memor scilicet sui illius promissi : *omnis, qui confitebitur me coram*

ram hominibus, confitebor & ego eum co-
ram Patre meo; (h) apud quem nec
mundi stilus, nec temporum iniqui-
tas, nec reorum numerus te excusabit.
Hic ergo jam delibera, & cuinam par-
ti odiosus esse eligas, determina; nem-
pe an piis, Coelitibus, Christo? num
verò insulsis quibusdam, lunaticis &
probitate carentibus socienis? qui ta-
men ipsi olim suum hoc iudicium
damnabunt, teque, quod secutus id
fueris, culpabunt.

Antequam tamen quidquam decer-
nas, prius seriò perpende, an non fer-
reis digna clathris mania sit, velle di-
splicere bonis, ne displiceas malis? *mal-*
le offendere custodem Angelum
ipsumque DEUM, quàm pauculos
quosdam effrontes, tepidos ac petu-
lantes socios? licet provideas, te nec
his omnibus satisfacturum. Bene, in-
quam, prius considera, an non cordatis
hominibus (verba sunt Gregorii Nazian-
zeni) *pluris faciendum, magisque curan-*
dum sit iudicium Numinis, quàm omnium

P 3

alio-

(h) Matth. 10. v. 32.

aliorum in unum coactorum? Et quidni?
 (pergit idem Sanctus) *An ergo judi-*
cium caci de coloribus præferes judicio
oculati? An ergo, velut alter Roboam, ju-
dicia juvenum præferes judicio senum?
Et cum DEUS & homines inter se expen-
duntur; an ergo judicia hominum potio-
ra duces, quàm DEI? (i) hominum,
inquam, & quidem talium, quos ut
omnes tibi & constanter faventes ha-
beas, nunquam obtinebis.

§. Id enim qui intendit, qui omni-
 bus & semper placere cupit, is hirco-
 cervos venatur, vulpanferes aucupa-
 tur, *stulto labore consumitur.* (l) Quid-
 cunque agas, ô vane! quacunque gra-
 diaris via, in quamcunque te flectas
 partem, censoriam mortalium ferulam
 nunquam & nuspiam effugies. Nam
 (quod pii Ascetæ effatum est) *omni-*
bus placere non est possibile. Et licet Pau-
lus omnibus omnia factus est; tamen ne
ab aliis aliquando judicaretur, vel non
despiceretur, cohibere non potuit. (m)

Ne

(i) Oratione 2. (l) Exod. 18. v. 18. (m)
 De imit. Christ. l. 3. c. 36. n. 1.

Ne quidem illis gregalibus tuis omnibus & semper probaberis. Cum enim illi ob discordantes, quas nutriunt, affectiones regnum inter se divisum sint, diversa sentiant, & mutuò contraria velint; quidquid facias, apud eorum aliquem delinquas, oportet; uniusque velificando, hoc ipso alterutrum contristes, necessum est. Cumque insuper ii, utpote pravis motionibus obnoxii, se invicem plerumque etiam aversentur; ut uni injucundus accidas, satis erit, arrisisse te alteri. Quin etiam illos ipsos, apud quos hodie cum reliquorum offensa gratiam injisti, cras tibi pariter ob rem nauci offensos senties. Imò ut nemini placeas, sufficiet hic tuus aliis displicendi metus. Et sic non solum apud Cælicolas & probos, quos tamen ob tepidos spernis; sed etiam apud tui furfuris fodales, quorum amore conscientiam maculas, justa Talionis pœna offensionem incurres.

Hæc ergo cum ita se habeant, te ipsum modò judicem volo, an non

deliræ mentis indicium sit, sui ipsius tortorem agere, dæmonis martyrem ac stultæ aliorum phantasiæ mancipium esse; quin imò propriam animam, pios omnes, ipsamque adeò æterni Numinis Majestatem audaci protervia lædere, irritare, laceßere, ut efugas judicia mundi, quæ tamen hætenus nemo unus nec ipse Christus declinare potuit? ipse, inquam, tu judica, an non ingens hæc dementia sit? Cùm ergo cribro aquam haurias, quicumque criticos aliorum dentes te evasurum speras; solum superest, ut generosè contemnas, quod, ut devites, adipisci non vales. Ipsa hæc infelix, aliorum censuras subeundi, necessitas te illas animo sanctè superbo despiciere doceat.

6. Et tandem quid mali tibi inferre, vel quid boni afferre, hæc aliorum de te opinationes possunt? eæ nec meliorem te, nec deteriorem reddent. Quid confert Soli, eundem ab Indis coli ut DEUM? & quid nocet Lunæ, eandem à canibus allatrari? Quid de-
cedit

cedit auro, si à cœco credatur plum-
bum? aut quid pretii accedit vitro,
si ab imperito censeatur gemma? Pone,
agasonem putari regem; num is re-
gium propterea conscendet thronum?
Finge, Cræsum judicari Codrum, aut
vice versa; num ille propterea egentior,
hic ditior erit? Improbis si es, talis
manebis; licet homines te sanctum ju-
rent. Probis autem si te conscientia
clamet, talis eris; licet æmulus livor
te improbum jactet.

Quod es, hoc es (ait Thomas à Kem-
pis) *nec major dici vales, quàm DEO*
teste sis. Non es sanctior, si laudaris:
nec vilior, si vituperaris. (n) *Sive enim*
bene, sive malè interpretati fuerint, non
es ideo alter homo. (o) Ergo (pergit
concludere idem Auctor) *ergo huma-*
num ne metuas judicium. (p) Sed po-
tiùs generoso neglectu despice ridicu-
lum illud phantasma: *quid dicent de*
me, quid sentient homines? Dicant sanè,

P 5

&

(n) De imit. Chri. l. 2, c. 6. n. 3. (o)
Ibid. l. 3, c. 28. n. 2. (p) Idem l. 3.
c. 36.

& sentiant illi, quodcunque voluerint; tu esse cura, quem te exoptat DEUS, & tibi ludibrio sit mundus. Tædeat te ventis auræ popularis instar erraticæ nubis variè circumferri, & levem in diversa abripi non pondere rerum, sed opinionibus hominum.

Excute tandem perniciosam hanc, quam hætenus animo fovisti, de aliorum judiciis æstimationem; cùm ea sit fons, si non omnium saltem præcipuarum, quibus cruciamur, afflictionum. Dum enim quis ob locum, in quo degere: aut ob munus, quod cogitur obire, tristis dejicitur; dum de alterius obloquio, negato honore, illata injuria querulus dolet, unica plerumque morbi causa est hominum de hac re opinio. Sola hæc cogitatio: *quid alii nunc dicent, quid de me cogitabunt, & sentient?* est ille nequam artifex, qui plerasque nostras cruces, opitulante phantasia, fabricatur, exaggerat, extendit, aggravat, & auget. Solummodo scrutare mentem tuam, ac nonnihil in motionum tuarum
origi-

originem inquire, & rem me unaque
ulcus tuum acu tetigisse fateberis.

Quicumque ergo lætos vivere soles
ac aureum cupis ævum; quicumque
stabili pace perfrui tranquillus optas,
execrandum hoc idolum: *quid dicent
homines?* obliviosi contemptus tenebris
sepelias, ac sollicitè caveas, oportet, ne
illud à superbia ullo unquam tempore
in lucem denuo protractum, cordis
aræ imponatur; & experieris humani
judicii neglectum, pellendo respectui
humano, excellens subsidium esse.

II. Alterum fugandi hujus mali re-
medium ac potens pariter, hominum
opinionum contemnendi, incitamentum
est solidus, ac altè animo impressus,
Divini illius Judicii metus, quod sub
finem mundi *Filius hominis*, *veniens in
nubibus cæli cum virtute multa & maje-
state*, instituet. (q)

II.
Divini ju-
dicii me-
tus.

I. Hujus scenæ timorem efficax
contra tartaream hanc pestem antido-
tum

(q) Matth. 24. v. 30.

tum esse, testatur ipse Gentium Doctor Paulus. Cum enim ad Corinthios scripsisset, *sibi pro minimo esse*, ut ab eis judicaretur aut ab humano die, rationem, ad spernenda mortalium sensa se impellentem, mox exprimit, dicens: *nam qui judicat me, Dominus est*; (r) non æqualis mihi, erroneus, inconstans, viciosus & impotens homuncio; sed Dominus, & quidem Dominus Omnipotens; (s) cui non est similis: (t) in cujus manu omnis sapientia: (u) qui idem semper est, (x) magnificus in sanctitate, (y) fortis potentia; (z) cujus iræ nemo potest resistere; (w) qui potest perdere, & liberare; (aa) hic, inquam, eos, qui favorem hominum Divino prætulerunt, *statuet in judicio vivos*; cumque arguerit eos, etiam corripiet eos; (bb) & effundet quasi ignem indignationem suam super eos. (cc)

Tunc

(r) 1. Cor. 4. v. 3. & 4. (s) Judith. 16. v. 20.
 (t) Psal. 85. v. 8. (u) Sap. 7. v. 16. (x)
 Psal. 101. v. 28. (y) Exod. 15. v. 11. (z)
 Eccli. 15. v. 19. (w) Job. 9. v. 13. (aa) Jac.
 4. v. 12. (bb) 4. Esdr. 12. v. 33. (cc) Thren.
 2. v. 4.

Tunc revelabunt cæli iniquitatem ac stultitiam respectûs humani, & terra exurget adversus impios hujus idoli cultores. (dd) Ipsimet miseri illi, oborto lumine, intimè perspicient inanitatem mortalis judicii, ac æternitatis radio illustrati, plena luce cognoscent, quàm perversè ac stolidè egerint, lædendo supremum Numen, ne offenderent abjectum vermem: mallendo displicere DEO, quàm inani socio; ac potius contristare curiam coelestem quàm leviculum gregalem. Enimvero sola hujus dementiæ viva recordatio eorum mentem pudore, artus tremore complebit.

2. Tunc iratus judex, *indutus vestimentis ultionum*, (ee) & *tonans voce magnitudinis suæ*, (ff) vilibus his mundi mancipiis, quasi insultando, dicet: *ubi sunt dii vestri, in quibus habebatis fiduciam? surgant nunc, & opitulentur vobis, ac in hac necessitate modò vos protegant.* (gg) *Videte nunc, cui me assimila-*

(dd) Job. 20. v. 27. (ee) Isa. 59. v. 17.
 (ff) Job. 37. v. 4. (gg) Deuteron. 32. v. 37.

assimilaveritis, & adequaveritis; (hh)
 imò & postposueritis. Fatemini, quòd
 ego sim solus, & non sit alius præter me.
 En! si acuero ut fulgur gladium meum,
 & arripuerit judicium manus mea, quis
 vestrùm resistet mihi? Reddam ultionem,
 inebriabo sagittas meas, & gladius meus
 devorabit? & non erit, qui vos de manu
 mea possit eruere. (ii) Ita tonabit ille in
 voce sua mirabiliter. (ll)

O infelices! ad ista quæ vobis tunc
 mens erit? cùm derelicti ab illis ipsis,
 quorum amore Divinam Majestatem
 roties irritastis: cùm *DEUS* quasi tu-
 mentes super vos fluctus ingruet, (mm)
 & toto furoris pondere in vos solos
 incumbet: cùm is quasi leo in spelunca
 sua (nn) vos deprehensos obruet,
 omni ope destitutos: cùm nec Sol ju-
 stitiæ Christus, nec Lunæ jubar Maria,
 nec Cœlites stellæ ampliùs dabunt lu-
 men suum, nec radiis gratiæ lucebunt
 vobis; quæ, inquam, tunc de respectu
 &

(hh) Isa. 46. v. 8. (ii) Deuter. 32. v. 41.
 & seq. (ll) Job. 37. v. 3. (mm) Job. 31.
 v. 23. (nn) Psal. 10. v. 9.

& judiciis hominum sensa fovebitis?
quo illa loco per vitæ cursum habuif-
se optabitis?

Præcipuè quando videbitis, quod
illi ipsi, quorum deliramenta vitæ ve-
stræ erant regula, hæc audientes, &
videntes, turbentur timore horribili, di-
centes intra se: ergo erravimus à via ve-
ritatis, & viam Domini ignoravimus?
quando cernetis, quod hi ipsi, quo-
rum modò cavillationes vobis sunt vi-
vendi norma, quòd, inquam, hi ipsi
penitentiam agentes, & præ angustia spi-
ritûs gementes, exclament: en! hi fo-
dales olim ac contubernales nostri, hi
sunt, quos aliquando ob morum mode-
stiam virtutisque studium habuimus in
derisum & in similitudinem improprietatis!
Nos insensatè vitam illorum aestimabamus
insaniam, & finem illorum sine honore.
Ecce! quomodo computati sunt inter filios
DEI, & inter sanctos sors illorum est.
(oo) Nunc fulgent quasi splendor firma-
menti, & quasi stellæ in perpetuas eter-
nitates. (pp) O! quàm prudenter ege-
runt;

runt, quod nostras irrisiones irriserint, & contemptionses contempserint. Hos, inquam, talia ululantes, & cum gemitu vociferantes, cum perceperitis, quam tunc opinionem de illo vestro idolo: *quid dicent homines?* concipietis? quid fecisse desiderabitis? O quis pavor tunc, quæve tristitia animum occupabit?

3. Verum nihil hæc sunt, comparata illi consternationi, qua exanimabimur; cum Divinus Iudex opere ipso complebit illas terribiles minas, quas in Evangelii libris intentavit his verbis: *qui negaverit me coram hominibus, negabo & eum ego coram Patre meo, qui in cælis est.* (qq) Item: *qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet; cum venerit in majestate sua & Patris & sanctorum Angelorum:* (rr) quod enim respectui humano mancipati, Christum suo modo negent, & erubescant, §. 3. ostensum est. Proin, secundum relatum supra oraculum, Servator noster tales illo judi-

(qq) *Marth. 10. v. 33.* (rr) *Luc. 9. v. 26,*

judicii tremendo die coram universo orbe, Angelis, Cælitibus ac æterno Patre pariter negabit, ac erubescet.

Quid autem horribilius, quàm frigida mente ignorari ab illo, à quo solo nostra tunc salus dependet? quid terribilius, quàm pudori esse illi, à quo nostra omnis gloria promanat? Nam quorum nos pudet, hos & nauseamus, & ab iis oculos avertimus. Quid autem funestius, quàm Christum suos illos misericordes oculos à nobis avertere? quàm Divinum illud Cornaueseare nos, & abhorrere? Ah! à facie frigoris ejus quis sustinebât? (ss) præcipuè si pulsantibus, & ad coelestes nuptias admitti petentibus, clausa januâ, reponat triste illud: *nescio vos*; (tt) aut illud alterum: *non novi hominem*, (uu) benevola scilicet illa ac plena amoris scientia, qua fideles sibi mentes discernere consuevit. Hac ergo plaga ne & tu puniaris, *tíme DEUM*, (xx) ejusque judicium metue; hujus

Pars I.

Q

enim

(ss) Psal. 147. v. 17. (tt) Matth. 25. v. 12.
(uu) Matth. 26. v. 72. (xx) Prov. 3. v. 7.

enim constans metus saluberrima est contra hunc, quem impugnamus, morbum panacea.

Igitur coniecto in cordis intima acri obtutu, seriò inquire, 1. an non etiam tu illorum ex numero sis, qui (immemores illius Sipientis effati: *qui timet hominem, citò corruet*) (yy) *illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor?* (zz) id est, an non etiam tu ex vano aliis displicendi respectu plurima commiseris mala? & plura itidem omiseris bona ex futili iisdem placendi pruritu? Ita si est, *scito; quod pro omnibus his adducet te DEUS in iudicium.* (aaa) Proin in tempore te emenda, illasque occasiones designa, in quibus huic malo ope examinis particularis occurrere statuis.

2. Sedulò indaga, an fide viva credas sequentia æternæ Veritatis oracula? scilicet, *nemo potest duobus dominis servire, Christo scilicet, & mundo:* (bbb)

(yy) Prov. 29. v. 25. (zz) Psal. 52. v. 6.
(aaa) Ecclæ. 11. v. 9.

(bbb) quicumque voluerit esse amicus huius seculi, inimicus DEI constituitur.

(ccc) item hæc: si hominibus placerem, Christi servus non essem. (ddd) DEUS

dissipabit ossa eorum, qui hominibus placent.

(eee) Adeoque examina, an non aulico ritu aliis inserviando, abjectè blandiando, verbis adulando, sæcularium mores imitando, hominum favorem aucuperis? O miser! quod tam

solicite quæris, lanugo est, quæ à vento tollitur: spuma gracilis est, quæ à procella dispergitur: fumus est, qui à vento diffunditur.

(fff) Similis Æsopico canes, qui rem perdis, ut umbræ inhies: qui æterna negligis, ut transitoria nundineris. Ah! tandem aliquando aliorum damnis sape.

3. Disquire præterea, an practicè

tibi persuasam habeas veritatem illius

enunciati, à Christo nobis per Mat-

thæum & Lucam intimati: nempe no-

lite timere eos, qui occidunt corpus; ani-

Q 2

man

(bbb) Matth. 6. v. 24.

(ccc) Jac. 4. v. 4.

(ddd) Gal. 1. v. 10.

(eee) Psal. 52. v. 6.

(fff) Sap. 5. v. 15.

mam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam. (ggg) item: dico autem vobis amicis meis: ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius, quid faciant. Ostendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui, postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timete. (hhh)

Proin vide, an fixum animo sedeat, potius omnium odia incurrere, socio-
rum ludibriis exagitari, ab eorum conventiculis excludi, illorum dictis vexari, ab ipsis contemni, & vitari; quàm supremum Numen veniali noxa offendere? Quid hæres? . . . Audi momentem Ecclesiasticum: *pro his omnibus ne confundaris, & ne accipias personam, ut delinquas propter eam. (iii) Nam maledictus, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum; ita, ut ejus gratia lædat Creatorem. (lll)*

4. Dem-

(ggg) Matth. 10, v. 23. (hhh) Luc. 12, v. 4. & seq. (iii) Eccli. 42, v. 4. (lll) Jerem. 17, v. 5.

4. Demum inquire, an ægrè feras, si alii frigidè tecum agant, tuum consortium fugiant, teque aversentur? Hoc ipsum est, ais, quod mentem adeò urit, cruciatque. Verùm quid doles, quòd non fallaris? . . . quòd plurimorum fons tædiorum tibi obturetur? . . . quòd non fruaris illa societate, qua caruisse olim gaudebis? . . . Nunquid non DEUS tibi melior est, quàm decem (mmm) ejusmodi gregales? imò quàm milleni tales erronei, inconstantes, vitiosi sodales? Lætare potiùs, quia odit te mundus; signum id est, quod de mundo elegerit te Christus; si enim de mundo esses, mundus utique, quod suum erat, diligeret; quia autem de mundo non es, propterea odit te mundus. (nnn) Proin gaude.

Præterea scito, quia Christum priorem te odio habuit; (ooo) non est autem discipulus supra Magistrum. (ppp) Exulta igitur, quod à mundo eodem, quo ille,

Q 3

ille,

(mmm) 1. Reg. 1. v. 9. (nnn) Joan. 15.
v. 19. (ooo) Ibid. v. 18. (ppp) Matth. 10.
v. 24.

ille, habearis modo. Denique transitorii hi, quibus tepidi te afficiunt, despectus abunde compensantur genuina illa ac æternum duratura existimatione, quam de te probi in terris, ac Beati in coelis concipiunt, semperque fovebunt. Quin imò illi ipsi quoque irrisores tui sub finem vitæ & orbis te propterea encomiis efferent.

Igitur licet ejusmodi ludicatoribus *frons area sit; (qqq)* tamen *ne timeas eos, neque metuas à facie eorum:* nam dabit tibi DEUS (*modò heroicis surgas in ausus*) *faciem tuam valentio- rem faciebus eorum, & frontem tuam durio- rem frontibus eorum. (rrr)* Primis solummodo diebus eorundem cavillationes cataphraëto pectore immotus excipias, oportet, & vicisti. Hi ipsi postea laudum tibi thura litabunt; & quem prius sibi similem vilipenderunt, nunc dissimilem verebuntur.

At oppones: non solum agitur hic de fugiendis hominum irrisoribus, sed

(qqq) Isa. 48. v. 4. (rrr) Ezech. 3. v. 8.

sed de vitandis, quæ aliàs inferent, damnis. *Timendum enim, ne iratî noceant.* Verùm reponit Augustinus, non nocebunt homines, nisi permittat DEUS. Dein isti semper habent voluntatem nocendi; nec si placentur, nec si rogentur, desinunt nocere velle. Hoc enim malevolentia illorum proprium est. Ergo quid facies eos colendo, nisi ut offendas illum, quo offenso in istorum potestatem daberis. Et qui tibi nihil possent facere, illo placato; facient tibi quidquid volent, illo irato. Hæc Africæ lumen Augustinus. (sss)

Itaque Pauli monitum secutus, obverso tergore totum tibi mundum crucifige, (ttt) ridentem ride, spernentem sperne, & contemptis ejus judiciis, non nisi Divinum metue. Cura, ut non jam desideriis hominum, sed voluntati DEI, quod reliquum est in carne, vivas temporis. (uuu) Secus, væ tibi! nam horrendum erit incidere in manus DEI viventis; (xxx) tum quia non est sanctus,

Q 4

sanctus,

(sss) Enar. 2. in Psal. 26. (ttt) Gal. 6. v. 14. (uuu) 1. Petr. 4. v. 2. (xxx) Hebr. 10. v. 31.

*sanctus, ut est Dominus, qui ejusmodi
vanos timores infinito odio averfatur;
tum quia non est fortis, sicut DEUS no-
ster; (yyy) ipse enim est, qui vitæ &
mortis habet potestatem: qui deducit ad
inferos, & reducit: (zzz) & non est,
qui effugiat manum ejus. (w) Igitur
hujus solius judicium time; hominum
verò judicia contemne; & gemino hoc
antidoto munitus, respectum omnem
humanum facili negotio fugabis.*

(yyy) 1. Reg. 2. v. 2. (zzz) Sap. 16. v.
13. (w) Tob. 13. v. 2.

CAPUT VI.

DE SOCORDIA IN SURGENDO.

Sicut teste Ecclesiastico *vinum moderatè potatum, exultatio est anima, & sanitas corpori: contrà verò multum potatum, est amaritudo animæ, atque irritationem, iram, & ruinas multas facit.* (a) sic quoque somnus temperanter admissus, lassos artus mentemque reficit; ultra præscriptos autem limites productus, non solum meritorum augmento, obtinendæque perfectioni vehementer incommodat; sed insuper plurima in animum mala sæcundo comitatu inducit. Hanc enim somniculosam in surgendo inertiam uberem esse scaturiginem, ex qua innumeri per diem defectus perenni serie profluunt, æquè tristis ac frequens experientia docet. Ut proin
inter perniciofa virtutis solidæ obsta-
cula

Q 5

cula

(a) Escli. 31. v. 36. & seq.

cula non ultimum sibi locum hæc fe-
gnities meritò vendicet. Ejus ergo fu-
gam ut efficacius persuadeam, I. illius
malitiam, II. vilitatem, III. damna ob
oculos breviter ponam; probando,
eam esse peccatum, & quidem tur-
pe, valdeque noxium.

§. I.

Est Peccatum.

I.
*Probat
id à pari.*

I. **P**rimum quod attinet, inprimis
hæc in surgendo pigritia est pia-
culum inter minora non minimum.
Constat id luculenter inducto à pari
argumento. Nam auctore Augusti-
no, cui gemina Ecclesiæ lumina (b)
suffragantur, *quoties aliquis in cibo &
potu plus accipit, quàm necesse sit, ad mi-
nuta peccata pertinere noverit.* (c) Ergo
etiam quoties aliquis somno amplius
tribuit, quàm corporis habitudo po-
stulat, levi errato se obstringet.

Si

(b) S. Gregor. M. lib. 30. Mor. c. 7. S. Thom.
2. 2. q. 148. a. 1. & 4. (c) Aug. Tom. 10.
Serm. 4. in die animarum.

Si enim Angelico Doctore manifestum est, *inordinatum edendi appetitum esse peccatum*; (d) qua prerogativa minus ordinata dormiendi appetentia à simili culpa eximetur? præsertim cum par utrinque militet ratio. Nam secundum Aquinatem *omnia delectabilia, quæ in usum hominis veniunt, ordinantur ad aliquam hujus vitæ necessitatem, sicut ad finem*. (e) Nota, *omnia delectabilia*: ergo etiam somnus. Ergo ordo & finis à natura institutus exigit, ut is solum admittatur propter necessitudinem. *Necessitas enim hujus vitæ* (verba sunt S. Thomæ) *est regula delectabilium, quæ vult, ut præcisè tantum eis utamur, quantum necessitas hujus vitæ requirit*. (f) Igitur qui neglecta hac regula tamen ultra quàm necesse sit, sopori indulget, finem naturæ & ordinem pervertit: contra legem rationis agit; proinde peccat.

Dein comedere, & bibere ob solam voluptatem etiam moderatè, est levior
offen-

(d) Loc. suprà cit. (e) 2. 2. Q. 141, a. 6.
(f) Ibidem.

offensa DEI, ut fusè & doctè probat Cardenas, commentando in propositionem VIII. ab Innocentio XI. damnatam; (g) ubi ostendit, solum hoc membrum, reliquis etiam omissis, fuisse motivum sufficiens, illam thesin nigro theta notandi. Quis ergo inficias ibit, par delictum esse, diutius dormire ob solam voluptatem? Licet enim ejusmodi dormitatores suæ huic desidiæ aliud semper & aliud palliolum prætexere consueverint, tamen solam rei suavitatem unicum eis incitamentum esse, ipsa nostrî proditor conscientia clamat, ut infra pluribus ostendetur. Itaque quàm parum *appetitus naturalis edendi*, æquè parum *appetitus naturalis dormiendi licitè suis actibus fruitur*, blandimentum inde ortum ultimò ac unicè spectando; cum ob rationum paritatem utraque assertio, utpote sub illa octava virtualiter (ut ajunt) contenta, æquali fulmine Vaticana ex arce perculsa sit, atque proscripta. Dixi: *fruitur*; nam somni dulcedine licet quidem *uti*, ad
altio-

altiore eam finem velut medium dirigendo; non tamen *frui*, in ea sola quasi in fine quiescendo. Quo sensu cuidam Epicuri alumno Seneca reposuisse fertur: *tu voluptate fruere, ego utor.* (h)

II. Nec opponas, vacare noxa, audire musicam, olfacere florem, venari, ambulare ob solam delectationem his actibus propriam; adeoque nec malum fore, diutius hærere in lecto ob solam, quæ hanc inertiam comitatur, sensuum illecebram. Nam imprimis etiam hanc propositionem, tanquam in illa thesi octava virtualiter contentam, pariter ab Innocentio XI. damnari, mordicus contendit Cardenas, hanc suam opinionem tutans auctoritate S. Thomæ. (i) Sed demus, verum esse, quod obijcitur; tamen adhuc lata inter meam & allatam positionem intercedit diversitas.

Nam

(h) Seneca libro de vita beata. (i) Dissertatione 3, c. 1, q. 3, q. 2, n. 37. & 38.

Nam enarratæ actiones à natura ad hunc finem sunt ordinatæ, ut animum relaxent. Unde sequitur, quod illa oblectatio, quæ in hac animi relaxatione consistit, (tanquam intentus à natura finis) ratione sui appeti possit. Contrà verò illud, ex somno uti & ex cibo proveniens, oblectamentum est institutum, ut solum sit medium, quo alliciamur ad nostras vires per moderatum eorundem usum conservandas. Proin inverteretur ordo naturæ, si hujusmodi lenocinia directè & ratione sui quærentur; siquæ in annexo eis blandimento tanquam in fine sisteretur.

Accedit, quod jucunditas ex musica resultans, ad superna mentem potius elevet, quàm inde abstrahat; cum è contrario prolixior somnus brutis similes nos, totosque hebetes reddat. Unde concluditur, inter non necessarium soporem, ac relatas exercitationes ingens intervenire discrimen, & ex posteriorum honestate minimè inferri posse innocentiam prioris; adeo-

adeoque socordiam in surgendo non minus piaculum esse, ac intemperantiam in comedendo.

III. Præterea qui sponte & temerè <sup>III. Probatur
idem ratione</sup> ponit ejus generis actionem, quam providet turpissimis tentationibus lubricam occasionem præbituram, peccat. Ita pronunciant communi assensu omnia Theologorum subsellia. Jam verò talia stragulorum mancipia per suam hanc præcipuè insomnem in toro moram studiosè dant ansam variis imaginibus, & quidem foedissimis, periculosissimis; idque tristi experientia docti optimè norunt. Ergo peccant; saltem si sit periculum consensûs; & quidem lethalem in modum, si illud omnino proximum existat; leviter verò, si minùs propinquum id sit.

Denique contumax hæc & lenocinans in strato pigritia est causa deliberatè & quidem præter jus & fas temerariè volita effectûs leviter mali, nempe diurni illius teporis, qui præcipu-

cupas, imò omnes totius diei functiones vitiat, destruit, pessundat. Ergo etiam illa ejusdem malitiæ rea erit. Cuicumque ergo DEUS est cordi, ejusque offensa horrore; quicumque ea credit, quæ de malignitate, effectibus & pœnis peccati venialis in prima commentatione perpendimus, is toto cordis affectu malitiosam hanc in surgendo socordiam fugiat, & detestetur.

§. II.

Est peccatum vile.

I. **N**ec minor hujus ignaviæ vilitas est. Nam ejusmodi Endymiones & lucifugæ talpæ à suis moderatoribus propterea acriter reprehenduntur, ab æqualibus non sine sarcasmis carpuntur, ab inferioribus non rarò in faciem vilipenduntur, & ab ipso tandem dæmone, quod rei caput est, turpiter ludificantur; utpote qui singularem quandam in illorum phantasiâ, humores & caput potestatem
exer-

I.
*Tales sunt
aliis ladi-
brio.*

exercet, non adeò abfimilem illi, qua in circumfessos dominatur; illud pro suo libitu, nescio, qua gravedinosa torpedine & somniculosa membrorum lassitudine plumbeum reddendo, ac instar vilis bestiae soporis capistro culcitrae affigendo, ita ut hi tenebri-cosi vespertiliones jure similes dicantur illi mulieri, *quam alligaverat Satanas decem & octo annis* adeò miserè, ut *inclinata omnino non potuerit sursum respicere.* (a)

Nam etiam tales ab orci genio ita pulvino agglutinantur, ut ad hanc communem cum feris illecebram toto homine incurvati, nequeant mentem in altum attollere, quæ unà cum corporis trunco plumis immersa ita stertit, ut ad tractanda dein coelestia inhabilis reddatur; idque *decem & octo* non rarò *annis*, imò totius vitae curriculo: vitiosa consuetudine in naturam degenerante; non sine magno animæ rationalis probro, quæ infra suam dignitatem foedè depressa vilescit:

Pars I.

R

nec

(a) Luc. 13. v. 11. & 16.

nec sine iniusta partæ existimationi
macula, quæ propterea passim & me-
ritò vapulat.

II.
Sibi pro-
bro.

II. Quid enim indignius, quàm
esse vile mancipium somni, qui nos
brutis æquales reddit? esse mediasti-
num illius carnis, quæ non nisi fac-
cus stercorum est & esca vermium?
esse probum illius abjectæ commo-
ditatis, cuius nos postea vigiles pu-
det? esse ludibrium cacodæmonis,
qui omnia nostra, quæ in contrarium
tam firmiter concepimus, proposita
uno rhonco aut halitu diffilat, & pro-
broso risu nostram hanc inconstantiam
exhibilat? Profectò sola rei hujus vi-
litas honestæ indoli culcitrosæ hujus
inertiæ horrorem incutere deberet.

§. III.

Et valde noxium.

I.
Vitiat
oratio-
nem.

I. **D**amna verò, quæ ex mala hac
humiliq̃ue desidia scaturiunt,
gravia sanè & valde noxia sunt. Pri-
mus

mus hujus pestis effectus est malus meditationis successus; dum enim alii luminum Patri fervidæ orationis tributum summo mane flexis genibus persolvunt, talis in toro stertens, turpi socordiae vecors indulget.

Aut si etiam, timore humano stragulis extractus, in oedeo comparer, solum corpore non animo præsens est; cum carnei instar trunci pulpitum pleno pondere premens, vel somniculosus toto se langueat, vel innumeris evagationibus in diversa distractus, hinc inde per domum, urbem & orbem vagetur. Quàm magna autem sint, quamque lethalia remissæ aut omissæ meditationis detrimenta, ex secundæ partis capite 2. patebit.

II. Alter inde proveniens effectus ^{II.} est tepor, ille juratus amoris divini ^{Inducit teporem.} hostis, virtutum pernicies, & vitiorum fons, qui in omnes totius diei actiones sese instar veneni diffundens, cunctas corrumpit; efficitque, ut illis ipsis actionibus quotidianis, quibus

R. 2 bus

bus ingentes gratiæ & gloriæ thesauros nobis promereri potuissemus, non nisi culpas accumulamus & poenas, in lustrali ergastulo diutissimè luendas.

Lerneæ huic hydræ sua pariter incunabula debent distracta sacra Hostiæ litatio, oscitans precum sacerdotalium recitatio, solitudinis horror, & fugata mentis collectione, continua sui effusio in externa; quam ponè pleno agmine sequuntur neglectus operum poenitentia, intemperantia in cibo & potu, effroenis linguæ mordacitas, morum laxitas, scurriles joci, sensuum libertas, laborum fuga, & tædium disciplinæ. Porro quàm periculosa, quàmque perniciosa hæc mala sint, abunde liquet, partim ex jam dictis, partim ex adhuc dicendis.

III.
*Impedit
gratias.*

III. Denique ex hac dormiendi lascivia emanat illa illustrationum, supernorumque impulsuum negatio: illa divinæ & specialis circa nos Providentiæ subtractio, qua nos DEUS aliàs fovisset, rutasset, rexisset, & velut

lut insertos paterno sinui infantulos, gerulo amore à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano (a) innocuos servasset. Unde fit, ut provida hac & singulari tutela nobis subtracta, in graves postmodum perturbationes, cum Superioribus dissensiones, cum fociis altercationes, foedasque carnis tentationes prolapsi, à ruina in lethalem noxam proximè distemus.

Præter frequentem experientiam hujus veritatis luculenta nobis probatio est Sulamitis illa, cujus fatum cœlestis epithalamii carmine narratur. (b) Hæc, quia non statim, ac audita est vox dilecti pulsantis, eidem, excusso promptè somno, fores aperuit, allatisque variis obtentibus, pigras in lecto moras traxit, hanc suam negligentiam multiplici pœna expiare debuit. Nam, licèt postea facti poenitens tamen surrexerit, ut aperiret dilecto suo, & pessulum ostiis sui etiam remo-

R 3

mo-

(a) Psal. 90, v. 6. (b) Cantic. 5, v. 2. & seq.

moverit; tamen ille jam *declinaverat*,
atque transierat.

Coelestem quidem Sponsum instituta meditatione mox sollicita *quæsit*, sed *non invenit*: *vocavit*, sed *non respondit ei*; repore toto nisu obstante. Inde per mentis dissipationem in creaturas effusa, & solitudinis impatiens foras egressa, *civitatem circumvixit*, ut à filiabus Jerusalem quicquam solatii emendicaret. Sed à *custodibus murorum* (nempe demonibus, qui assidue *circumeunt*, *querentes*, *quem devorent*) (c) percussa, & vulnerata, ipso denique pallio suo privata fuit; per quod quidam Interpretes gratiæ stolam denotari autumant. En! in quas misérias catenata serie sensim animam hæc segnities præcipitem det. Ut proin verissimum sit, detestabilem hanc in surgendo inertiam 1. esse leve peccatum, 2. & quidem valde abjectum & vile, 3. summeque noxium; adeoque omni horrore averfandum.

IV. Nec

(c) 1. Petr. 5. v. 8.

IV. Nec dicas, stomachi infirmitatem, capitis gravedinem, membrorum lassitudinem inducere manifestam longioris somni necessitatem, quæ hanc actionem non solum ab omni labe immunem reddat, sed insuper cohonestet. Nam, licet certum sit, quod subinde possit dari vera necessitudo sopori ultra consuetum tempus indulgendi; tamen certum pariter est, quod ab amore proprio sæpissimè depingatur ut necessitas, quod reipsa non est nisi cupiditas: quod nobis persuadeamus esse invaletudinem corporis, quod tamen non est nisi torpedio mentis: quodque videtur esse spirituum defectus, solum sit teporis effectus; ita ut etiam his dici possit: *febris tua pigritia est*: morbus tuus blandiens sensibus mollicita est.

IV.

Occurritur effugiis.

Ne igitur in re tanti momenti, à qua multum dependet noster in virtute profectus, à subdolæ carnis appetitione fallaci prætextu nequiter decipiamur, allatas suprà rationes pondere Sanctuarii obiter librabimus. In-

primis enim prætenſa ægrotatio illa ſæpiſſimè non niſi imaginaria, ſolùm in phantafia exiſtens, imbecillitas eſt. 2. Sæpe, licèt vera ſit, notabilis tamen non eſt, ſed ſolummodo levis proin negligenda potiùs quàm curanda. 3. Subinde tantùm tentatio dæmonis eſt, humores vehementiùs commoventis, & febricitantes commotiunculas imitantis; uti expertos novimus S. S. Pachomium, Thereſiam, & alios quamplurimos. Hæc autem ægritudo non pellitur dormiendo; ſed generoſè furgendo, & torpidam carnem acri flagello, inflictis aliquot ictibus, excitando.

Sed demus non fucata nos, ſed vera laborare ſanguinis intemperie; quid autem remedii afferet inquieta illa & anxia quadrantis horæ aut mediæ ſpatio producta in grabato mora? aut ſi depelli hæc incommoditas brevi adeò cunctatione poteſt, certè notabilis non fuit. At repones: atqui nondum eſt fugata, qua incommodor, moleſtia; indigerem adhuc vel maximè longiori quiete. Verùm ain',
ſi

si necdum dispulsa capitis gravedine, tamen quadrante aut media seriùs èstrato te proripis ex respectu hominum; cur idem facere non possis quadrante aut media citiùs ex amore DEI? Mirum certè, majorem vim curandi ejusmodi morbos inesse respectui humano, quàm amori divino.

Sed oppones: manè expergefactus sudore totus diffuò. Sudore autem madidum mox surgere in cubiculo præsertim frigido humidoque, officit sanitati. At contrà est, vel hic sudor, protracta in lecto mora, denuo per poros intra cutem se recipere permittitur; vel, ut continuet, procuratur? Prius obest valetudini; proin id ne fiat, potiùs is statim abstergendus erit. Posterius autem surgendi non tollit difficultatem; adeoque nec longiori intervallo decumbendi inducit necessitatem. Nam etiam hic denuo prolectus sudor aliquando tergendus erit; quia aliquando cervicali valedicendum erit; cubiculum autem media quinta ex. gr. erit æquè frigidum

ac hora quarta. Quod ergo faciendum media quinta, cur fieri nequeat hora quarta? sudor, qui detergetur paulò tardiùs, cur abstergi nequeat paulò citiùs?

Dices: hæc ipsa in sudando mora conducit sanitati. At nocet virtuti. Ergóne Religioso, qui vi regulæ in omnibus quærere tenetur continuam sui afflictationem, potior sit cura carnis quàm animæ? Modò jactanti hiatu cunctis Europæ commodis terga vertere, Indicisq̃ue miseris nos mancipare optamus; & paulò post vel pulvinum deferere metu umbratilis agrimonix pigramur. Nos hodie DEO ad subeundos labores Apostolicos prodigo vitæ affectu plenis buccis offerimus; & altero mox die timore levis molestiæ nos stragulis immergimus. Vah! plumeos athletas, & orco (si Superis placet) formidandos gigantes, utpote quos dæmon sola culcitra, injectis solummodo plumis sternit, stratoq̃ue affixos quasi catenatos tenet. Ex his patet, quàm
potens

potens ratio protrahendi soporis plerumque apud nos corporis infirmitas sit.

Ejusdem furfuris est illud effugium, quo alii obtendunt, se ad meditandum, & studendum inhabiles fore, nisi diutius dormitando, cerebri vapores dissipent. Nempe non est forma, quam protheus sui amor non induat: non dolus, quem subdolus hic Sinon non excogitet, ut miserè deceptis, etiam sub larva pietatis imponat. O bone! surgendi alacritas has nebulas omnium optimè solvit, & fugat; prolixior somnus eas potius auget, & densat. Dein si tamen stertendum est, mea pace salva oratione, apto tempore, bonis avibus fellæ infidens dormias. At melius id fieri in toro ais; equidem id ibi *commodius* fieri concessero; *convenientius*, nego, & pernego.

Nam diem auspicari à peccato veniali cum neglectu excitantis gratiæ, cum contemptu remordentis conscientiæ,

tia, cum despectu Christi Eucharistici ad sui adorationem invitantis; idque agere Religiosum, qui à regula ad primum æris campani sonum eò, quò vocatur, se conferre jubetur; imò & sacerdotem, qui illo adhuc die cœlestem victimam litaturus, ipsos etiam angelos cordis munditia superare deberet; hos primitias diei amoris proprio, commoditati, diabolo consecrare; hos tot gradus gratiæ & gloriæ fomniculosæ torpedini immolare: hos vilia grabati mancipia dæmonisque ludibrium esse; & stertere in lecto eo ipso tempore, quo DEUM astra matutina jam laudant: quo ejus focii Sanctissimum jam adorant: quo mundani quoque homines vel in templis sacrificio jam intersunt, vel in suis officinis labori insistent; hoc certè tam vitiosa, vilis, & noxia virumque religiosum, eumque sacerdotem adeò dedecens res est, ut verba me deficiant, quibus hujus vitii malitiam, foeditatem, & damna dignis coloribus depingam; & quæ jure meretur, ut *Dominus*, immissa tali Endymioni infirmi-

firmitate, universum stratum ejus in lectum doloris vertat. (d)

Proin si tua tibi sanitas, perfectio, salus cordi est, *hora surgendi ne te trices; (e)* sed statim, alacriter, religiosè culcitam abjice, ac insuper habito omni præsertim valetudinis obtentu, cum Juvene innocentissimo Joanne Berckmanno è Societate Jesu etiam tu sequens propositum concipe: O lucis conditor DEUS! *disrum- par potius, quàm vel minimam ordina- tionem aut regulam etiam illam, quæ manè è lectulo mox exilire jubet, vo- luntariè transgrediar. Potius amittam omnem sanitatem, quàm ob illam ullam regulam etiam hanc prætergrediar. (f)* Sic manè somnum constanter abrupisse, multam sub vitæ occasum ani- mo quietem afferet.

*Igitur non dormiamus sicut & cæteri, sed vigilemus; (g) nam misericordia
DEI*

(d) Psal. 40. v. 4.

(e) Eccli. 32. v. 15.

(f) Hermannus Hugo in vita Berckmanni p. 4. fol. 255.

(g) 1. Thessal. 5. v. 6.

DEI est quasi nubes matutina, & quasi ros manè pertransiens, (h) quæ qui somnulosè neglexerit, habitabit in siccitate; (i) obscurabunt eum tenebrae, & involvetur amaritudine. (l) Proin cùm manè vocem excitantis campani æris audieritis, nolite obdurare corda vestras; (m) sed expergiscimini. Ecce enim Dominus egredietur de loco, ut visitet. (n) Beati autem sunt servi illi, quos, cùm venerit, invenerit vigilantes, (o) & orationi vacantes. Amen dico vobis, (p) disponent ascensiones in corde suo, ut eant de virtute in virtutem; donec videant DEUM deorum in Sion. (q)

§. IV.

*Industriæ hanc in surgendo
ignaviam pellendi.*

UT conceptum animi propositum, omnes in surgendo moras præcipitandi, eò certiùs ac majori cum faci-

(h) Osee 6. v. 4. (i) Jerem. 17. v. 6.
(l) Job. 3. v. 5. (m) Psal. 94. v. 8. (n)
Isa. 26. v. 19. & 21. (o) Luc. 12. v. 37. (p)
Ibid. (q) Psal. 83. v. 6.

facilitate mentisque promptitudine executioni mandemus, quasdam hunc in finem industrias hic apponendas censui, quæ observandæ erunt 1. pridie ante somnum, 2. ipsa surgendi hora, 3. casu, quo pigritiæ victi cesserimus.

I. Prima industria pridie, antequam lecto nos committamus, in usum deducenda, suggeritur à S. P. Ignatio, (a) consistitque in eo, ut certam temporis horam determinemus, qua altero die plumis valedicere constituamus. Hoc autem animi decretum cumprimis firmum, efficax ac sacrosanctum sit oportet, cui contravenire nefas omnino sit. Hinc proderit sagaci oculo providisse illas difficultates, amoris proprii technas, prætextus ac remoras, quibus sub galli cantum, dum è strato profiliendum esset, concepta pridie voluntas impugnari, convelli, ac labefactari consuevit. Multumque in rem conferet, mentem contra eas prævio munimine obarmasse, dicendo v. g. ô Domine! crafti-

I.
Obser-
vanda
pridie an-
te som-
num.

(a) In suo lib. Exercit,

craftina luce hac N. hora, quamprimum ac ea fuerit audita, sine ulla tergiversatione me quantocyus è stragulis proripiam; idque etiam agere fixum est, licet caput gravedinosa torpedine langueat: aut stomachus inedia, fastidio, repletionem doleat: aut corpus sudore madeat.

Firmando huic proposito, plurimum roboris addet temporarium & levi sub noxa obligans votum, quo quis se obstringat, bidui, tridui vel octidui spatio somnum ultra præfixum tempus non producere. Incredibile dictu est, quantopere fidelis hic conatus Numinis liberalitatem provocet, eamque amica vi quasi compellat, ut nobis, cum somniculoso hoc dæmone luctantibus, victrici auxilio succurrat. Juerit insuper sanctos Cœlites in rei testes advocare, tanquam futuros olim nostros in extremo judicio accusatores, si datam DEO fidem fefellerimus; unumque ex ipsis in singularem Patronum eligere, sub cujus auspiciis & in cujus honorem matutinam in surgendo

do desidiā vincere statuamus. Insignem huic industriæ vim inesse, experientia docebit. Ita animo obfirmatus, Morpheo utrumque oculum ambasque aures indulge.

II. Alteram industriam ipso diei II.
diluculo adhibendam, insinuat Eccle- Obser-
siasticus, dicens: *hora surgendi ne te* vanda ip-
trices. (b) Si enim tecum ipso di- sa surgen-
sputare, si cum amore proprio alter- di hora.
cari, si suggestas à dormiendi libidine rationes discutere vel tantillum occiperis; actum est de victoria. Pal-
mam socordia indubiè referet. Vi-
ctus, vinctusque culcitrosæ inertiae cer-
tò in prædam cedes. Verbò: infelix
Samson eris, quem fallax hæc Dalila
fœdè proditum, & cœlesti lumine or-
bum stygiis hostibus tradet illuden-
dum. Ulysses nū fueris, qui ambas
aures sanctiori cera obturet, hujus sy-
renes blanditiis incantatus, procul du-
bio inter ipsas plumas constantiæ nau-
fragium facies.

Pars I.

S

Igitur

(b) Eccli. 32. v. 13.

Igitur audito æris campani sono aut excitatoris voce, statim sine mora, excussa omni pigritia, generoso saltu è lecto te proripe; idque age eadem omnino velocitate, qua inde profilires, si maculosus serpens aut venenatus scorpio in eundem irrepsisset; aut si vorax flamma subito incendio stragulam corripuisset. Nam, crede mihi, hæc quoque in surgendo desidia, & stertendi cupiditas blandè quidem *ingreditur; sed etiam ipsa in novissimo mordet ut coluber.* (c) Hæc quoque scintilla est, quæ cyprios ignes, si non creat, saltem nutrit, & fovet. Cave ergo, ne & hæc tibi *vertatur in columbrum*, (d) & miserè adurat innocentia stolam. Nam hac in mora periculum & quidem magnum est.

Ut autem eò alacrius promptiusque pulvinum abjicias, manè expergefactus, finge ab Angelo Custode è somno te excitari, ac etiam tibi, ut olim Petro, ab eodem dici: *surge velociter*: (e) tibi ultima vitæ illuxit dies: hodie

(c) Prov. 23. v. 32.
(e) Act. 12. v. 7.

(d) Exod. 7. v. 9.

hodie morieris tu, & non vives: (f)
reddēsque rationem villicationis tuæ. (g)
Reverentia Tutori Genio debita, vicinæ mortis judiciiꝛue memoria potens utique sunt hac in re strenuè se vincendi incitamentum; præcipuè cùm mera hæc figmenta non sint.

Nam æthereus tui lateris Comes reip-
sa non rarò te excitat, & ad pellen-
dam hanc torpedinem solerter animat.
Quid enim aliud sunt illi remordentis
conscientiæ aculei, illæ illustrationes
& impulsus, quibus ad excutiendum
soporem acriter impelleris, quàm bo-
na suavis Angelis monita, piiꝛue hor-
tatus? Præterea præsens hæc dies tibi
ultima vitæ absque miraculo facillimè
posset esse, & fors etiam erit. Quàm
multi jam fani vegetesque matutino
tempore è strato surrexerunt, canam
senectutem somniantes, quibus tamen
diei crepusculum æternitatis diluculum
fuit! Quod autem innumeris conti-
git, evenire etiam tibi posse, num in-
ficias ibis?

S 2

Dein

(f) 4. Reg. 20. v. 1.

(g) Luc. 16. v. 1.

Dein si etiam superstitem esse de-
tur, lucis primordia DEO consecrasse
certè non poenitebit. Pudebit autem,
& dolebit vel maximè, si conscientia
tibi moribundo exprobrare queat, te
prima ultimæ diei momenta peccato
veniali conspurcasse, amorì proprio
sacrasse, turpique socordiae litasse. Pi-
gebit, si quarenti olim Divino Judi-
ci: *ubi eras, cum me laudarent simul
astra matutina, & jubilarent omnes filii
DEI?* (h) reponere cogaris: in lecto,
plumis immersus, turpiter stertebam.
Igitur nunc age, quod tunc fecisse gau-
debis, omisisse autem seriò quidem,
sed serò nimium deslebis.

III.
Obser-
vanda
casu, quo
pigritia
victus ces-
seris.

III. Tertia denique industria illum
concernit casum, quo quis pigritiae
victus cesserit, ac in spontanea confi-
stit multa, quam propterea exolven-
dam quis sibi met ipsi imponit, pro-
prius iudex & ultor. Vindex hic in
seipsum rigor tria præcipuè affert emo-
lumenta. Inprimis in servando hoc
animi decreto posthac nos cautiore
red-

(h) Job. 38. v. 4. & 7.

reddit. Dein offensum Numen citiùs placat. Denique ampliorem meretur gratiam, in posterum promissis standi. In similium castigationum exempla, Sanctorum historias evolvendo, passim incurres; easque varias pro re nata ac fini, qui intenditur, aptiores perspicax fervor facilè inveniet, suggeretque.

Indaga proin, an non etiam tu *hora surgendi te trices?* (i) & *sicut ostium vertitur in cardine suo*, ita etiam tu *piger in lectulo tuo te volutes?* (k) num non etiam tu in tui perniciem ingeniosus sis *ad excusandas excusationes in peccatis*; (l) id est, ad confingenda varia, quibus tuam hanc inertiam pallies, effugia? Decerne, an & qua ratione suppeditatas hactenus industrias in usum deducere statuas? si unquam aliàs, nunc profectò magnanimum te cupio. Secus time, ne ultor DEUS tuam hanc socordiam castigaturus, immisso tibi morbo, diutius quàm optes, te culcitæ affigat.

S 3

Et

(i) Eccli. 32. v. 15. (k) Prov. 26. v. 14.
 (l) Psal. 140. v. 4.

Et tandem quousque dormies piger ?
 En ! nisi consurgas è somno tuo , veniet
 tibi quasi cursor egestas mentis , & men-
 dicitas spiritûs quasi vir armatus. Si
 verò impiger fueris in surgendo , ve-
 niet tibi ut fons messis virtutum , & ege-
 stas animæ longè fugiet à te. (m) Sique
 cor tuum tradideris ad vigilandum dilu-
 culo ad Dominum , & in conspectu Altis-
 simi aperueris os tuum in oratione ; ipse
 spiritu intelligentiæ replebit te , & diri-
 get consilium tuum. (n) Nam , qui manè
 vigilaverint ad me , invenient me , dicit
 Dominus. (o) Contrà verò si stragulis
 exire tardaveris , cœleste manna
 æquè parum ac illi segnes Israëlitæ re-
 peries , & cum illa Sulamitide cœle-
 stem Sponsam jam declinasse dolebis.
 Proin surge , qui dormis ; secus , horâ
 meditationis non illuminabit te Chri-
 stus. (p) Quoniam oportet prævenire
 solem ad benedictionem cœlestem , & in
 templo ad ortum lucis DEUM Eucha-
 risticum adorare. (q)

CON-

(m) Prov. 6. v. 9. Item 26. v. 33. (n)
 Eccli. 39. v. 6. & seq. (o) Prov. 8. v. 17.
 (p) Eph. 5. v. 14. (q) Eccli. 16. v. 28.

ERRATA PARTIS PRIMÆ.

<i>Pag.</i>	<i>29.</i>	<i>lin.</i>	14.	indenti-	<i>lege</i>	identi-
				dem		dem.
—	53.	—	5.	antu-	—	autu-
				mant		mant.
—	80.	—	1.	de alba-	—	dealba-
				tis		tis.
—	148.	—	19.	ad hæc	—	adhæc.
—	177.	—	5.	tencr	—	tenet.
—	219.	—	2.	fovo-	—	favo-
				rem		rem.

ERRATA
PARTIS PRIMAE

[Faint, illegible handwriting]

meb meb

1000 1000

1910 / 301011

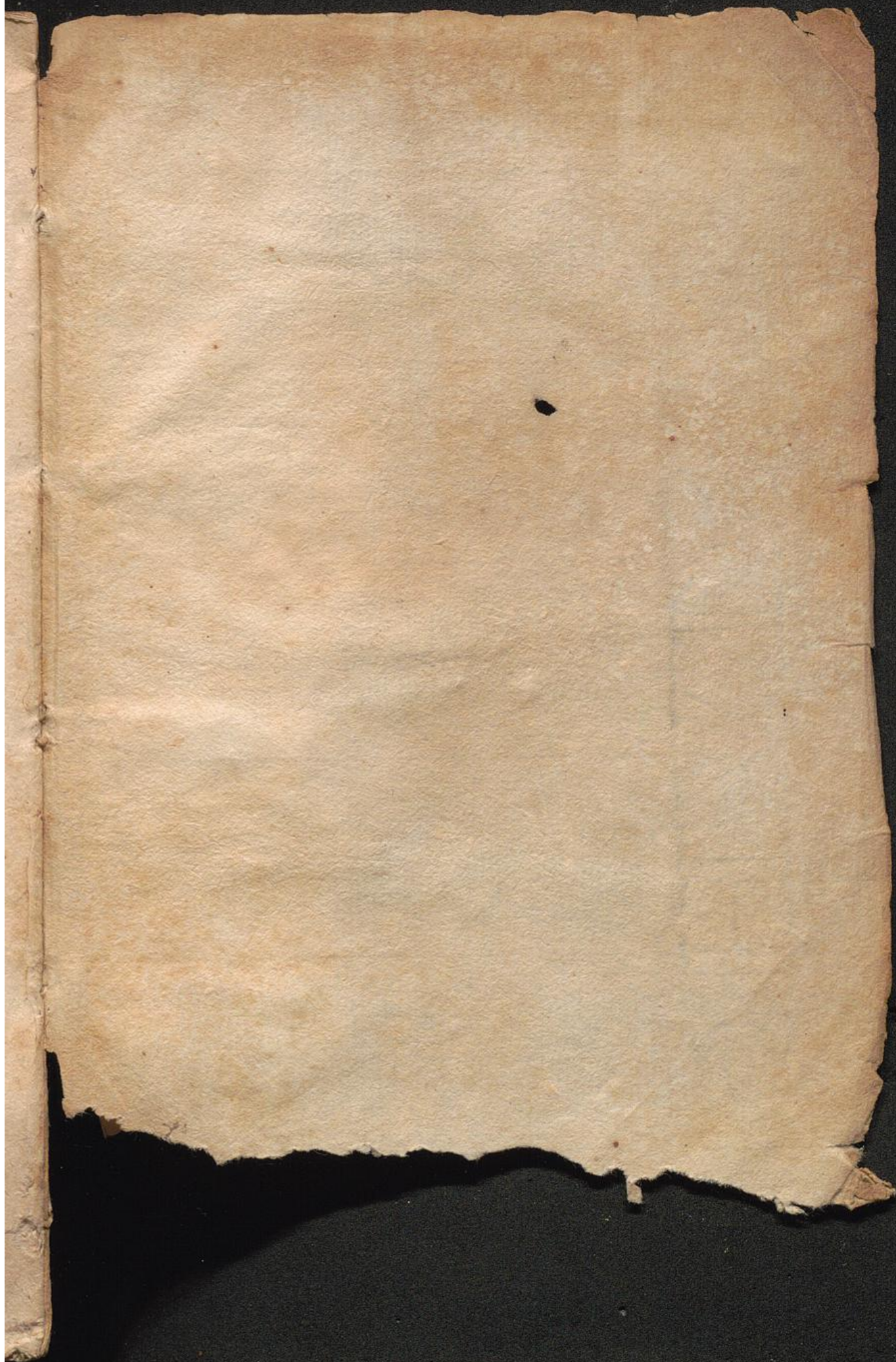
— die —

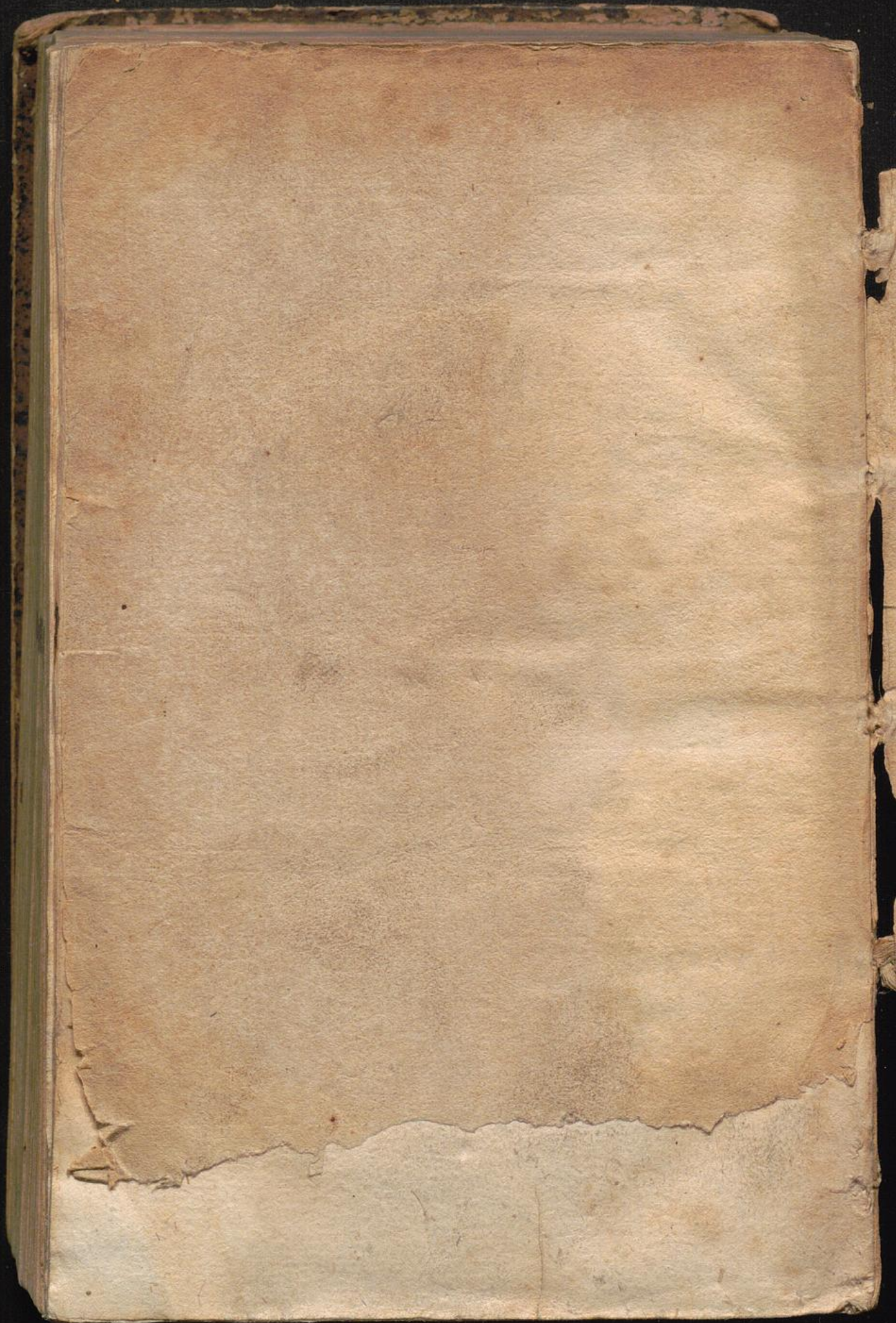
and be

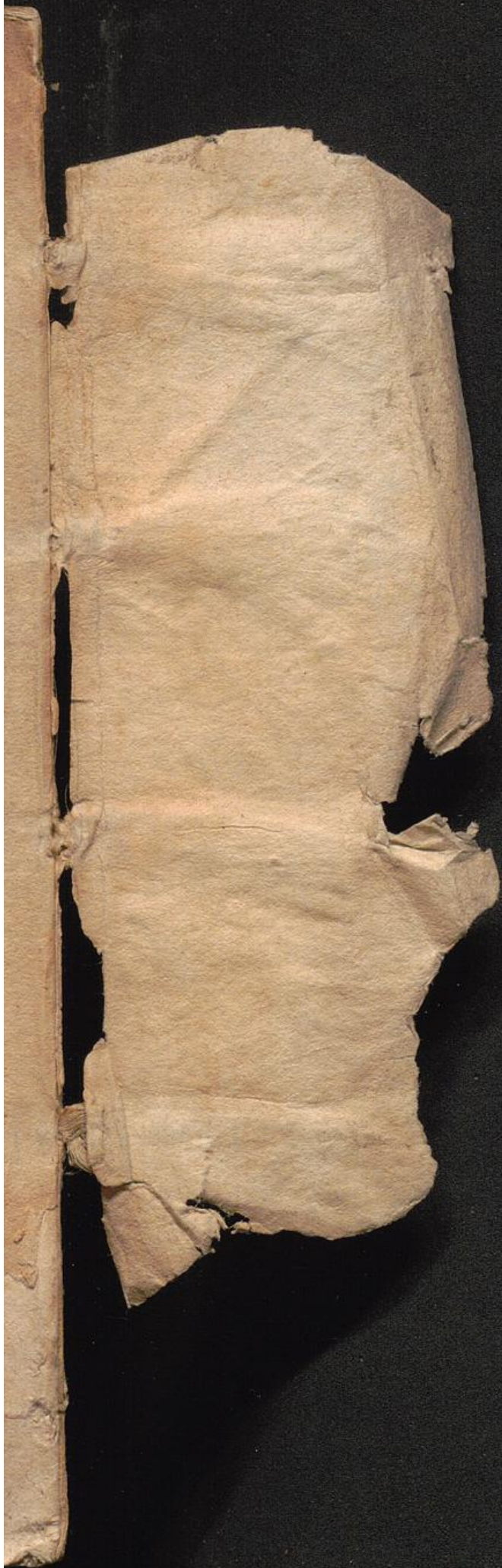
301111

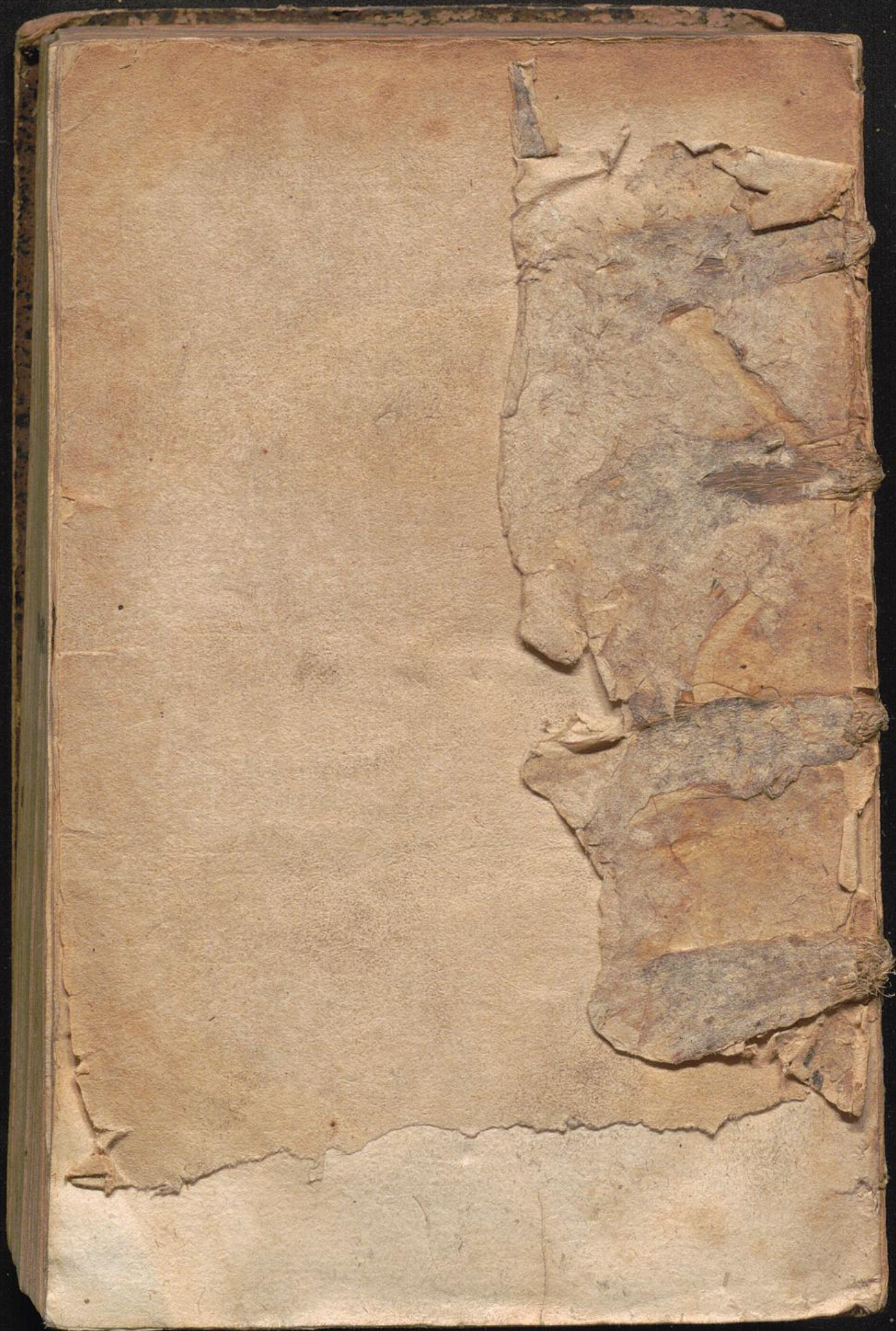
078 079

1151 1151

Th

3280